

MO/ Samenlevingsopbouw

Najaar 2008

SOCIALE VEILIGHEID

- *Interculturele dialoog: geen hokjes of clichés maar ruimte voor het individu*
- *Sociale veiligheid in multiculturele buurten*
- *Bewoners betrekken bij aanpak van onveiligheid en verbetering van leefbaarheid*

4. **Zilveren Kracht in Beeld: twaalf inspirerende filmportretten van maatschappelijk actieve senioren**, *Christine Kuiper*

Zilveren Kracht maakt op vele manieren het human capital van senioren zichtbaar, onder andere door senioren te portretteren die plezier beleven aan hun maatschappelijke betrokkenheid.

7. **Vakconferentie Opbouwwerk**
Op 13 november 2008 in Nieuwegein.

10. **Oudercomité betreft 'moeilijk bereikbaren' bij school en samenleving**, *Suzanne Brink*
In Amersfoort, Gouda en Tilburg hebben ouders uit drie verschillende etnische minderheidsgroepen zich georganiseerd in oudercomités. Een kijkje in Amersfoort.

12. **Uit een kramp komen is pijnlijk**, *Rachida Azough*
Creatief directeur van Kosmopolis Rachida Azough gaat in de Interculturele dialoog. 'Geen hokjes, sjablonen of clichés, maar ruimte voor het individu en bereidheid gelijkenissen te ontdekken.'

15. **In Memoriam Kees Stuurup**

16. **Cartoon, Moeders krijgen taalles op basisschool van hun kind**, *Marnix Rueb*

18. **Handboek achterbanraadpleging cliëntenraden**

20. **Gezondheidskloof behoeft bredere aanpak, Voedingscentrum wil snackbar weren uit arme wijk**, *Catrinus Egas*

23. **Masterclasses over de Wmo Thema: Sociale veiligheid in multiculturele buurten**

24. **Politie, opbouwwerk en gemeenschappelijke veiligheidszorg**, *Marta Dozy, Peter van Os en Ton Valkx*
In een verbeterde aanpak van integrale veiligheid kunnen doelen van politie (een veiliger samenleving) én opbouwwerk (weven aan samenleven) dichterbij komt.

29. **Een goede communicatie is cruciaal**, *Fenny Gerrits*
In Maastricht krijgt de samenwerking tussen politie en opbouwwerk vorm volgens de principes van 'Safer Neighbourhoods' uit Engeland.

32. **Reassurance policing, Een mogelijkheid tot revitalisering van de wijkpolitie**, *Lodewijk Gunther Moor*
Ondanks haar positieve effecten staat de kleinschalige politiezorg onder druk. De auteur vraagt zich af waarom.

6.

13.

30.

36. **Welzijn beteken óók veiligheid**, *Fenny Gerrits*
In Den Bosch zijn al enkele jaren in verschillende wijken koppels van opbouwwerkers en wijkagenten actief. Met veel succes.
39. **Buurten in beweging**, *Barbara van Wijk (RMO)*
Een eenzijdige aanpak van hangjongeren heeft vaak een averecht effect, waardoor problemen alleen maar escaleren. Opbouwwerkers kunnen op verschillende manieren helpen deze negatieve spiraal te doorbreken.
42. **Koppelproject in Maastricht in de startblokken, Koppels werken aan vertrouwen in de buurt**, *Jasper Veldhuis*
Een impressie van drie Maastrichtse Vogelaarwijken, met hun knelpunten en potenties, waar drie koppels van opbouwwerkers en wijkagenten sinds kort de straat op gaan.

In deze editie veel aandacht voor het thema *Sociale veiligheid in multiculturele buurten*, een onderwerp waar SMVP en MOVISIE samen aan werken in Zwolle en Maastricht, met verschillende lokale actoren. In dit themanummer krijgt u een overzicht van de stand van zaken op dit moment en een verslag van de projectperiode tot nu toe. Naast de auteurs die betrokken zijn bij het project: Lodewijk Gunther Moor, Jasper Veldhuis en ondergetekende zijn er ook andere auteurs uitgenodigd om een bijdrage te leveren ter zake. Zoals Marta Dozy, Peter van Os en Ton Valckx van de Politieacademie. In een gezamenlijk artikel schetsen zij de bijdrage van de politie in een (voor verbetering vatbare) integrale veiligheidszorg en Barbara van Wijk (RMO) met een artikel over hangjongeren. In een interview licht de projectleider van het Maastrichtse project nader toe waarom hij denkt dat de Vogelaarwijken in die stad gebaat zijn bij deze aanpak. Ook zet hij uiteen dat het project een uitstraling zal moeten hebben naar de stad als geheel.

Dit nummer bevat naast thematische artikelen onder andere ook nog artikelen over *Zilveren Kracht* en *ouderparticipatie*. Rachida Azough neemt in een opmaat naar de Vakconferentie *Opbouwwerk* alvast ons (on)vermogen om onbevangen met 'anderen' te communiceren op de hak. Als vanouds heeft Marnix Rueb weer een prikkelende cartoon gemaakt. Daarnaast vindt u in deze editie een aantal aankondigingen waar onder die van de jaarlijkse Vakconferentie *Opbouwwerk 2008*, ditmaal in Nieuwegein. Veel leesplezier!

Fenny Gerrits

46. **Betrekken van bewoners bij de aanpak van onveiligheid**, Lodewijk Gunther Moor
Vanuit het besef dat sociale veiligheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van overheid en burgers, ontwikkelt de politie activiteiten om burgers te betrekken en zo leefbaarheid en veiligheid positief te beïnvloeden.
49. **Gebrek aan commitment, Reconstructie van een voortijdig einde**, Jasper Veldhuis
Koppelprojecten van politie en opbouwwerk verlopen niet als vanzelfsprekend succesvol, zo blijkt in deze reconstructie. Een goed inzicht in de fricties en tekorten van een vastgelopen project kan echter heel leerzaam zijn.
52. **Burgers met twee gezichten**, Lodewijk Gunther Moor
Veiligheidszorg kan niet zonder de inbreng van burgers die hun medeverantwoordelijkheid nemen. Die blijken er gelukkig meer dan genoeg te zijn. De auteur gaat in dit artikel in op de burgers die het minder nauw nemen met wetten en normen.
54. **Tussenbalans in Zwolle, Investeren in de diepte**, Jasper Veldhuis
Het driejarige SMVP/MOVISIE project in Zwolle is inmiddels de kinderscholen ontgroeid en de eerste successen zijn geboekt. Een tussenbalans over start, dilemma's en verschil in aanpak.
57. **Wat is reassurance policing**, Lodewijk Gunther Moor
Aandacht voor reassurance policing, een uit Engeland overgewaaid politieconcept dat is gebaseerd op de kloof tussen objectieve en subjectieve veiligheid.

Samenstelling en redactie:
Fenny Gerrits, (hoofdredactie),
Coby van Geffen (eindredactie),
Catrinus Egas en Kees Stuurup.
Administratieve ondersteuning:
Adrepak, Postbus 45666, 2504 BB
Den Haag; tel: 070-359 0713;
fax: 070-329 5168;
email: abo@adrepak.nl
Cartoon pag.16 Marnix Rueb.
Foto/illustratie omslag:
De BontePalestrinaKinderKunst-
Club in Zwolle
Vormgeving/DTP: John Struiken.
Druk: Stimio Meteren.
Abonnementen:
De jaarabonnementsprijs be-
draagt €44,- voor het eerste
en €39,- voor het tweede en
verdere abonnementen. Losse
nummers kosten €12,50 (Prijzen
exclusief portokosten.)
Opzegging van abonnementen
dient schriftelijk vóór 1 december
te geschieden.
ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:
MO/Samenlevingsopbouw,
Catharijnesingel 47
3511 GC Utrecht
Telefoon: 030-7892182.
Faxnummer: 030-789 2111
E-mail:
opbouwwerk@movisie.nl

Advertentie tarieven zijn op aan-
vraag verkrijgbaar.
Kopijsluitingsdatum volgende nr.:
15-11-2008

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Ondanks de maatschappelijk inzet van senioren is de beeldvorming over de vergrijzing overwegend negatief. Burgers, politici en maatschappelijke organisaties zijn zich nog onvoldoende bewust van de maatschappelijke waarde van het human capital van senioren. Veel talent en levenservaring blijft daardoor onaangesproken en onbenut. Reden genoeg voor **Zilveren Kracht**, een project van MOVISIE, om dit human capital van senioren zichtbaar te maken voor overheden, bedrijven, vrijwilligers- en welzijnsorganisaties en senioren zelf. En om samen met Bob Entrop van SOL FILMproducties actieve en gedreven senioren die plezier beleven aan hun maatschappelijke betrokkenheid, te portretteren.

Han van Waterlijn, een project waarbij honderd vrijwilligers boottochten organiseren door de grachten van Amersfoort

de samenleving; hun gezonde levensverwachting en een gunstige inkomensontwikkeling maken een relatief lang sociaal leven mogelijk (Bijl e.a., 2007).

Vergrijzing als geschenk

Vergrijzing is pas een probleem als we senioren blijven zien als een zielige groep die hulp nodig heeft. Het is een geschenk als we senioren zien als individuen met mogelijkheden. Vergrijzen is dan verzilveren. De 'grijze druk' wordt een 'zilveren kracht'. Deze kan substantieel bijdragen aan een sterke civil society, een van de belangrijkste doestellingen van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Maatschappelijke inzet komt ook ten goede aan senioren zelf. Niet alleen biedt participatie in sociale verbanden een zinvolle manier om invulling te geven aan de oude(re) dag. Het levert ook nieuwe contacten op en vormt daarmee een buffer tegen eenzaamheid. Niet het doktersbezoek, maar zo lang mogelijk je kennis, kunde en levenservaring inzetten is misschien wel de beste manier om gezond en vitaal ouder te worden. De twaalfdelige portrettenreeks *De zilveren kracht* van Nederland in beeld wil de kijker deze boodschap op een persoonlijke en indringende manier laten ervaren.

Filmportretten De Zilveren Kracht in Beeld

In *De Zilveren Kracht in Beeld* gaat filmmaker Bob Entrop, zelf senior, op bezoek bij enthousiaste senioren die nog niet achter de geraniums zijn gaan zitten, maar juist op allerlei manieren actief zijn en hun ken-

Senioren zoeken naar nieuwe vormen van maatschappelijk zinvolle participatievormen. Na hun werkende leven willen ze ook nog meetellen, zich blijven ontplooiën en samen met anderen zin geven aan hun nieuwe levensfase. In zelf gekozen én aangedragen projecten. Het nieuwe ouder worden speelt zich af in sociale rollen zoals mentor, coach, maatje, klusser, organisatieadviseur, huisbezoeker, taaldocent, voorleesopa of actieve buurtbewoner.

Senioren: de feiten

Op 1 januari 2007 waren er 4,4 miljoen mensen van 55 jaar of ouder in Nederland (CBS-statline). De komende decennia zal dit aantal sterk toenemen, tot bijna 6 miljoen in 2035, van wie bijna 4 miljoen 65-plussers.

De komende jaren zullen babyboomers (geboren tussen 1945 en 1955) massaal stoppen met werken. Veel senioren willen langer doorwerken, maar niet op dezelfde manier en ook niet in een hectische en/of voltijdse baan. Daarnaast willen velen zich op een zelf gekozen manier en voor een bepaalde tijd inzetten voor een maatschappelijk doel. Ook is er nog de zorg voor kleinkinderen of zorgbehoevende ouders. Natuurlijk zal altijd een deel van de ouderen kwetsbaar zijn, met name wanneer de gezondheid het laat afweten. Maar het beeld van ouderen als een armlastige en kwetsbare groep komt steeds minder overeen met de werkelijkheid. Het opleidingsniveau van iedere nieuwe generatie ouderen neemt toe. Velen staan midden in

Zilveren Kracht in Beeld

Twaalf inspirerende filmportretten van maatschappelijk actieve senioren

nis en levenservaring aan anderen willen overdragen. De serie laat senioren zien die zich met hart en ziel inzetten voor een maatschappelijk doel. We zien hoe senioren genieten van hun activiteiten, maar ook welke struikelblokken zij moeten overwinnen om hun projecten te realiseren. "De geportretteerde senioren zijn vrijwilligers tussen de 56 en 88 jaar", vertelt filmmaker Bob Entrop. "Het vrijwilligerswerk is voor sommigen een tweede carrière geworden. Het is allemaal vrijwilligerswerk, maar vrijblijvend is het niet. Integendeel. Voor sommige is het zelfs een veertigjarige werkweek geworden, met als belangrijkste verschil dat de druk om te presteren er nu af is."

Bob Entrop geeft aan het bijzonder gevonden te hebben films over zijn eigen generatiegenoten te maken. "Er was snel een vertrouwensrelatie. Daarom waren het gesprekken en geen interviews. Ik heb dat niet eerder meegemaakt, dat een productie zo dicht bij mezelf stond." Het maken van de films heeft Bob Entrop bewust gemaakt van zijn eigen pensioen. "Eigenlijk heb ik zelf nooit over mijn pensioen nagedacht. Maar ik weet nu dat als je een goed pensioen hebt het heerlijk is om actief te blijven. Je hoeft het dan niet meer voor het geld te doen, er komt een rust over je heen en je hoeft niet meer te scoren. Zo zouden we eigenlijk altijd moeten werken. Er is tijd voor mensen in je omgeving en dat levert veel meer op dan het werken met targets."

Het meeste opmerkelijke wat Bob Entrop is bijgebleven aan de gefilmde senioren

is het gevoel van 'ik doe eindelijk wat ik altijd al wilde'. Neem bijvoorbeeld Han van Waterlijn, een project waarbij honderd vrijwilligers boottochten organiseren door de grachten van Amersfoort. Hij geniet en is helemaal opgeleefd sinds hij dit project heeft opgezet. Sommige senioren uit de serie willen iets terugdoen voor de samenleving. Ton (68) is hier een voorbeeld van. Ton werkt als vrijwilliger met veel plezier in een Amsterdams centrum voor dak- en thuislozen. Als voormalig directeur van een provinciale zorginstelling smeert hij brood, doet hij de was en maakt hij de wc's en douches schoon. Anderen vinden weer dat ze hun kennis niet moeten laten verdampen. Zoals Hans van 62, die personeelsdirecteur is geweest bij een grote verzekeringsmaatschappij. Op zijn 56ste werd hij geveld door een hartinfarct en ging met de VUT. Nu zet hij zijn werkervaring in voor maatschappelijke organisaties als een van de 75 vrijwilligers van de SESAM Academie.

Als Bob Entrop zou moeten kiezen over een invulling na zijn pensioen, zou hij in eerste instantie willen blijven filmen. Mocht

van het verstrekken van medicijnen in leven houdt. De boodschap van Bob Entrop aan andere senioren luidt: "Ga niet achter de geraniums zitten. Ga door zo lang je kan om je kennis en ervaring voor anderen in te zetten. Daar vaart uiteindelijk iedereen wel bij."

De twaalfdelige documentaireserie De Zilveren Kracht in Beeld wordt vanaf oktober tot en met december iedere zaterdag uitgezonden op SBS6, maar is ook als DVD-set te bestellen bij MOVISIE

Voor wie is Zilveren Kracht in Beeld bedoeld?

De DVD-serie, inclusief handleiding voor gebruik, is gemaakt voor lokale en provinciale overheden, bedrijven, onderwijsinstellingen en/of maatschappelijke organisaties die een uitvoerende, stimulerende en/of ondersteunende rol kunnen vervullen in het kader van vrijwillige inzet van en voor ouderen. Zoals ouderenbonden, vrijwilligerscentrales, lokale welzijnsstichtingen, sociaal maatschappelijke opleidingen, zorginstellingen, gemeenten, bedrijven

"En laat mij doen met eigen vuur wat ik verkies, zo lang ik duur." Willem Elsschot

dat niet lukken, dan voelt hij veel voor het werk dat Hector en Ellen doen voor hun stichting Sawasdee. Zij zamelen geld in om scholen en opvangtehuizen te bouwen in Cambodja. Ook richtten zij een kinderfonds op dat weeskinderen met AIDS door middel

en provincies of provinciale steunfuncties. Natuurlijk is de serie ook bruikbaar voor die senioren die zelf iets willen ondernemen en daarbij inspiratie nodig hebben of zoeken naar bruikbare voorbeelden. >

Filmmaker Bob Coppé samen met
een aantal generatieoverleden

Zilveren Kracht, een project van MOVISIE, helpt organisaties om de maatschappelijke inzet van senioren op lokaal en regionaal niveau te stimuleren. Door de kennis, kunde en levenservaring van senioren in te zetten blijven zij vitaal. En daar vaart ook de samenleving wel bij. Kijk voor meer informatie op www.zilverenkracht.nl. Onder de noemer burgerinitiatieven vindt u meer informatie over instrumenten en publicaties over dit thema.

De vergrijzing zorgt niet alleen voor meer zorgvragers, maar juist ook voor een groot potentieel aan mensen met kennis, kunde en levenservaring.

Om ondernemende senioren te inspireren hun idee tot een daadwerkelijk initiatief om te vormen, ontwikkelde Zilveren Kracht ook de gids: "Van droom naar initiatief: een gids vol inspiratie en tips om uw idealen te realiseren". In de gids staan praktijkvoorbeelden, een stappenplan, tips en handige adressen, waarmee de realisatie van een ideaal of droom binnen handbereik ligt. Deze publicatie kunt u bestellen bij MOVISIE, maar hij is ook te downloaden via de website www.zilverenkracht.nl.

Bronnen

Bijl, R., J. Boelhouwer en E. Pommer (2007). De sociale staat van Nederland 2007. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Broese van Groenou, M.I. (2006). Veranderingen in sociale participatie. In: A. de Boer (red.). Rapportage Ouderen 2006. Veranderingen in de leefsituatie en de levensloop. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. <

Benutten van levenservaring

Zilveren Kracht in Beeld zorgt voor herkenbare rolmodellen voor zingeving en maatschappelijke betrokkenheid in de tweede levenshelft en vormt een levende demonstratie van de 'zilveren kracht' van senioren, zeer actueel in een tijd waarin zij vooral als een 'grijze druk' worden gezien. Zilveren Kracht in Beeld levert bovendien handig en professioneel materiaal, te gebruiken door maatschappelijke organisaties die senioren willen interesseren een actieve bijdrage aan de samenleving te leveren. En dit is hard nodig: de levenservaring van senioren kan niet gemist worden in een samenleving waarin steeds minder jongeren moeten zorgen voor steeds meer ouderen. En ook niet in een samenleving waarin professionele zorg steeds duurder en schaarser wordt.

Meer weten?

- Christine Kuiper, burgerinitiatieven Zilveren Kracht, 030-7892103
- De DVD's Zilveren Kracht in beeld inclusief een handleiding met handige tips hoe u de DVD kunt gebruiken is te bestellen via www.movisie.nl
- De portrettenreeks is onder de titel 'Een 2e carrière' vanaf zaterdag 4 oktober tot en met 20 december om 15.00 uur te zien bij SBS6. Herhaling iedere maandag om 13.00 uur.
- De publicatie Van droom naar initiatief: een gids vol inspiratie en tips om uw idealen te realiseren is te bestellen via www.movisie.nl of te downloaden via www.zilverenkracht.nl

Vakconferentie Opbouwwerk

13 november 2008

Nieuwegein

Op 13 november 2008 organiseert MOVISIE weer de jaarlijkse vakconferentie opbouwwerk. Opbouwwerk is actueler dan ooit. Met het huidige beleid als de wijkaanpak, dorpsontwikkeling, vitaal platteland en de Wmo wordt een zwaar beroep gedaan op participatie van burgers, bewoners en cliënten. Het opbouwwerk is specialist op het gebied van participatieprocessen.

Een belangrijk aandachtspunt is de verhouding met de gemeente als grootste en meest reguliere opdrachtgever. Ook corporaties zijn steeds meer in beeld als opdrachtgever en als partner. Integraliteit is vandaag de dag een sleutelbegrip in beleid en uitvoerende dienstverlening. Dat vergt actief en betrokken partnerschap. Die partnerschappen krijgen steeds meer gestalte. Het opbouwwerk heeft daarin veel te bieden maar nog niet altijd een vanzelfsprekende plaats. Tijdens de vakconferentie zullen nieuwe terreinen en mogelijkheden en de samenwerking met (potentiële) strategische partners worden verkend.

Voor wie?

Traditioneel is het de jaarlijkse ontmoeting van vakgenoten om kennis te nemen van inhoudelijke verkenningen, toekomstperspectieven en praktijkontwikkeling, maar niet in de laatste plaats ook om te netwerken. Dit jaar worden nadrukkelijk ook medewerkers van corporaties en gemeenten uitgenodigd, die in hun praktijk opbouwwerk(achtige) methoden toepassen of daarmee te maken hebben.

Waar?

Nieuwegeins' Business Center, te Nieuwegein (www.n-b-c.nl)

Programma

10.30 uur **Opening**

door dagvoorzitter Kees Fortuin

10.35 uur **Corporaties en opbouwwerk**

Inleider: dhr. Wim Reedijk, Aedes

10.55 uur **Opbouwwerk en gemeentelijk**

beleid Inleider: dhr. Hans Spekman,

Kamerlid en voormalig wethouder van Utrecht

11.15 uur **Politie en opbouwwerk**

Inleider: dhr. Peter van Os, Commissaris van politie en als programmamanager Ontwikkeling Gebiedsgebonden Politie van de Raad van Hoofdcommissarissen

11.35 uur **Professionaliteit van het**

opbouwwerk Inleider: mw. drs. Marta Dozy, verbonden aan de Politieacademie (Apeldoorn), heeft zojuist een onderzoek afgerond naar dit onderwerp

12.00 uur **Vertoning van de film**

'**Dialoogbom**' Productie: Kosmopolis (www.kosmopolis.nl)

12.10 uur **Gesproken column** door Rachida

Azough, creatief directeur van Kosmopolis

12.30 uur **Lunch**

13.30 uur **Workshopronde 1**

15.00 uur **Workshopronde 2**

16.00 uur **Borrel en netwerken**

Netwerken

Zoals gebruikelijk is er tijdens de lunchpauze en bij de afsluitende borrel weer alle gelegenheid om te netwerken, oude banden weer aan te halen en nieuwe contacten te leggen.

Aanmelden

Meld u aan via de site: www.movisie.nl.

Kosten

Deelnamekosten bedragen € 235,-. Bij collectieve aanmelding van 5 personen of meer geldt een gereduceerd tarief van 200,- *)

*) NB: onder voorwaarde dat één factuur- en verzendadres wordt gehanteerd.

Workshops

Praktijk in de wijk

Samenwerking opbouwwerk, corporatie en bewonersorganisatie. We kijken naar het voorbeeld van de Rivierenbuurt in Deventer en enkele andere wijken. Met medewerking van dhr. Theo van Enckevort (gebiedsmanager van de woningcorporatie Rentree) en mw. Tamara Maulany (wijkopbouwwerker van Raster).

Opbouwwerk en gemeentelijk beleid

We kijken naar enkele lokale voorbeelden, waaronder die van Leeuwarden en Utrecht. Met medewerking van onder andere dhr. Jaap Ikink, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.

Wijkgezondheidswerk

Aan de hand van het wijkgezondheidswerk in Den Bosch Oost en enkele andere voorbeelden kijken we naar een integrale wijkbenadering op het terrein van gezondheidsbevordering. Met medewerking van onder andere mw. dr. Mariet Paes (directeur van de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid en maatschappelijke Zorg in Noord Brabant en gepromoveerd op dit onderwerp) en het stedelijk opbouwwerk In Den Bosch

Professionalisering opbouwwerk

Met medewerking van Frans Kusters, voorzitter Beroepsvereniging Opbouwwerkers Nederland, Paul Vlaar (Beroepsontwikkeling MOVISIE) en drs. Anno van der Borg, secretaris van de Brancheorganisatie BOSSR te Rotterdam en lector bij de Transfergroep Rotterdam. <

Oudercomité betrekt bij school en samenleving

'Het werkt echt,' vertelt Fitnet. 'Met mijn oudste kind van veertien heb ik nu een veel beter contact.' Ruhiye, een andere deelnemster, is al even enthousiast over de cursus BOP, Beter Omgaan met Pubers. 'Ik kan niet wachten tot het weer dinsdag is.'

Als het om de toekomst van hun kinderen gaat, willen mensen graag in actie komen. Dat geldt ook voor mensen die in andere gevallen moeilijk te mobiliseren zijn. Dat is het uitgangspunt van het project Ouders Actief. In Amersfoort, Gouda en Tilburg hebben ouders uit drie verschillende etnische minderheidsgroepen zich georganiseerd in oudercomités. Het Turkse ouderparticipatiecomité in Amersfoort bestaat nu twee jaar. Met trainingen in medezeggenschap en vergadertechnieken is het bestuur nu volwassen geworden. Voor de cursussen en bijeenkomsten is veel animo. In totaal zitten op deze juniavond zo'n twintig vrouwen van twintig tot zestig jaar, en één man, rond de tafel geboeid te luisteren naar de BOP-docent. De cursus is in het Turks en georganiseerd door het Turkse Oudercomité Amersfoort. Het huiswerk van de vorige les was: 'Geef je kind een compliment.' De docent vraagt eerst aan de aanwezigen hoe dat gegaan is. Dan gaat hij over op het thema van deze les: echt luisteren. "Dus niet alleen met de oren maar met je volle aandacht," aldus de docent. Twee vrouwen doen een rollenspel tussen moeder en dochter. De moeder zit met een half oor met een vriendin te bellen over koetjes en kalfjes terwijl de dochter haar probeert te vertellen waarom ze te laat thuis is gekomen. Duidelijk: zo moet het dus niet. Maar hoe moet het wel. Waaraan kun je merken dat iemand wel echt luistert?

Het onderwerp leeft. Eén voor één komen de vrouwen met hun eigen ervaringen. Wat hun is opgevallen aan Nederlanders is dat die op hun hurken gaan zitten als ze hun kind bijvoorbeeld op straat aanspreken. Een vraag die boven komt drijven is wat een ouder kan doen als hij wel bereid is te luisteren, maar het kind niets vertellen wil. Een oudere vrouw hoort de verhalen allemaal maar een beetje aan. Tot ze op zeker moment tot hilariteit van de aanwezigen zegt dat haar moeder vroeger ook nooit echt contact met haar had gehad. "Nu moet je als je zwanger bent over je buik wrijven en contact maken. Wij hielden toch ook van onze ouders?" "Maar hoe weet je dat je moeder nooit contact met jou heeft gezocht," werpt de docent tegen. De andere ouders knikken. Een van hen denkt dat moeders wel contact willen leggen. Het zijn de Turkse vaders die het af laten weten. Als je kijkt naar het percentage mannen in deze groep zou je inderdaad zeggen dat de mannen minder geïnteresseerd zijn in het onderwerp. Maar dat is niet helemaal zo. De man van Ruhiye wil graag komen, maar kan niet op dit tijdstip. De man van een andere deelnemster vindt het onderwerp belangrijk genoeg, maar wil niet als enige man meedoen. Een punt van aandacht voor het comité.

Voorlichting in het Turks

Het gaat goed met de twee jaar jonge oudergroep van het project Ouders Actief in Amersfoort. Het animo voor de bijeenkomsten is groot. Een gewone avond trekt twintig mensen. Op uitzonderlijke dagen komen vijftig mensen naar buurthuis Het Vogelnest in de Amersfoortse wijk Kruiskamp. Medeoprichter Bulut Erciyas: "Ik kende in Utrecht zulke groepen al wel, maar in Amersfoort nog niet. Er was al wel een bestaande organisatie van ouders met schoolgaande kinderen. Eerst wilden we die nieuw leven inblazen, maar dat lukte niet." Bulut is vervolgens zelf wat rond gaan kijken in zijn omgeving. Met zijn schoonzus Derya en haar vriendin Muzeyyen organiseerde hij in het voorjaar van 2006 de eerste bijeenkomst. Inmiddels heeft het oudercomité een harde kern van vijftien mensen. Negen van hen, waaronder drie mannen, zijn ook bestuurslid. Nese Tanyildiz is de voorzitter van het comité. "Ik hoorde dat ze mensen zochten en ik vond het leuk en belangrijk om iets voor ouders en kinderen te doen. Ik leer er zelf ook nog steeds nieuwe dingen van." Nese werd door het comité benaderd omdat ze drie dochters van 15, 20 en 21 heeft. Comitélid Ayla vond Nese een voorbeeld voor iedereen. Hoewel Nese zelf niet heeft gestudeerd, heeft ze haar dochters altijd gestimuleerd hun best te doen op school en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Haar dochters zijn door gaan leren. De oudste heeft accountancy gestudeerd en loopt stage bij Ernest & Young. Nu is het ook tijd voor Nese om nieuwe dingen te leren zoals het besturen van een comité. Trainingen als 'Medezeggenschap in de buurt' en trainingen in vergadertechnieken leren de bestuursleden hoe ze een organisatie draaiende kunnen houden. Die vaardig-

'moeilijk bereikbaren'

heden maken het ook makkelijker om een gesprek met een docent op school aan te gaan. Maar eerst is het prettig om de vaardigheden te ontwikkelen in een Turkstalige omgeving, vindt Nese. Haar Nederlands is heel behoorlijk. Vooral als er geen Turken in de buurt zijn die beter Nederlands spreken, zegt ze lachend. Maar dat geldt lang niet voor alle leden van de groep. Onder de trouwe bezoekers van cursussen en bijeenkomsten zijn bijvoorbeeld drie schoonzusjes die het Nederlands slecht beheersen. Als de cursussen in het Nederlands gehouden zouden worden zou het maar de vraag zijn of ze er iets aan hadden.

Ook bestuurslid Bulut benadrukt dat het cruciaal is dat de bijeenkomsten in het Turks gehouden worden. "Deze groep is bedoeld voor mensen die 'moeilijk bereikbaar' genoemd worden door welzijnsorganisaties. Het is niet dat ze niet willen, maar de drempel om mee te doen aan activiteiten in een buurthuis is hoog. Je zou kunnen zeggen dat je twee vliegen in een klap slaat als ze een cursus in het Nederlands volgen, maar zo werkt het niet. Ze pikken hoogstens een paar woorden Nederlands op, maar ze kunnen de inhoud niet volgen. Dus gaan ze niet. Dan kun je natuurlijk als gemeente zeggen dat ze pech hebben, maar dan heb je niks."

In het oudercomité Amersfoort zit bijvoorbeeld een moeder die geen woord Nederlands spreekt. Bulut: "Wij bereiken haar wel en door de dingen die we doen leert ze een hoop over hoe Nederland in elkaar zit. Er wordt ook gediscussieerd over de situatie hier, de scholen, de Nederlandse maatschappij, wat de scholen van de ouders verwachten, de verwachtingen van de ouders naar de scholen toe en de maatschappelijke omgeving." Bulut benadrukt dat dat geen vrijblijvende gesprekje is. Er zit een deskundige bij. Het zijn geen onderwerpen die op een verjaardagsfeestje eventjes de revue passeren. Nese beaamt dat. Gevraagd naar de bijeenkomst die zij het interessantst vond, noemt ze die van de stichting Illuminatis,

een instituut voor transculturele psychiatrie, psychotherapie en onderzoek. Een ander succesvolle bijeenkomst van het comité was die van de in Turkse kringen erg bekende psycholoog Murat Can die veel onderzoek heeft gedaan naar depressiviteit bij Turkse en Marokkaanse migranten. Nese: "Hij was duur, maar de opkomst was erg hoog." Hoeveel mensen er komen ligt aan de spreker en het onderwerp. Soms wordt de opkomst bewust laag gehouden. Beter Omgaan met Pubers werkt niet als er vijftig mensen naar toe komen.

De comitéleden hebben een enorm uitgebreid netwerk. Vice-voorzitter Guner Rona bijvoorbeeld. Ze geeft al zes jaar naailes. Posters ophangen voor hun doel-

'Door de dingen die we doen, leert de moeder die geen woord Nederlands spreekt toch veel over de Nederlandse samenleving'

groep werkt niet, maar als Guner mensen aanspreekt komen ze. Ze belt tientallen mensen in de weken voor de bijeenkomsten. Bestuurslid Zeynep Koçer spreekt zelf vloeiend Nederlands en werkt bij een autobedrijf. Zij heeft geen Turks oudercomité nodig zou je zeggen. Ze is vooral lid geworden omdat ze het belangrijk vindt dat het Comité er is voor andere Turkse ouders.

Contact met andere organisaties

Een van de doelstellingen van het project Ouders Actief is om op termijn via ouderparticipatiegroepen een brug te slaan naar andere organisaties. Van 'bonding' naar 'bridging'. Maar dat is een grote stap. Nu is dat nog grotendeels toekomstmuziek voor de drie oudercomités, het Turkse in Amersfoort, het Marokkaanse in Gouda en het Somalische comité in Tilburg. Het plan van het Amersfoortse comité is om over een paar jaar nauwere banden te gaan onderhouden met Sovee (Stichting Onderwijs Voorrang Eemland, SWA (Stichting Welzijn Amersfoort) en het Riagg. De groep heeft wel een bezoek gebracht aan het Riagg.

Daar hebben de comitéleden informatie gekregen over de Riaggprojecten 'Preventie' en 'Zorg in de eigen taal'. Binnen de groep was ook veel belangstelling voor het project 'Lichte dagen donker'. Dat is een praatgroep in de eigen taal voor mensen met depressieve klachten. Bulut: "Dat project zat nu al helemaal vol, maar we hopen daar volgend jaar iets mee te doen." Volgens hem kunnen het Oudercomité en het Riagg elkaar helpen: "Zij hebben het geld, wij hebben de contacten."

Geleidelijk aan komt er meer samenwerking met andere organisaties. "Maar", benadrukt Bulut, "we willen in elk geval een deel van de activiteiten zelf blijven organiseren met Turkstalige sprekers, Turkstalige trainers en professionals."

Een van de taken die het comité zich stelt is om de drempel naar reguliere organisaties lager te maken. Via de oudergroep worden activiteiten bekendgemaakt die buurthuizen, bibliotheken en SWA organiseren. De Turkse ouders krijgen bijvoorbeeld een rondleiding in de bibliotheek. Ook de drempel om op school te gaan praten over de kinderen wordt lager. Bulut: "Vorig jaar hebben we bijvoorbeeld een voorlichtingsavond gehad over de CITO-toets. Sommigen zijn al goed op de hoogte, maar voor anderen was het een enorme eye-opener. In de groep zaten alleenstaande moeders met kinderen in groep acht die geen idee hadden wat de CITO-toets betekende en wat ze zelf konden doen. Als je dat gewoon even heel duidelijk in de eigen taal uitlegt, gaat er een wereld voor ze open."

DVD

Ervaringen opgedaan met drie oudercomités in het project Ouders Actief zijn vastgelegd op een DVD die gratis beschikbaar is via www.movisie.nl <

Is uw project diversiteitsproof?

Gaat u in uw projecten ongemerkt uit van de dominante meerderheid waardoor u bepaalde groepen mensen niet bereikt? Dat is een gemiste kans, want mensen zijn nu eenmaal verschillend. De Diversiteitswijzer van MOVISIE helpt u om bij het opstellen en uitvoeren van projecten rekening te houden met deze verschillen.

Verschillen tussen mensen kunnen leiden tot sociale ongelijkheid, machtsverschillen en gezondheidsverschillen. Het diversiteitsdenken is een benadering waarbij aandacht is voor diversiteitsfactoren als sekse, etniciteit, seksuele voorkeur, leeftijd, sociaaleconomische status en levensbeschouwing. Bij een integrale diversiteitsbenadering analyseert u nauwkeurig welke diversiteitsfactoren en welke omstandigheden een rol spelen in het gesignaleerd probleem. Op basis daarvan kunt u een afgewogen beslissing nemen met maximaal effect.

Diversiteitsbenadering

Over diversiteit zijn vele boeken volgeschreven. Met de Diversiteitswijzer wil MOVISIE laten zien dat het helemaal niet zo ingewikkeld is om rekening te houden met diversiteit. Het gaat om een manier van denken waarbij een aantal gouden regels geldt: ga uit van een probleem en niet van een doelgroep;

voorkom generalisering en stereotypering; pas op voor al te simpele oorzaak-gevolgrelaties;

heb oog voor nuance, differentiatie en mogelijke complexiteit van vraagstukken; zorg dat de oplossingen relevant zijn voor belanghebbenden.

De praktijk

Onlangs kreeg MOVISIE van een gemeente de opdracht om de effectiviteit te onder-

zoeken van een aantal instrumenten dat werd ingezet om inspraak en betrokkenheid van burgers in de wijk te organiseren. Het betrof onder andere een wijkraad en een wijkshow. Uit het onderzoek kwam naar voren dat jongeren en allochtonen nauwelijks participeerden in deze wijkraad en wijkshow. Voor jongeren waren de instrumenten saai en weinig uitdagend. De allochtone bewoners in de wijk bleek de aanpak onbekend en zij hadden weinig idee over hoe zij daarin effectief hun stem konden laten horen.

Het advies was om voor de jongeren een spannender aanpak te ontwikkelen die beter aansluit bij hun belevingswereld. Voor de allochtone bewoners in de wijk is het in eerste instantie belangrijk in te zetten op effectieve voorlichting over het (eigen) belang en de mogelijkheden van inspraak en participatie. Daarmee is het doel - inspraak en betrokkenheid van burgers - voor beide groepen hetzelfde, maar de concrete uitwerking verschillend.

Meer informatie

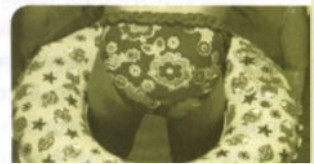
MOVISIE, Annemarie van Hinsberg,
HYPERLINK "mailto:
a.vanhinsberg@movisie.nl"
a.vanhinsberg@movisie.nl of
T 030 789 21 14 <

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Diversiteitswijzer

Check je project
op diversiteit

MOVISIE • Postbus 19129 • 3501 DC Utrecht • T 030 789 20 00 • F 030 789 21 11
www.movisie.nl • info@movisie.nl

Diversiteitswijzer

Met de Diversiteitswijzer van MOVISIE kunt u checken of u in uw projecten voldoende rekening houdt met verschillen tussen mensen. U doorloopt alle stappen van het projectplan - van probleemanalyse tot evaluatie - nog eens kritisch. Per stap helpen vijf kernvragen u om uw eventuele blinde vlekken boven tafel te krijgen. U kunt de Diversiteitswijzer gratis downloaden op:

HYPERLINK "http://www.movisie.nl"
www.movisie.nl. Voor 5,00 krijgt u de publicatie toegestuurd.

Meer EigenWijzebuurten gezocht!

De buurtelftallen die reageerden op de oproep 'Vorm een gemend elftal en maak je buurt twee keer beter' hebben de eerste acties georganiseerd die de leefbaarheid in hun buurt verbeteren.

Er kunnen zich nog 28 buurtelftallen met eigenwijze ideeën aanmelden. WijkAlliantie is daarbij op zoek naar mensen die met hun buurtgenoten een gemengd buurtelftal willen vormen: denkers en doeners, jong en oud, met diverse culturele achtergronden, muzikanten en timmerlui. Als buurtelftal worden samen twee acties uitgevoerd waardoor de sfeer in de buurt verbetert. De buurtacties mogen op portiek- of wijkniveau zijn, zolang mensen maar zélf en met elkaar de actie ondernemen. WijkAlliantie probeert op deze manier de verdeeldheid

in de samenleving te verdrijven en verscheidenheid te omarmen. Alle buurtbewoners in Nederland met eigenwijze ideeën kunnen hun elftal en plannen aanmelden via www.eigenwijzebuurten.nl. Ze maken daarbij kans op een bedrag van vijfhonderd euro om concrete acties in hun buurt uit te voeren. Hoewel de elftallen zelf de acties organiseren, steunt WijkAlliantie de teams persoonlijk met een buurtcoach. De buurtelftallen presenteren zich in november 2008 op de EigenWijzebuurten Beurs en ontvangt de uiteindelijke winnaar de

EigenWijzebuurten Wisselbeker én nog eens 2500 euro om verder te gaan met goede buurtacties. EigenWijzebuurten.nl wordt gefinancierd door het Ministerie van VROM in het kader van het Europees Jaar van de Interculturele Dialoog. Kijk voor meer informatie en de laatste stand van zaken op www.eigenwijzebuurten.nl
Bron: WijkAlliantie <

De krachten gebundeld

Op 27 november organiseert PJ PARTNERS in Rotterdam een conferentie rond de successen van burgerparticipatie bij leefbaarheid.

Reden genoeg om 27 november alvast te noteren in uw agenda!

Want:

- U krijgt nieuwe ideeën en inspiratie om burgers op een succesvolle manier te betrekken bij het vergroten van de leefbaarheid in wijken en buurten.
- U maakt kennis met beproefde methodes en projecten en kunnen daar al hun vragen over stellen.
- Zowel methoden, beleid als filosofie rond burgerparticipatie bij leefbaarheid komen bij elkaar waardoor u op meerdere niveaus uw kennis versterkt over het nut en de wijze van goede burgerparticipatie.

Er is tijd voor debatteren, filosoferen en informeren. Maak wijs en wordt wijzer!

De conferentie is bedoeld voor: beleidsambtenaren van (deel)gemeenten, medewerkers van woningcorporaties, medewerkers welzijnswerk, alle Provinciale Statenleden van ZuidHolland, in het bijzonder de leden van de commissie Samenleving.

Donderdag 27 november 2008 van 13.00 – 17.00 uur in Rotterdam

Meer informatie: Willy Nabuurs, wnabuurs@pjpartners.nl <

Uit een kramp ko

Interculturele dialoog zou moeten zijn: niet denken dat je het al weet, maar vragen stellen en je eigen verhaal vertellen, vindt Rachida Azough, creatief directeur van Kosmopolis. 'Geen hokjes, geen sjablonen, geen clichés, maar ruimte voor het individu en bereidheid gelijkenissen te ontdekken.'

We praten niet met elkaar. Niet echt in elk geval. We praten rakelings langs elkaar heen, als in een toneelstuk van Harold Pinter. We luisteren niet, zien wat we willen zien, en we schreeuwen, liefst verwijten. We doen elkaar pijn, begrijpen niets van elkaars reacties en vullen blinde vlekken met gekoesterde vooroordelen. Hoe zou het anders komen dat we, na jaren met elkaar geleefd te hebben, elkaar nog steeds niet kennen? En willen we elkaar nog kennen? Niet meer, lijkt het soms.

Je zou bijna zeggen: ga toch uit elkaar, ga toch scheiden. Maar helaas, dat gaat niet. Dit is geen huwelijk dat te ontbinden valt. Dit is de Nederlandse samenleving. Of we het willen of niet: wij zijn voor altijd samen.

Together forever

Om aandacht aan onze relatie te besteden is 2008 door de Europese Commissie uitgeroepen tot het Europees Jaar van de

Interculturele Dialoog. We zijn niet de enigen die er last mee hebben moet je maar denken. Liever zou ik de term niet gebruiken, want wat is dat eigenlijk: interculturele dialoog? Het zijn niet culturen die met elkaar spreken, maar mensen. Interculturele dialoog roept, heel irritant, het beeld op van een allochtoon en een autochtoon – de usual suspects – die met elkaar in gesprek gaan over, ja, de usual shit, die meestal problematisch is.

Op straat, op school en in het ziekenhuis, in het echte leven daar ziet de interculturele dialoog er vaak heel anders uit. Wie zich in het publieke leven begeeft weet dat inlevingsvermogen noodzakelijk is om met elkaar te kunnen samenleven.

Kosmopolis is een nieuwe stichting die gelooft dat kunst daarbij kan helpen, want kunst verleidt ons te kijken, laat ons gezamenlijk genieten, zet ons aan het denken, stelt vragen, en roept herkenning op.

Velen denken bij Kosmopolis aan een iets te duur fusionrestaurant in een of andere metropool of komen op de sexy glossy Cosmopolitan. Kosmopolitisme wordt hoe dan ook al snel gekwalificeerd als elitair. Niet voor het gewone volk, meer iets voor de egocentrische rijken die stad en land afreizen en in luxe hotels overnachten - zij die de wereld hebben.

Maar zo is het niet. Het kosmopolitisch gehalte van de achterstandsbuurt was de afgelopen jaren aanzienlijk hoger dan dat van de grachtengordel. Inwoners van achterstandswijken hebben zich nooit kunnen opsluiten in hun ivoren toren, maar doen dagelijks ervaringen met anderen op. Die contacten zijn niet altijd plezierig, en het is niet altijd makkelijk in het vreemde iets herkenbaars te ontwaren. Toch zijn het altijd leerzame ervaringen, je leert dat niet iedereen hetzelfde kan of wil zijn en dat we toch veel op elkaar lijken.

men is pijnlijk

Alledaags kosmopolitisme

Dit inlevingsvermogen – de kern van het kosmopolitisme – was de afgelopen jaren vaak ver te zoeken bij onze vaderlandse intellectuelen. Het was alsof plotseling het besef opstak (bij links, rechts wist het al) dat al die moslims die decennialang zielig waren geweest heimelijk een vijfde colonne vormden.

Kosmopolis staat niet voor het oude kosmopolitisme, dat een elitaire uitstraling had

‘Als Wilders op tv weer eens de show steelt, vraag ik me af wat de opbouwwerkers er de volgende dag over horen’

en waarin liefde voor culturele diversiteit vooral als een verbinding met een exotisch Verweggistan verbeeld werd. Dat is niet van deze tijd. Hedendaags kosmopolitisme is

alledaags. Het vereist jezelf in de ander te kunnen herkennen, niet tijdens een safari in Afrika, maar in eigen land.

En met dat land gaat het niet goed. Televisiekijkend Nederland wordt dagelijks vergast op een portie misdragingen van ‘allochtonen’, ‘Marokkanen’ of ‘multiculti’s’. Het publieke debat lijkt maar niet uit te wijken van haar ramkoers. Ze bedient zich van haar eigen werkelijkheid en grossiert in flat characters van mopperende witte

achterblijvers, verongelikt Mokro-tuig, Antilliaanse bolletjesslikkers en voorspelbare moslima’s. Als er een allo aan tafel zit moet hij negen van de tien keer vragen

beantwoorden over andere allo’s. We delen ze in; er zijn succesvolle en mislukte allochtonen. Zwart. Wit.

Direct na elf september kon ik nog wel eens lichtelijk verontwaardigd raken als ik weer eens van tv vernam dat we ‘het land uit mosten’. Na zeven jaar van die praatjes kun je stellen dat we eraan gewend zijn geraakt. Maar slechte gewoontes kunnen nare gevolgen hebben. De polarisatie op televisie heeft wel degelijk effect op de samenleving. En dat effect is niet positief.

Een tv-fragment, een kort filmpje, een spotprent – stuk voor stuk zijn ze licht ontvlambaar. Voorlopig dieptepunt: Wilders tijdens de Algemene Beschouwingen 2008. ‘Voorzitter, we raken ons land kwijt, we raken Nederland kwijt. Kwijt aan de massaimmigratie, kwijt aan een instroom die niet meer te controleren valt. Kwijt aan een cultuur van achterlijkheid en geweld. Kwijt aan het Marokkaanse tuig dat spugend >

over straat gaat, de schoolpleinen vuil en onveilig maakt, dat de middelvinger uitsteekt naar stoeten, ambulancepersoneel in elkaar ramt, vrouwen voor hoer uitscheld. Ze accepteren maar al te graag onze uitkeringen, maar niet onze normen en waarden. De elite noemt deze mensen Nieuwe Nederlanders. Ik noem ze liever moslimkolonisten. Ze komen hier om ons te onderwerpen. Ze zijn niet gekomen om te integreren. Ze komen om ons te onderwerpen.' Het is wat. Op dat soort avonden, waarop Wilders (of Verdonk, of Hirsi Ali) de show steelt tijdens het belangrijkste jaarlijkse politieke ritueel, vraag ik me af wat de opbouwwerkers in ons land er de volgende dag over horen. Wat zien jullie? Wat horen jullie? Wordt er überhaupt over gesproken? En wat zijn de reacties? Maar jullie beroepsgroep is in het publieke debat opvallend afwezig. En dat is jammer. Tijdens de conferentie op 13 november hoop ik dan ook met u in gesprek te gaan over uw ervaringen.

In gesprek

Elke samenleving heeft behoefte aan binding, aan een breed gedeeld wij-gevoel, op school, werk en vereniging, anders valt ie als los zand uit elkaar. Kosmopolis ziet in u graag een partner in het leggen van verbindingen. Alle hulp is welkom, want gezien de groeiende interculturele contacten in de wereld en de bijkomende groeiende

spanning, zou dit wel eens de Eeuw van de Interculturele Dialoog kunnen worden. In het Europees Jaar van de Interculturele Dialoog 2008 hanteert Kosmopolis het motto 'together forever'. Zie dat niet als een zoete slogan, together forever is geen makkelijke oplossing. Wij tonen beelden van de rauwe, lachwekkende, of prachtige werkelijkheid. Beelden die er zijn, maar die we te weinig zien. We kiezen daarbij nadrukkelijk voor een open dialoog waarin harde woorden mogen vallen. We hoeven het niet eens te worden, als het er maar eerlijk aan toe gaat.

Laten we het anders doen dan soms onder 'interculturele communicatie' wordt verstaan. Dit vak, dat al decennia in Nederland wordt gedoceerd, en ook in uw beroepsgroep gretig aftrek vindt, bestaat nog al te vaak uit het memoriseren van rijtjes kenmerken van etniciteiten of nationaliteiten. Interculturele communicatie zou moeten zijn: niet denken dat je het al weet, maar vragen stellen en je eigen verhaal vertellen. Geen hokjes, geen sjablonen, geen clichés, maar ruimte voor het individu en bereidheid gelijkenissen te ontdekken, ervaringen te delen. Voor de dialoog met een ander heb je geen rijtjes culturele kenmerken nodig, alleen een beetje eerlijkheid en inlevingsvermogen.

Het is niet eenvoudig, het gaat niet van de ene dag op de andere. Uit een kramp

komen is pijnlijk. Maar geloof niemand die zegt dat we moeten scheiden, omdat het zo slecht gaat, want wij zijn niet getrouwd. Een samenleving valt niet te ontbinden. We zullen het met elkaar moeten doen, want wij blijven voor altijd samen. En dat hoeft niet onheilspellend te klinken.

De auteur is creatief directeur van Kosmopolis, journalist en lid van de Nationale Unesco Commissie

www.kosmopolis.nl
www.togetherforever.nl <

Dialoogbom

Wie het gesprek op gang wil brengen bestelt Dialoogbom. Filmer en grafisch vormgever Rob Schröder maakte deze film in opdracht van Kosmopolis. De film bestaat volledig uit fragmenten uit het publieke debat van de afgelopen jaren. Met deze aaneenschakeling van abominabele dialogen wil Kosmopolis een rol spelen als het geheugen van het publieke debat. U kunt de film zien op kosmopolis.tv. Via info@kosmopolis.nl kunt u een dvd van Dialoogbom aanvragen.

Europees Jaar van de Interculturele Dialoog 2008

Door het toegenomen economische verkeer in de EU, de mondialisering en grotere migratiestromen, komen steeds meer mensen met verschillende culturele achtergronden met elkaar in aanraking. Tweederde van alle Europeanen heeft iedere dag contact met iemand met een andere culturele achtergrond. Deze veranderende wereld vereist steeds meer flexibiliteit en aanpassingsvermogen van anderen. De Europese Commissie wil burgers bewust maken van de voordelen van de culturele diversiteit in Europa.

Together forever

Kosmopolis breekt in het kader van het Jaar onder het motto together forever een lans voor de kunst van het samenleven van mensen met verschillende culturele achtergronden, visies en levensstijlen. Het Europees Jaar voor de Interculturele Dialoog in Nederland is een pleidooi voor openheid en dialoog. <

In memoriam Kees Stuurup

Bij het ter perse gaan van deze editie van MO bereikte ons het nieuws dat ons redactielid Kees Stuurup op zaterdag 4 oktober om 21.30 uur is overleden. Hij was al geruime tijd ziek en voor de zomervakantie werd slokdarmkanker bij hem geconstateerd. Kees was een bijzonder vriendelijke, humorvolle man die er altijd in slaagde in het gesprek een zekere luchtigheid te brengen, hetgeen door de mensen waarmee hij werkte zeer werd gewaardeerd. Hij was creatief, onconventioneel en hield van gedichten.

Na een aantal jaren als journalist en HBO-docent te hebben gewerkt is Kees aan zijn carrière in het opbouwwerk begonnen bij de Werkplaats Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland, oftewel de WOZON in Sittard. In die tijd was hij erg actief op allerlei thema's die gerelateerd zijn aan gezondheid: gezondheid in de wijk, de opvang en revalidatie van ex-psychoïatische patiënten en de dak- en thuislozen problematiek. Toen ik in 1990 begon als eindredacteur van Mededelingen Opbouwwerk was Kees al enige tijd redactielid. Samen met Wil van de Leur en Greet Hettinga (werkzaam bij het toenmalige NIMO) vormden we de redactie en we hadden een ambitieuze doelstelling, namelijk het produceren van 'minstens tien edities op jaarbasis, waarvan minstens drie themanummers'.

In het programmeren van die themanummers op zijn eigen onderwerpen was Kees creatief en bevlogen. Hij had in de loop der jaren uitgebreide netwerken ontwikkeld die zich uitstrekten tot (bijna) alle hoeken van Nederland. Van Zwolle tot Den Haag en van Maastricht tot aan Amsterdam hield hij contact met collega's en andere professionals waarmee hij geregeld samenwerkte. Zijn hart lag bij de mens in de marge. Met groot rechtvaardigheidsgevoel en scherpe politieke analyses onderbouwde hij zijn betogen richting beleidmakers en andere 'verzienden'. Met dichterlijke mildheid en een onnavolgbare humoristische stijl inspireerde hij zijn collega's en andere medestanders. Na de fusie van het Landelijk Platform Opbouwwerk met de vier Werkplaatsen Opbouwwerk, die effectief werd vanaf 1 januari 1993, werd Kees een directe LCO-collega. Hij trad aan als, zoals wij dat noemden, vestigingsleider in Zwolle. Van de vier Werkplaatsen Opbouwwerk bleef een aanzienlijk deel van de WESON

(Deventer) intact, fuseerde niet mee en werd voortgezet 'met andere middelen'. Het overgebleven personeel van WESON en WONN (Drachten) kreeg een plek in de nieuwe organisatie en ging verder als LCO-Zwolle onder leiding van Kees Stuurup. In de jaren na 1993 heeft Kees met zijn staf een belangrijke bijdrage geleverd aan het 'groene' opbouwwerk. Thema's als plattelandsontwikkeling, milieu educatie, milieugericht opbouwwerk hebben een belangrijke impuls gekregen vanuit 'het kantoor' in Zwolle. Daarnaast bleef hij actief op zijn oorspronkelijke terreinen en bleef hij deze dossiers volgen.

Op het kantoor aan de Oude Vischmarkt in Zwolle, vlak bij de Sassenpoort en het daarachter gelegen Nahuysplein waar Kees is geboren, heerste een prettige sfeer. Volgens Siepie Latuheru, die van 1993 tot aan de fusie in 2007 nauw met hem samen heeft gewerkt was Kees erg gesteld op een harmonieuze sfeer op de werkplek. In haar ogen was Kees 'een warme, betrokken man die er een team van maakte en gezelligheid schiep'. "Ik heb het werken met hem meer gemist dan het werk zelf", zegt ze terugkijkend, als ik haar bel.

Voor zover ik weet heeft Kees een bepaalde periode van zijn leven in zijn geboortestad Zwolle gewoond en later in Maastricht en Leusden, maar heeft hij ook een deel van zijn leven in Amsterdam doorgebracht. In de hoofdstad heeft hij in de Dapperstraat gewoond. Te pas en te onpas kon je Kees betrapten op het citeren van gedichten. Het zou me niets verbazen als later blijkt dat hij zelf ook menig gedicht heeft nagelezen. Op het laatst van zijn leven was Kees in dienst bij MOVISIE, weer een fusie organisatie. Daar heeft hij zijn droom op papier gezet in het kader van een teamoefening, waarbij wij allen iets dergelijks moesten doen. Kees' droom:

"Er zit een vogel op mijn schouder.
Het zou een merel kunnen zijn.
Maar ook wat anders.
De vogel kent al mijn gedachten.
Er waait een zachte zomerwind.
Om mij heen juffertjes in het groen.
Ik ben jong en oud en wijs zoals altijd.
Overall vandaan komen mensen met vragen.
Ik geef gratis advies. Samen met mijn vogel.
Naar alle uithoeken van de wereld. Afwezig bij automatisch antwoord.
Onze poes leeft nog. En al mijn kinderen.
En Gertie met ogen als javaanse jongens.

De elfstedentocht wordt gewonnen door William Pontoetoe.

Mostafa el Filali finisht als tweede.

In de huiswerkloze zomeravonden luisteren wij zwijgend naar de woorden uit het cahier van bijvoorbeeld r.c.

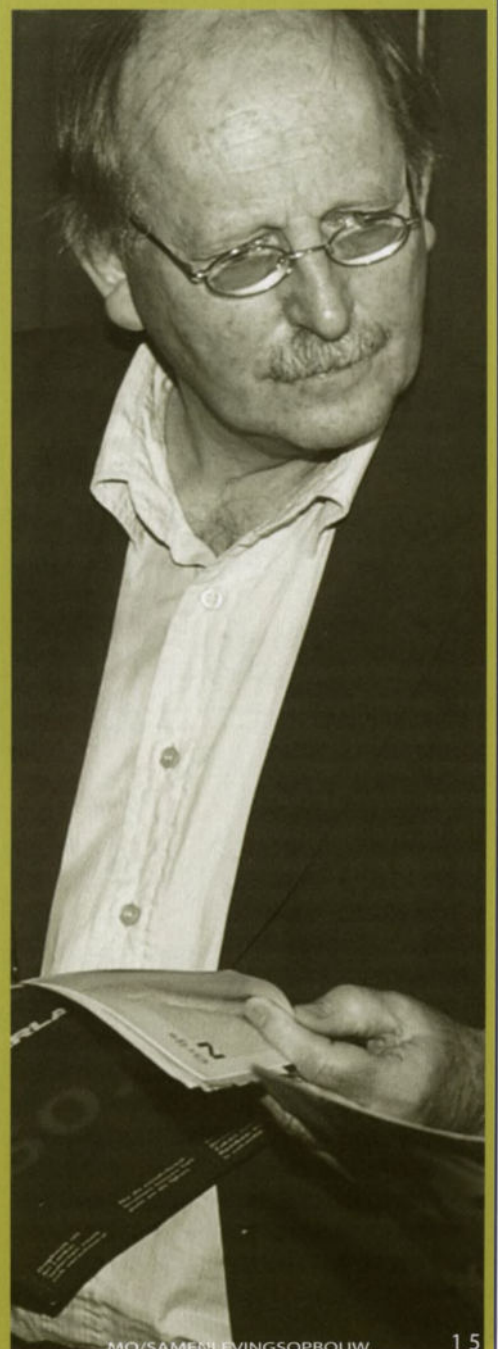
Niemand is sterk. Er is geen lijden meer.

Er zijn geen leiders meer".

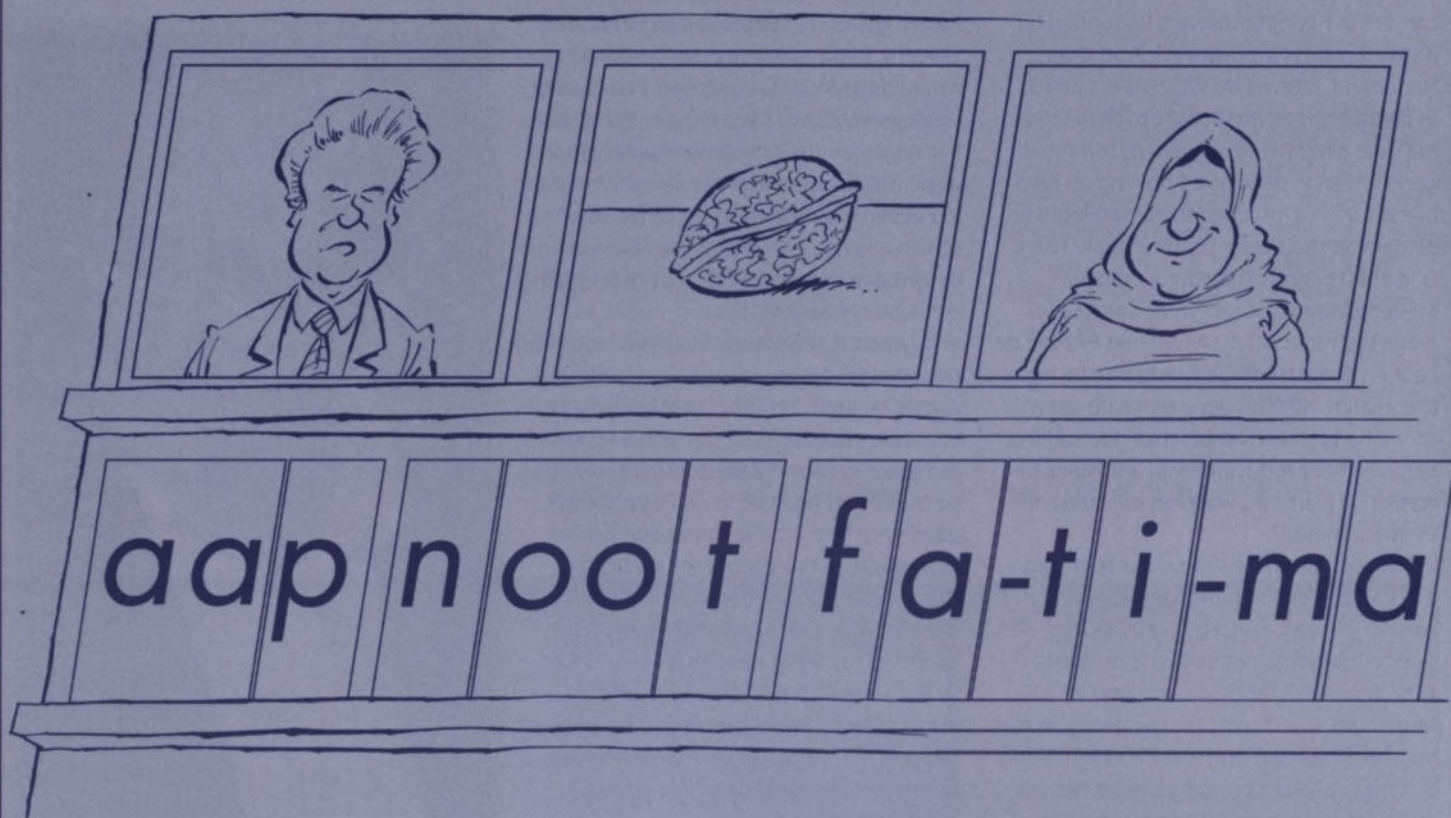
(Kees Stuurup 8-5-2007)

In de overlijdensadvertentie van de nabestaanden staat: Je was een mooi mens. Verschillende collega's, oude en nieuwe, zullen zich daar volledig in kunnen vinden. We zullen je missen, Kees, rust zacht.

Fenny Gerrits

Moeders krijgen taallessen op

Een leerkracht van basisschool De Wisselaar in Breda geeft taallessen aan moeders van haar leerlingen. Een deel van hen spreekt niet of nauwelijks Nederlands waardoor ze weinig contact hebben met andere ouders. Ook zijn ze slecht op de hoogte van de schoolprestaties van hun kind.

basisschool van hun kind

Met de taallessen hoopt leerkracht Mariet Maas de moeders uit hun sociaal isolement te halen. Maas, leerkracht van groep 1 en 2, geeft drie dagdelen per week les aan de moeders. Tijdens de lessen is ook aandacht voor de verdere ontwikkeling van de vrouwen. Maas heeft de moeders persoonlijk op het schoolplein benaderd. Deze laagdrempelige benadering heeft veel vrouwen ertoe gezet de lessen te gaan volgen.

In Breda staan naar schatting drieduizend mensen op de nominatie voor een inburgeringscursus, terwijl er per jaar slechts een paar honderd mensen terecht kunnen. Veel migranten staan dus jarenlang op de wachtlijst. Niet alle migranten hebben inburgering nodig, maar toch zijn er veel vrouwen van onder andere Turkse, Marokkaanse, Libanese en Iraakse afkomst die niet of nauwelijks Nederlands spreken en geen aansluiting vinden met de Bredase samenleving. Ze hebben weinig contact met vrouwen van de eigen cultuur, laat staan met mensen van een andere (lees: Nederlandse) cultuur.

De kinderen van deze vrouwen gaan wel gewoon naar de basisschool. Daar ligt ook de sleutel om ze te benaderen en te bereiken. Want de school is een plaats waar ze dagelijks komen om hun kind te brengen of op te halen, een veilige en bekende plek, niet alleen voor de vrouwen, maar ook voor hun echtgenoten. Ze kennen het gebouw, de leerkrachten en de directeur.

Sociaal isolement

"Ik vind het ongewenst dat deze vrouwen in afwachting van een inburgeringscursus nog jarenlang in een sociaal isolement zouden moeten verkeren", vindt Mariet Maas. "Het zijn vrouwen die zich afzonderen van, en zich soms ook afzetten tegen de manier van leven in de westerse wereld. Dat is een ongewenste ontwikkeling, voor de vrouwen zelf, maar ook voor de Bredase samenleving. En het is ook maar de vraag of deze vrouwen in de toekomst nog bereikt kunnen worden voor een inburgeringsprogramma zonder dat daar een programma gericht op participatie aan vooraf gaat."

Dankzij haar functie heeft Maas direct contact met ouders van kinderen in de kleutergroep. "Ik komt ouders tegen die soms al tien of vijftien jaar in Nederland zijn en de Nederlandse taal niet, nauwelijks of matig spreken. De vrouwen verschijnen niet bij een activiteit op school, staan bij het ophalen vaak alleen op het schoolplein. Hoewel ze weinig contact hebben met anderen, blijkt dat ze wel meer willen participeren in de samenleving."

Maas geeft les volgens een erkende methode en de taallessen worden ondersteund door taalmaatjes. Dit zijn andere moeders van kinderen op school die de Nederlandse taal goed beheersen. De taallessen vormen het voortraject voor de inburgeringscursus. Om het initiatief een officiële status te geven en subsidie te kunnen aanvragen heeft Maas de Stichting Spraakszaam opgezet.

Resultaten

Inmiddels volgen twintig moeders de taallessen en hebben tien andere zich opgegeven als taalmaatje. Dankzij de lessen is er ook meer interactie tussen de moeders onderling op het schoolplein. De deelnemende vrouwen zijn erg enthousiast en organiseren bijvoorbeeld koffie-ochtenden op school. Ook proberen ze een ontmoetingscentrum op te zetten waar allerlei activiteiten voor mensen uit de buurt zullen zijn. De veronderstelling dat migrantenvrouwen niet te bereiken zijn, bleek in Breda dus onjuist. De moeders zijn blij met de aandacht en hebben het gevoel dat ze nu ook iets kunnen bijdragen aan de samenleving.

Meer informatie: Stichting Spraakszaam Breda, Mariet Maas, T 0765613686 <

Keuzemodel

Achterbanraadpleging

drs. Esther van den Reek
drs. Kitty Pardoel
drs. Martien van Tits

Handboek *achterban*

De Landelijke Cliëntenraad sociale zekerheid (LCR) liet een handboek samenstellen met een beschrijving van verschillende methoden om de achterban, de cliënten, te raadplegen. Dit handboek verscheen onlangs onder de naam 'Keuzemodel Achterbanraadpleging'.

LCR-voorzitter Jan Laurier, schreef onderstaand voorwoord.

Om op een goede manier de belangen van cliënten te vertegenwoordigen is het van belang dat cliëntenraden weten wat er leeft in hun achterban. Daarom streven cliëntenraden er naar een afspiegeling te vormen van het cliëntenbestand. Mannen, vrouwen, ouderen, jongeren, allochtonen, autochtonen, en maatschappelijke organisaties hebben zitting in cliëntenraden. Zo weten raden wat er onder de verschillende cliënten leeft. Echter, dit ideale plaatje is niet altijd realiseerbaar; het ter discussie stellen van de representativiteit van een cliëntenraad, dan wel of zij alle cliënten vertegenwoordigen, is wel zinvol.

Het op systematische wijze ervaringen bij cliënten 'ophalen' en het raadplegen van de zogenaamde achterban draagt bij aan de representativiteit van een cliëntenraad. Het gaat er immers om dat de raad weet wat er onder de cliënten leeft. Het raadplegen van de achterban is dus van groot belang voor een cliëntenraad of belangenorganisatie van cliënten.

Het uitvoeren van onderzoek onder cliënten heeft nog een aantal positieve neven-effecten. Zo kunnen cliënten op deze manier vernemen dat er een cliëntenraad is en wat zij doen. Uit onderzoek blijkt dat slechts een klein deel van cliënten van de sociale zekerheid weet dat er cliëntenraden bestaan. Door een grotere bekendheid van de cliëntenraad kan het contact tussen

te laten ontwikkelen. Met dit handboek voor achterbanraadpleging wil de LCR een handreiking bieden aan cliëntenraden en belangenorganisaties van cliënten.

In het handboek wordt een aantal methodes voor achterbanraadpleging beschreven. Ook wordt aangegeven welke methode het beste past bij welke vraagstelling en welke stappen moeten worden gezet bij de verschillende methodes.

Het uitvoeren van onderzoek onder de achterban lijkt misschien ingewikkeld. Echter, u hoeft niet alles zelf te doen. Het kan zelfs raadzaam zijn om niet alles zelf te doen. Delen van zo'n onderzoek, met name op het gebied van het verwerken van informatie, kunnen ook worden uitbesteed. Dit heeft uiteraard wel financiële consequenties en moet dus passen binnen de begroting, of er moet apart budget worden aangevraagd bij de uitvoeringsorganisatie. Het handboek besteedt hier ook aandacht aan; zowel op organisatorisch als financieel vlak.

Als u nadenkt over het raadplegen van de achterban over een bepaald onderwerp kunt u dit handboek gebruiken om te bezien welke methode het meest geschikt is en wat er bij de uitvoering komt kijken. Vervolgens kunt u met elkaar bekijken wat u zelf kunt en wilt doen en waar u hulp

aanpak ook na over de wijze waarop u na afloop van het onderzoek de rapportage wilt presenteren. Wilt u het rapport aanbieden, aan wie wilt u het aanbieden, wilt u hierbij de pers uitnodigen, enzovoort. . .

Onderzoek doen onder de achterban roept al snel de vraag op: waar vind ik de cliënten. Ook hiervoor biedt het handboek een aantal handreikingen. Bedenk dat voor achterbanraadpleging vaak medewerking van de uitvoeringsorganisatie nodig is. Al genoemd is de mogelijkheid om assistentie te vragen bij de uitvoering van het onderzoek. Hiervoor hebt u financiële middelen nodig die u wellicht niet voor handen hebt. U zult dan geld moeten vragen aan de uitvoeringsorganisatie of fondsen. Als u gebruik wilt maken van de adressen van cliënten hebt u ook de uitvoeringsorganisatie nodig. Een argument om de uitvoeringsorganisatie te overtuigen van het belang van de door u gewenste vorm van achterbanraadpleging is, dat daar waar uitvoeringsorganisaties soms twijfels hebben of cliëntenraden of belangenorganisaties namens alle cliënten spreken, zij cliëntenraden of belangenorganisaties in staat moeten stellen om de ervaring en mening van cliënten op te halen.

Bij het tot stand komen van dit handboek is ook de achterban geraadpleegd in de vorm van tien groepsgesprekken waarbij

raadpleging cliëntenraden

cliëntenraad en cliënten worden verbeterd. Cliënten weten u dan te vinden en kunnen spontaan signalen over de uitvoering aan u geven. Ook kan een grotere bekendheid van de raad het werven van nieuwe leden eenvoudiger maken.

Er bestaan vele vormen van achterbanraadpleging. De meest bekende vorm is het organiseren van een bijeenkomst met cliënten rond een bepaald thema. Er zijn meer methodes. Cliëntenraden zijn vaak niet goed bekend met deze methodes en voor welke vragen welke methode het meest geschikt is. Dat bracht de LCR ertoe een handboek voor achterbanraadpleging

bij wilt vragen. Op basis daarvan maakt u een plan van aanpak en als u assistentie wenst bij onderdelen van uw onderzoek bedenk dan goed welke assistentie. Als u weet welke assistente u wenst, kunt u gericht offertes vragen bij op dit terrein deskundige bureaus. Hoe u deze bureaus kunt vinden, wordt ook in het handboek aangegeven.

Bedenk bij het maken van een plan van aanpak dat het handig kan zijn voor de verwerking van de opgehaalde informatie een bureau in te huren. Dit kan de waarde van de gepresenteerde gegevens verhogen. Denk bij het maken van een plan van

feedback is gevraagd op de invulling/gebruikswaarde van het handboek. De LCR hoopt dat dit handboek een nieuw licht werpt op mogelijkheden voor achterbanraadpleging en u inspireert om met achterbanraadpleging aan de slag te gaan.'

Keuzemodel Achterbaraadpleging

Drs. Esther van den Reek, drs. Kitty Pardoel, drs. Martien van Tits

Uitgave: IVA, beleidsonderzoek en advies, Tilburg, www.iva.nl

In opdracht van: LCR, Den Haag,

070 - 7890770, info@lcr-suwi.nl

Gezondheidskloof behoeft bredere aanpak

Het Voedingscentrum wil een verbod op nieuwe snackbars in arme wijken of in de buurt van scholen. Mensen met een lage 'sociaal-economische status' (SES) leven doorgaans ongezonder dan mensen met een hoge SES, zo blijkt uit onderzoek. Met gezondheidsvoorlichting wordt geprobeerd die leefstijl te veranderen, maar met het bevorderen van gezond gedrag alleen ben je er niet. Want eenzijdige aandacht voor voorlichting gaat voorbij aan andere aspecten, zoals huisvesting en leefomgeving.

De Nederlandse regering zou volgens het Voedingscentrum in de strijd tegen overgewicht het voorbeeld moeten volgen van Los Angeles. Daar mogen in South LA ondernemers het komende jaar geen nieuwe eet-tenten openen waar ongezond eten wordt verkocht. In Los Angeles is veel kritiek op de 'voedselapartheid', omdat de maatregel alleen geldt voor het arme stadsdeel. De gedachte erachter is dat arme mensen vaak dikker zijn omdat ze minder geld kunnen uitgeven aan gezond eten. Aangezien kinderen extra gevoelig zijn voor verleidingen, zou een dergelijk verbod er zeker moeten komen in de buurt van scholen, laat het voedingscentrum weten. Twee jaar geleden riep het Voedingscentrum de overheid al op een strenger vestigingsbeleid te voeren voor fastfood- en afhaalrestaurants. Wie vaak fastfood eet, heeft een grotere kans om dik te worden, is uit onderzoek gebleken. Als we de strijd tegen overgewicht willen aangaan, dan moeten de overheid en

het bedrijfsleven de consumenten helpen een gezonde keuze te maken, aldus het Voedingscentrum. Minister Ab Klink (Volksgezondheid) ziet het echter niet als de taak van de rijksoverheid om te bepalen waar fastfoodbedrijven zich vestigen. Wel kunnen gemeenten beperkingen opleggen. In de enige maanden geleden verschenen Voedingsnota heeft Klink geen uitlatingen gedaan over het vestigingsbeleid van snackbars en fastfoodketens.

Gezondheidskloof

Laag opgeleide armen sterven eerder dan hoog opgeleide rijken. Dat is in heel Europa zo, blijkt uit een vergelijking van sociaal-economisch bepaalde gezondheidsongelijkheid in 22 Europese landen. De studie is uitgevoerd door de groep van prof. dr. Johan Mackenbach van het Erasmus MC in Rotterdam en verscheen onlangs in het medisch wetenschappelijke tijdschrift *The New England Journal of Medicine*. Iemand

met een lage 'sociaal-economische status' (SES) heeft een laag opleidings- en inkomensniveau en is handarbeider. De hoogste SES combineert een hoge opleiding, een goed inkomen en intellectueel werk. Wanneer gegevens daarover worden gerelateerd aan sterfte, ziekte en riskante leefgewoonten, ontstaat inzicht in de sociaal-economische gezondheidsverschillen. De studie van Mackenbach laat zien dat de gezondheidskloof tussen mensen met een hoge en een lage SES dieper wordt - vergeleken met de cijfers van een kleiner onderzoek tien jaar geleden in tien Europese landen. Het grootste verschil in sterfte binnen Europa bestaat onder Hongaarse mannen, het kleinste verschil vonden de onderzoekers bij vrouwen in Spaans Baskenland. In Noord- en West-Europa heeft de gezondheidszorg nauwelijks invloed op de sterfteverschillen tussen hoge en lage SES. Dat is een teken dat de zorg voor iedereen goed toegankelijk is. De verschillen worden voor-

Voedingscentrum wil snackbar weren uit arme wijk

Wie vaak fastfood eet heeft een grotere kans om dik te worden. Daarom moeten volgens het Voedingscentrum overheid en bedrijfsleven consumenten helpen in de strijd tegen overgewicht.

al bepaald door een gezonde of ongezonde leefstijl: roken, vetzucht en ongezond eten, aldus Mackenbach.

Verkeerde aanpak voorlichting

Met gezondheidsvoorlichting wordt geprobeerd die ongezonde leefstijl te veranderen. Het probleem is dat deze aanpak vooral cognitief is. Daarmee bereik je vooral mensen die de boodschap kunnen begrijpen en die horen over het algemeen tot de groep met de hogere sociaal-economische status. Die aanpak heeft waarschijnlijk de kloof nog verder verdiept, aldus Mackenbach.

Gezondheidsvoorlichting legt bovendien meestal eenzijdig de nadruk op voedingsgewoonten en dus op gedrag van mensen. Behalve dat niets zo moeilijk is als via voorlichting gedrag van mensen te veranderen, gaat dit ook voorbij aan andere aspecten, zoals de leefomgeving waar mensen met een lage SES moeten leven. Vaak gaat het om vervuilde gebieden in Nederland, met name in de grote steden. Over gebieden

met hoge concentraties fijnstof is dan ook terecht veel te doen. Maar ook slechtere behuizing blijkt van grote invloed, zo hebben tal van onderzoeksrapporten laten zien. Mensen die arm zijn, hebben geen keuzemogelijkheden. Goede woningen en schone lucht zijn vrijwel onbereikbaar. Een benadering die is gericht op het bevorderen van gezond gedrag is dan ook volstrekt ontoereikend. Het wekt bovendien de suggestie dat mensen met een lage SES hun ongezondheid geheel aan zichzelf te wijten hebben.

Gezondheidspolitiek

Tot de eeuwwisseling liep Nederland binnen Europa voorop met de bestrijding van gezondheidsverschillen. In de jaren negentig kwamen buitenlanders hier kijken hoe we probeerden de gezondheidskloof tussen rijk en arm te dichten. Sindsdien is het onderwerp blijven liggen. Ook een rapport van de commissie-Albeda uit 2001 met aanbevelingen voor een stevige aanpak

is in de la blijven liggen. De politiek heeft het onderwerp echter weer opgepakt. In november 2007 werd een motie door de Kamer aangenomen waarin het kabinet werd gevraagd om met een plan te komen om de sociaal-economische gezondheidsverschillen te verkleinen. De ondertekenaars van de motie kwamen uit zeven Kamerfracties. De VVD, PVV, Verdonk en de Partij voor de Dieren deden niet mee. Kamerlid Eelke van der Veen (PvdA) wil nieuwe initiatieven koppelen aan Vogelaarskrachtwijken. "En dan niet in alle veertig tegelijk, maar met een paar goed gekozen experimenten. En zorg dat het geen geïsoleerde, vrijblijvende actie is." De mensen in Den Bosch-Oost kunnen hem op zijn wenken bedienen. Vijfentwintig jaar wijkgezondheidszorg vraagt niet om nieuwe beleidsnotities maar wijst de weg naar een effectieve aanpak in de praktijk. We hebben daar in het vorige nummer van MO Samenlevingsopbouw (nr. 217) uitvoerig over bericht. <

Leren is groeien Wat is uw plan?

Trainingen voor beleidsmakers, professionals en vrijwilligers. Laat u inspireren door ons trainingsprogramma!

Kijk op www.movisie.nl/training.

5 november 2008 * 2 dagen

Training Vrijwilligersmanagement

Hoe werkt u aan een motiverend vrijwilligersbeleid en hoe geeft u leiding op een inspirerende manier? Voor beroepskrachten die efficiënt en prettig willen werken met vrijwilligers in zorg- en welzijnsinstellingen.

13 november 2008 * 1 dag

Training Aansturen van vrijwilligers

Hoe motiveert en informeert u uw vrijwilligers? Voor iedereen die vrijwillig of beroepsmatig vrijwilligers aanstuurt of coördineert.

6 november 2008 * 1 dag

Training Netwerkvaardigheden

Wat voor type netwerker bent u en hoe kunt u uw sterke kanten inzetten? Voor beroepskrachten en vrijwilligers die hun netwerkvaardigheden willen versterken.

25 november 2008 * 1 dag

Teamdag Van Tobben naar Toppen

Hoe haalt u meer uit uw team en hoe kunt u vol inspiratie werken aan de ontwikkeling van uw team? Voor teams en hun leidinggevende in zorg en welzijn.

10 november 2008 * 1 dag

Training Pubers als getuige van huiselijk geweld

Hoe kunt u de kans op psychische en psychosociale problemen bij jongeren verkleinen? Voor beroepskrachten in zorg en welzijn.

Wilt u liever een incompanytraining? Ook dat is mogelijk!

Meer informatie

MOVISIE Training & Advies

Telefoon 030 789 22 22

E-mail training-advies@movisie.nl

MOVISIE is hét landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke ontwikkeling. Wij zijn sterk in het oplossen van lokale sociale vraagstukken. Wij werken aan een samenleving waarin burgers hun kracht kunnen benutten en zelfredzaam zijn.

Kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling

mantelzorg

kwetsbare groepen

uurtijlge inzet

huiselijk en seksueel geweld

leefbaarheid

Masterclasses over de Wmo

Waar liggen de echte kansen om lokaal samen te werken rondom de Wmo? Kom voor het antwoord dit najaar naar één van de vier Wmo-werkconferenties. De conferenties vinden plaats in Ede, Amsterdam, Meppel en Eindhoven en zijn een initiatief van MOVISIE, VWS en VNG.

De Wmo-werkconferenties laten u in één middag zien waar echte samenwerkingskansen liggen. Belangrijk? Ja zeker! Staatssecretaris Bussemaker stelt in de derde voortgangsrapportage dat drie kernprincipes extra aandacht verdienen: verbinden, integrale aanpak en lokaal maatwerk. Deze kernprincipes vragen om nieuwe vormen van samenwerking tussen gemeenten, professionele uitvoeringsorganisaties en vrijwilligersorganisaties. De werkconferentie biedt u hiervoor alle kansen.

Programma

De conferentie start met twee inspirerende inleidingen op topniveau, verzorgd door een prominente Wmo-wethouder uit de regio en een landelijke expert. Aansluitend kunt u kiezen uit vijf masterclasses:

1. Samenwerken met cliëntenorganisaties.
2. Ontkokerd aanbieden: nieuwe ketens van wonen, zorg en welzijn.
3. Kerken, moskeeën, vrijwilligers en mantelzorgers: samenwerken in de wijk, de burger aan zet.
4. Wmo: nieuwe vormen van samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie?
5. Bedrijfsleven als (nog onbekende) participant in de Wmo.

Tijdens de masterclasses krijgt u informatie over innovatieve samenwerkingsvormen, worden best-practices gepresenteerd en kunt u met andere lokale partners ervaringen uitwisselen. De bezielende begeleiding is in handen van Wmo-experts van MOVISIE.

Voor wie?

De Wmo-werkconferenties zijn speciaal voor:

- Gemeenten: beleidsambtenaren welzijn, zorg, sociale zaken, wonen en wethouders.
- Professionele organisaties uit de sectoren welzijn, zorg en wonen.
- Burgerorganisaties zoals vrijwilligersorganisaties, verenigingen en religieuze organisaties.

Kosten

Het belang van samenwerking blijkt ook uit de aanmeldingsprocedure. De kosten aan deelname bedragen per deelnemers € 75,-. Voor iedere deelnemer die een lokale samenwerkingspartner meeneemt wordt € 15,- korting gegeven. Met vijf verschillende samenwerkingspartners is de toegang dus nog slechts € 15,- per deelnemer.

Prijs per deelnemer:

- € 75,- bij 1 deelnemer;
- € 60,- bij 2 deelnemers;
- € 45,- bij 3 deelnemers;
- € 30,- bij 4 deelnemers;
- € 15,- bij 5 deelnemers.

Alle bedragen zijn exclusief BTW.

Zowel gemeenten als organisaties kunnen het initiatief nemen meer organisaties te mobiliseren. Één persoon neemt het initiatief om alle deelnemers aan te melden. Het bedrag dat in rekening wordt gebracht is per deelnemer en elke deelnemer ontvangt na afloop van de conferentie een factuur.

Inschrijven kan via www.movisie.nl/wmo. Voor meer informatie kunt u bellen naar het Congres- en Studiecentrum VNG T (070) 373 84 69.

Vier werkconferenties over de Wmo

Donderdag 30 oktober 2008 in Schouwburg Ogterop in Meppel.

Maandag 3 november 2008 in de Reehorst in Ede. Woensdag 12 november 2008 in Hotel Sofitel in Eindhoven.

Maandag 17 november 2008 in het Regardz Planetarium Amsterdam. <

Politie, opbouwwerk en gemeenschappelijke veiligheidszorg

Een integrale aanpak van veiligheid is voor de politie van groot belang, al is deze aanpak wel voor verbetering vatbaar. De bijdrage daaraan van de politie staat in onderstaand artikel centraal. Daarnaast gaan de auteurs in op initiatieven waarbij ook het opbouwwerk in beeld komt. Want om te komen tot participatie van burgers in veiligheid is ook de bijdrage van het opbouwwerk van belang. In een verbeterde samenwerking kunnen doelen van politie (een veiliger samenleving) en opbouwwerk (weven aan samenleven) dichterbij komen.

In *De kaart van het opbouwwerk geactualiseerd* (Dozy, 2000) stond sociale veiligheid als opbouwwerkthema met stip op nummer een. De belangrijkste samenwerkingspartner was de politie, gevolgd door gemeentelijke diensten en woningcorporaties.² Sociale veiligheid stond ook bovenaan bij de opbouwwerkthema's in 2007. Met de politie werd echter minder samengewerkt dan met gemeentelijke diensten en woningcorporaties.³

De conclusie ligt voor de hand: sociale veiligheid is onverminderd prioriteit gebleven van het opbouwwerk. Maar betekent het minder vaak noemen van de politie als belangrijkste samenwerkingspartner een 'goede' uitkomst voor de politie, omdat zij

een minder belangrijke rol speelt in het veiligheidsnetwerk dan een aantal jaren geleden? Dat de gemeente haar regierol steeds meer is gaan invullen en de woningcorporatie meer en meer sociale veiligheidsbevorderende maatregelen is gaan treffen? Dat, anders gezegd, het opbouwwerk de politie minder hard nodig heeft om de sociale veiligheid te bevorderen?

Een dergelijke uitkomst zou toe te juichen zijn, omdat dat erop duidt dat het integraal veiligheidsbeleid – al jaren hoog op de politieke agenda van vele gemeenten – en de eruit voortvloeiende gemeenschappelijke veiligheidsaanpak, werken. Dat de samenleving veiliger is geworden en de politie dientengevolge meer ruimte heeft voor

haar andere kerntaken: noodhulpverlening, handhaving van de openbare orde, signaleren en adviseren, en opsporing. Een andere gevolgtrekking zou kunnen zijn dat opbouwwerk en politie elkaar minder vaak opzoeken omdat de noodzakelijke samenwerking tussen politie en opbouwwerk in de praktijk moeizaam verloopt. Vanwege botsende belangen, tegengestelde opvattingen over hoe veiligheidsproblemen aan te pakken of anderszins. Zo kunnen er beperkingen zijn aan het uitwisselen van informatie vanwege de eraan verbonden privacy- en/of criminaliteitsaspecten. De politie kan immers informatie over wijkbewoners hebben die zij niet met derden mag delen, terwijl opbouwwerkers soms beschikken over informatie

waarvan zij weten dat het prijsgeven ervan kan leiden tot politieel optreden richting wijkbewoner(s). Ook kunnen de opvattingen verschillen over, kort gezegd, een vooral preventieve of repressieve aanpak van bepaalde wijkproblemen, of over de vraag wie wat moet doen richting hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen.

Sowieso geldt dat het pad van de samenwerking tussen organisaties in het kader van integrale veiligheid – en andere integrale probleemaanpakken zoals het probleemcumulatiegebiedenbeleid enkele decennia geleden, diens opvolger de sociale vernieuwing en, erna, het grotestedenbeleid – vol hobbels, kuilen, voetangels en klemmen zit. Daar hoeven we opbouwwerkers niks over uit te leggen, dus dat er nog wel het nodige te verbeteren valt aan de integrale aanpak van lokale veiligheidsproblemen zal duidelijk zijn. De bijdrage daaraan door de politie staat centraal in dit artikel.

In het hiernavolgende schetsen wij kort de taken en de rol van de gemeente op het gebied van integrale veiligheid en het belang van een integrale veiligheidsaanpak voor de politie, waarna wij ingaan op enkele belangrijke initiatieven ‘gemeenschappelijke veiligheidszorg’ van de politie die raakvlakken hebben met wat opbouwwerkers doen. Daarbij gaan wij tevens in op de bijdrage van het opbouwwerk als samenwerkingspartner van de politie in het kader van integrale veiligheid. Dit artikel eindigt met enkele concluderende opmerkingen.

Gemeente en integrale veiligheid

Integrale veiligheid is primair de verantwoordelijkheid van de gemeente. Zij maakt het beleid en heeft de middelen om de uitvoering ervan te vergemakkelijken en, in een aantal gevallen, af te dwingen door onder andere regelgeving via de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV). De gemeente kan als subsidie- en opdrachtgever afspraken maken – al dan niet vastgelegd in convenanten – met partners in veiligheid als scholen, opbouwwerk en andere vormen van welzijnswerk, woningcorporaties, winkeliers, werkgevers, hulpverleningsinstaties en politie. En zij dient de regie te voeren. Wat niet betekent dat de gemeente altijd en overal bij betrokken moet zijn – dat is een wijd verbreid misverstand – maar wél dat zij initiatieven neemt, de voortgang van de uitvoering bewaakt, en – indien nodig – faciliteert en ondersteunt dan wel samen-

werking afdwingt via – bijvoorbeeld – programmasturing.

Politie en integrale veiligheid

Als veiligheidsproblemen gemeenschappelijk worden aangepakt staat de politie er niet alleen voor en is het voor de politie eenvoudiger om vanuit haar kerntaken te werken. Ontbreekt het aan integraliteit, dan is voor de burger toch vooral de politie aanspreekbaar op veiligheidsproblemen. Hij of zij belt 0900-8844 of, in noodgevallen 112, en verwacht dat de politie de problemen oplost, zeker buiten kantooruren, wanneer andere instanties dan de politie niet of slechts heel moeilijk bereikbaar zijn.

De politie is evenwel slechts één van de partners in veiligheid. Een heel belangrijke weliswaar, vanwege haar expertise en haar geweldsmonopolie, maar haar mogelijkheden moeten niet worden overschat. Als de gemeente in haar regierol tekortschiet – wat helaas nog maar al te vaak gebeurt – neemt

‘Zonder vertrouwen van burgers kan de politie wel inpakken’

de politie – meestal noodgedwongen vanwege de openbare orde – en/of (dreigende) geweldsaspecten – veelal de regie op zich terwijl zij dat in feite niet behoort te doen. De breedte van de integrale veiligheidsproblematiek overstijgt immers haar kunnen én de doorzettingsmacht van de politie naar andere partners ontbreekt.

Een van de gevolgen van gebrekkige regie is dat veiligheidsproblemen met een integraal karakter vaak lang duren of niet goed worden opgelost. Een ander gevolg is dat burgers in hun, feitelijk onterechte, verwachtingen ten opzichte van de politie worden teleurgesteld, wat weer een negatieve invloed heeft op hun vertrouwen in de politie. En zonder vertrouwen van burgers kan de politie wel inpakken. Dan krijgen wij een ‘law and order politie’, een weinig lonkend perspectief.

Gemeenschappelijke veiligheidszorg

De politie is al decennia geleden begonnen met het maken van de omslag van ‘zwaarmacht van de staat’ naar een maatschappelijk geïntegreerde politie.⁴ Samenwerking in het kader van een integrale aanpak van veiligheidsproblemen is hiervan het logische uitvloeisel en, mede door de stijging van

de objectieve en subjectieve onveiligheid, voor de politie van cruciaal belang. Zij heeft hierin, onder de noemer gemeenschappelijke veiligheidszorg, het afgelopen decennium veel geïnvesteerd. Zo zijn er honderden wijkagenten aangesteld én opgeleid in onder andere probleemgericht en projectmatig werken, netwerken en het maken van een wijkscan (in opbouwwerktermen: een sociale kaart), methoden die zijn ‘uitgevonden’ door het opbouwwerk. Een sailant detail: de wijkscan zal als ‘Gebiedsscan Criminaliteit en Overlast’ in 2010 in alle politiekorpsen zijn geïmplementeerd.

De Politieacademie heeft sinds 2002 kernopgaven gemeenschappelijke veiligheidsaanpak in alle politieopleidingen en er is sinds 2005 een lectoraat gemeenschappelijke veiligheidskunde.⁵

Er zijn vele andere initiatieven te noemen, maar de voor samenwerking met het opbouwwerk in het kader van integrale veiligheid meest relevante zijn:

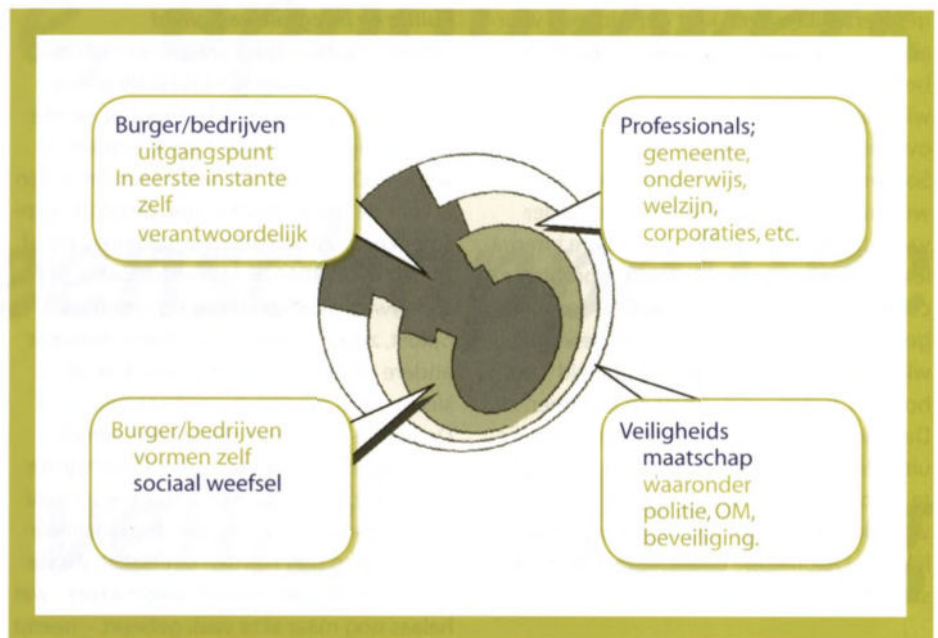
Gebiedsgebonden werken, dicht bij de burger, is als leidend principe opgenomen in Politie in Ontwikkeling: visie op de politiefunctie van de Raad van Hoofdd commissarissen (RHC, 2005). ‘Kennen en gekend worden’ is hierbij leidend principe van wijkagenten. Ook ‘signaleren en adviseren’ als expliciete politietaken en ‘programmasturing’ als middel tot adequate samenwerking met partners in veiligheid, zijn onderdeel van de visie.

Sinds enkele jaren is er het, uit de visie voortvloeiende, voor de gehele Nederlandse politie geldende Referentiekader Gebiedsgebonden Politie (Nap en Van Os, 2006) en sinds enkele maanden is er het landelijk Programma Ontwikkeling Gebiedsgebonden Politie dat de regionale politiekorpsen ondersteunt bij de implementatie van het Referentiekader.⁶ Eén van de inhoudelijke pijlers van dit programma is het versterken van de maatschappelijke verankering van de politie door het ondersteunen/vergroten van de zelfredzaamheid van burgers en ondernemers en van burgerparticipatie en partnerschap bij veiligheid (Van Os, 2008: 4).

Gemeenschappelijke veiligheidsaanpak

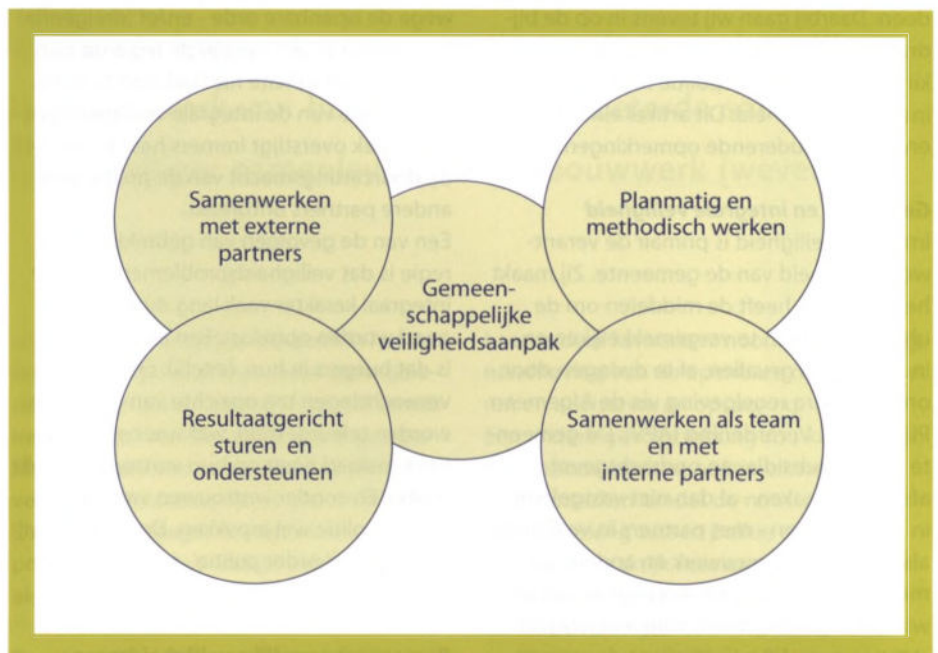
De kern van het Referentiekader is het onderstaande model Gemeenschappelijke veiligheidsaanpak dat burgers en bedrijven als basis heeft. Eromheen zijn drie open ringen: het sociaal weefsel, professionals en de veiligheidsmaatschap, waartoe de politie behoort. >

Model 1:
Gemeenschappelijke veiligheidsaanpak

Het model wordt omgeven door vier hoekstenen. Twee ervan hebben betrekking op de kennis en kunde die nodig zijn, dan wel verder moeten worden ontwikkeld om gebiedsgebonden taken resultaatgericht te kunnen uitvoeren (blauw vakmanschap) én, voor de leiding, resultaatgericht te sturen en ondersteunen.⁷

Model 2⁸

De drie eerder genoemde 'opbouwmethoden': probleemgericht en projectmatig werken, het maken van een wijkscan en het deelnemen aan lokale veiligheidsnetwerken, vormen onderdeel van de methodische gereedschapskist van wijkagenten. Aparte vermelding verdient het wijkagentspecifieke 'kennen en gekend worden'.

Kennen en gekend worden

Wijkagenten zijn voortdurend bezig zichtbaar en aanspreekbaar te zijn voor -in eerste instantie- burgers en bedrijven die -zoals wij eerder opmerkten- de basis vormen van de gemeenschappelijke veiligheidsaanpak. Wijkagenten doen dit onder andere door veel te lopen of te fietsen door hun wijk, in gesprek te gaan met burgers en bedrijven, al dan niet in winkelcentra, snackbars, scholen en andere ontmoetingsplekken voor jongeren, of bij burgers thuis. Het deelnemen aan de zogeheten wijkshow, een opbouwwerk bekende manier om de (vooral fysieke) stand van zaken in de wijk te inspecteren, en het bijwonen van bewonersoverleg zijn andere activiteiten in dit verband.

Daarnaast strekt 'kennen en gekend worden' zich tevens uit tot professionals (tweede ring in schema 1). Zo onderhouden wijkagenten (meer of minder intensieve) contacten met leerkrachten op scholen, welzijnswerkers, medewerkers van woningcorporaties, besturen van vrijwilligersorganisaties, hulpverleners en zo verder.

Het leven is, ook voor wijkagenten, echter vaak sterker dan de leer. De vele overleggen waaraan zij moeten deelnemen, het op gezette tijden moeten inspringen in de noodhulpverlening en het volgen van opleidingen zorgen ervoor dat voor veel wijkagenten - evenals voor veel opbouwwerkers- tijd een belangrijk probleem vormt voor een goede invulling van 'kennen en gekend worden'. Zij zijn namelijk eveneens een deel van hun tijd kwijt aan de twee andere hoekstenen (model 2): samenwerken als team (interne en taakintegratie) door onder andere afstemming en uitwisseling via de zogeheten briefing en debriefing aan het begin en het einde van hun dienst en overleg met collega's uit de noodhulp en/of de opsporing, en samenwerken met externe partners.

Samenwerken met externe partners

Niet alleen voor het opbouwwerk, maar ook voor de politie zijn gemeente en woningcorporatie belangrijke partners. Op de noodzaak van integraal veiligheidsbeleid en gemeentelijke regie gingen wij hierboven al in. Gemeentelijke toezichthouders zijn nog niet genoemd, maar zij zijn uiteraard van groot belang voor de politie, die daardoor een deel van haar toezichthoudende taken heeft kunnen overdragen.

De woningcorporatie heeft veelal de middelen en de mogelijkheden om fysieke ingrepen te doen die de veiligheid en veiligheidsgevoelens bevorderen, zoals deugdelijk hang- en sluitwerk van woningen aanbrengen en intensiever onderhoud en betere verlichting van de buitenruimte. Daarnaast kan de woningcorporatie ernstige, structureel overlastgevendende huurders uit hun woning zetten, een harde, maar soms onontkoombare maatregel. De oprichting van een ministerie van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) betekende bovendien een stimulans voor woningcorporaties meer te investeren in sociale veiligheid door onder andere het plaatsen van camera's, het aanstellen van buurtconciërges en zogeheten buurtregisseurs, veelal ex-opbouwwerkers.⁹ Scholen zijn eveneens een belangrijke partner voor wijkagenten. Via scholen kunnen problemen vroegtijdig worden opgespoord zodat erger kan worden voorkomen; van voorlichting in schoollessen gaat - zo wordt politiebreed gehoopt - een preventieve werking uit. Ook kan de politie notoire spijbelaars aanspreken als zij overdag rondzwerven in plaats van op school te zitten en, via huisbezoek, de ouders wijzen op de negatieve gevolgen van schoolverzuim. Daarnaast zijn er uiteraard de hulpverlening, winkeliers, private beveiligers én het welzijnswerk, in het bijzonder het opbouwwerk, gekoppeld aan 'burgers', preciezer, burgerparticipatie.

Burgerparticipatie

Naar een veiliger samenleving was de eerste en enige beleidsnota van het eerste kabinet Balkenende in 2002, dat na zeven maanden door ruzie binnen de deelnemende LPF uiteenviel. In de nota werd een aantal maatregelen afgekondigd om de objectieve en de subjectieve veiligheid te vergroten. Sindsdien is er veel bereikt; een veiliger samenleving blijft echter onverkort het streven van de Nederlandse politie. Het fundament van een veiliger samenleving wordt gevormd door burgers die bereid en in staat zijn zich in te zetten voor vergroting van hun eigen en andermans veiligheid. Burgerparticipatie is voor de politie dan ook van eminent belang. Burgers zijn echter minder geneigd tot participeren als het sociaal weefsel dat zij met elkaar vormen zwak of rafelig is, en/of gaten vertoont. Precies daar, in de versterking van het sociaal weefsel, het bevorderen van participatie en zelfwerkzaamheid, ligt van oudsher de belangrijkste taak én legitima-

tie van het opbouwwerk en, in feite, van alle vormen van welzijnswerk. De politie, wijkagent of anderszins, is niet de eerst aangewezen partij om burgers te activeren en te organiseren om een bijdrage te leveren aan verbetering van hun eigen woon- en leefklimaat. Het opbouwwerk kan dat wel. En daar zit voor de politie de meerwaarde van opbouwwerk: weven aan samenleven, de missie zoals verwoord in het Statuut Opbouwwerk (2001 en 2006).

Bij de politie wordt, naast het begrip 'burgerparticipatie', ook het begrip 'participerende politie' gehanteerd. Daar waar burgers en ondernemers zelf initiatieven ondernemen om de eigen veiligheid en leefbaarheid te verbeteren, dient de politie daar zo goed mogelijk op aan te sluiten. Het opbouwwerk kan helpen dergelijke initiatieven te signaleren en te stimuleren.

Uitgaande van burgers en bedrijven als basis van waar de politie naar streeft: een veiliger samenleving, door middel van 'kennen en gekend worden', blauw gebiedsgebonden vakmanschap, samenwerken met externe partners, burgerparticipatie en een aantal andere zaken waaraan in dit artikel geen aandacht kan worden besteed, tracht de politie bij te dragen aan veiligheidsbevordering door middel van een integrale aanpak.

Samenwerken is echter lastig. Om ook hier beter uitvoering aan te geven, is in Politie in ontwikkeling 'programmasturing' als te ontwikkelen concept geformuleerd. Dit is binnen de gemeentelijke organisatie geen onbekend begrip in het kader van, vooral, het Grotestedenbeleid. Waar programmasturing binnen de gemeentelijke organisatie echter soms gepaard gaat met bureaucratisering, probeert de politie dit juist te voorkomen. Ter afsluiting van dit artikel gaan wij kort in op de essentie van programmasturing en enkele principes.

Programmasturing

Het kernpunt van programmasturing is dat bestuurders, leidinggevend en uitvoerend in staat moeten zijn doelen na te streven die buiten het eigen, individuele bereik liggen. Het helder formuleren van die doelen is cruciaal. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar blijkt in de praktijk nogal eens te worden overgeslagen.

'Programmasturing past in de lange reeks concepten die gericht zijn op samenwerken tussen professionals zonder hiërarchische verhoudingen: een streven om over de >

eigen organisatiegrenzen heen te kunnen beïnvloeden.' (De Graaff, 2007: 7). Zo opent het eerste artikel in het boekje dat resultante is van het nadenken over programmasturing door de jaargroep 2006-2007 van de School voor Politie Leiderschap.

Er worden tien principes geformuleerd. Eén ervan is:

De regisseursrol is duidelijk en wordt opgepakt. Met als ondertitel: Een beetje bestuurder mag zich niet verschuilen achter: "Ik ben slechts regisseur".

Een andere: Ondernemers en burgers doen mee. Met als ondertitel: Je raakt makkelijk de richting kwijt als de probleemhouders niet meedoen.

Beide principes verwoorden (evenals de acht andere waarvoor de ruimte hier ontbreekt) opvattingen die meer en meer ingang hebben gevonden binnen politieland: de gemeente heeft de regie en burgers en bedrijven moeten meedoen. En deze principes zijn verder uitgewerkt in het een half jaar later verschijnende Programmasturing: een overzicht van praktijken en denkbeelden (Van Os en Van Campen, 2007). Praktijken en denkbeelden die bij opbouwwerkers veel herkenning zullen oproepen, maar dit terzijde.

Ten slotte

De integrale aanpak van onveiligheid is, zo hopen wij te hebben laten zien, voor de politie van groot belang. Zij investeert er veel in. De gemeente, het kan niet vaak genoeg worden gezegd, dient de regie te voeren. Burgers en bedrijven, ook dat kan niet vaak genoeg worden benadrukt, dienen te participeren. Het organiseren en ondersteunen van burgers om te komen tot participatie in veiligheid is géén primaire politietaak, wel die van opbouwwerkers. Daar ligt voor de politie het belang van samenwerking met het opbouwwerk. Voor opbouwwerkers is het de essentie van opbouwwerk (Opbouwwerk in essentie 2006).

De SMVP heeft, samen met het voormalige LCO (thans MOVISIE) een lange reeks van jaren koppels succesvol begeleid. Toch is er veel aanleiding om de samenwerking tussen de onmisbare partners politie en opbouwwerk fundamentele en met meer visie ter hand te nemen. Het vergroten van burgerparticipatie kan hierbij als hernieuwd en gezamenlijk ijkpunt dienen, met programmasturing als middel om de doelen van de politie - een veiliger samenleving -

Literatuur

- Dozy, M.C. (2000), De kaart van het opbouwwerk geactualiseerd. In: H. Broekman, M.C. Dozy, J.W. Duyvendak en T. van der Pennen, Opbouwwerk 2000: Beeld en Perspectief. Den Haag, pp. 9-64.
- Graaff, M. de, P. van Os en L. Meuleman (2007), Programmasturing: een tussenstand. Basisprincipes, ontwikkeling en theorie. Apeldoorn.
- Landelijk Centrum Opbouwwerk (2001) Statuut Opbouwwerk. Den Haag.
- Landelijk Centrum Opbouwwerk (2006) Opbouwwerk in essentie. Den Haag.
- Nap, J. en P. van Os (2006), Referentiekader gebiedsgebonden politie. Apeldoorn.
- Os, P. van (2008), De eerste oogst is binnen: operationalisering referentiekader gebiedsgebonden politie. Apeldoorn.
- Os, P. van en A. van Campen (2007), Programmasturing: een overzicht van praktijken en denkbeelden. Apeldoorn.
- Os, P. van (2008), Programma Ontwikkeling gebiedsgebonden politie. Nog niet gepubliceerd.
- Raad van Hoofddoelcommissarissen (2005), Politie in ontwikkeling: visie op de politiefunctie. Den Haag.

en die van het opbouwwerk - weven aan samenleven - dichterbij te brengen. <

1) Marta Dozy is opleider en werkzaam bij het lectoraat Gemeenschappelijke Veiligheidskunde van de Politieacademie. Zij promoveert in november op de opkomst, groei en neergang van opbouwwerk als beroep. Peter van Os is programmamanager van het landelijk programma Ontwikkeling Gebiedsgebonden Politie van de Raad van Hoofddoelcommissarissen. Ton Valckx is programmamanager Gebiedsgebonden Politie van de Regiopolitie Brabant-Zuid-Oost en tevens programmamanager van het lectoraat Gemeenschappelijke Veiligheidskunde.

2) Bijna driekwart van alle opbouwwerkers noemde destijds sociale veiligheid als een van de vijf belangrijkste opbouwwerkthema's en de politie als een de belangrijkste samenwerkingspartner.

3) Voor ruim tweevijfde van de opbouwwerkers die de vragen van de Quick Scan van 2007 invulden, was de politie een van de twee belangrijkste samenwerkingspartners; voor de helft waren dat de gemeentelijke dienst en de woningcorporatie.

4) Om precies te zijn werd deze omslag zichtbaar in 1977 - ruim tien jaar na de Telegraafrellen, die uitmondde in een enorme vechtpartij met de politie en waarbij een burger overleed - na verschijning van het rapport Politie in verandering door de Projectgroep Organisatiestructuren, bestaande uit onder anderen drie 'angry young (policemen)': de latere hoofdcommissarissen Nordholt, Straver en Wiarda. Tien jaar later werd de

Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie opgericht (SMVP - Veiligheid werd enkele jaren later toegevoegd). De SMVP was een belangrijke samenwerkingspartner van het Landelijk Centrum Opbouwwerk; de experimenten met 'koppels' wijkagent-opbouwwerker was een coproductie.

5) Het lectoraat formuleerde in 2005 vijf onderzoeksprojecten, waaronder 'activering van de burgerij'. De resultaten van het eerste project, 'biografie van probleemwijken' - dat werd uitgevoerd onder leiding van lector Gabriël van den Brink - verscheen in 2007 als Prachtwijken?! De mogelijkheden en beperkingen van Nederlandse probleemwijken.

6) Een aantal experimenten, gestart in 2007 door (vooral) de politiekorpsen Brabant-Noord en Brabant-Zuid-Oost en gericht op het geven van invulling aan de vier hoekstenen van het model gemeenschappelijke veiligheidsaanpak, is beschreven in De eerste oogst is binnen (Van Os, 2008).

7) Tot de taken van leidinggevenden behoort het faciliteren / (doen) overnemen van wijkagentoverstijgende zaken en het coachen van wijkagenten.

8) Beide modellen zijn overgenomen uit het Referentiekader GGP.

9) Het laatste, merken wij, leidt nogal eens tot concurrentie met opbouwwerkers, die - niet onlogisch - hun domein bedreigd zien, maar dit terzijde.

Een goede communicatie is cruciaal

Wijkagent Fred van Bun (Politie Limburg Zuid) in de Kast.Schaloenstraat in de Maastrichtse wijk Nazareth

Interview met Loen Schroeders, hoofd Buurtgericht Werken van de gemeente Maastricht, over de samenwerking tussen politie en opbouwwerk in vier buurten in Maastricht Noord-Oost. Die samenwerking, maar ook die met gemeente en corporaties, krijgt vorm volgens de principes van 'Safer Neighbourhoods' uit Engeland.

Eind vorig jaar besloot de gemeente Maastricht in te stappen in het SMVP-MOVISIE project Openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten: een ontwikkelingsproject ter bevordering van actief burgerschap. Er zijn vier buurten in Maastricht Noord-Oost waar drie koppels van opbouwwerkers en politieagenten actief zijn: Nazareth en Limmel, Wittevrouwenveld en Wyckerpoort. Het gemeentebestuur heeft een commitment geaccepteerd aan de projectdoelen en de gekozen werkwijze. Deze wijken participeren ook in het Vogelaar-programma en gemeente en politie achtten het bovengenoemde project een prima manier om vorm te geven aan de voornemens uit het Wijkactieplan (WAP – zie kader). De samenwerking tussen politie en opbouwwerk, maar ook met gemeente en corporaties, krijgt verder vorm volgens de principes van 'Safer Neighbourhoods' uit Engeland. Daartoe gingen de betrokken professionals al in het begin van de projectperiode op

studiereis naar Poole in Engeland. Veel van de in Poole ontwikkelde praktijken kunnen in Maastricht verder bijdragen aan een nieuwe manier van werken. Loen Schroeders is projectleider namens de gemeente en erg enthousiast. Op mijn vraag waarom Maastricht zich heeft gecommitteerd aan deelname aan dit project antwoordt Loen Schroeders simpel: "Via dit project kunnen we de contacten tussen professionals versterken en samen de bewoners beter van dienst zijn." De gemeente werkt al enige tijd met het concept 'wijkgericht werken', samen met andere organisaties die in de wijk bezig zijn met leefbaarheid en veiligheid. Dit nieuwe project vraagt om concreet commitment en dat past goed binnen de werkwijze tot nu toe. Het commitment concreet maken tot aan directieniveau kun je beschouwen als een stap in de verdere ontwikkeling van het wijkgericht werken. Dit betekent bijvoorbeeld dat de politie een flink aantal agenten vrijstelt voor de wijk en hen van allerlei andere, niet aan

de wijk gebonden, taken verlost. Safer Neighbourhoods gaat over veiligheid en dus is er maatwerk nodig. Het vormen van koppels van opbouwwerkers en wijkagenten versterkt de effectiviteit van de inzet, ook van de wijkagenten. Volgens Loen bestaat er een tendens om de koppels waar wenselijk te verbreden tot teams, met vertegenwoordigers van andere instellingen die werkzaam zijn in de wijk, maar de koppels blijven wel de kern van de samenwerking dragen.

In Maastricht gaat het initiatief tot deelname uit van de politie. Gemeenten en opbouwwerk van Trajekt haakten al snel aan. In een aantal sessies heeft Schroeders alle betrokkenen uitgelegd hoe het project werkt en wat er van de betrokken partijen verwacht wordt. Er is inmiddels een heel netwerk gevormd dat zich niet beperkt tot de frontliniewerkers, de uitvoerenden, maar met name ook is gericht op het betrekken van leidinggevendenden. Schroeders: "De betrokken professionals hebben rugdekking nodig tot aan directieniveau. Ook het niveau daarboven, bij de gemeente is dat het bestuurlijke niveau, is van meet af aan betrokken en participeert mee in het netwerk." Het project wordt gedragen door het College van B&W van Maastricht en wordt aangestuurd volgens een 'lichte' procedure. Vooraf is het idee besproken in de raads-

Lizette Aarts (opbouwwerker Trajekt)
en Fred van Bun (wijkagent)

commissie en van tijd tot tijd wordt de raad geïnformeerd over de voortgang. Bij de eindverantwoording zal er wel intensiever naar het project worden gekeken, maar tijdens de looptijd is er niet teveel sprake van beperkende procedures.

Safer Neighbourhoods

Loen Schroeders: "Het idee om een studiereis naar Engeland te organiseren kwam op via een aantal politiemensen die privé contacten onderhielden met agenten in Poole. De Engelse collega's zijn ook al op bezoek geweest in Maastricht. Volgens mij is het programma Safer Neighbourhoods, zoals dat in Poole is ontwikkeld en beproefd, een goed voorbeeld voor Maastricht. Het werkboek dat in Poole is ontwikkeld hebben we vertaald voor eigen gebruik. In de buurten van Poole wordt op een speciale wijze omgegaan met besluitvorming, dat procédé willen we ook in Maastricht invoeren. Wat we ook graag willen overnemen is de Engelse manier van omgaan met de beeldvorming: in Poole wordt hard gewerkt aan de 'branding' van het begrip Safer Neighbourhoods. Het is de bedoeling dat de naamsbekendheid van dit programma steeds verder groeit zodat de burger ook precies weet wat hij/zij er van kan verwachten en de drempel tot participatie verder wordt verlaagd."

In Poole (aan de Engelse zuidkust) wordt veel aandacht geschonken aan het verbinden van de diverse diensten die worden geleverd door de verschillende instanties zoals de gemeente, de politie, gezondheidsinstellingen en op sociaal gebied. Op het gebied van veiligheid heeft dit geleid tot het programma Safer Neighbourhoods. Centraal staat de gedachte dat veiligheid een zaak is die iedereen aangaat en waaraan dus iedere wijkbewoner wordt geacht een bijdrage te leveren. Door middel van een intensieve reeks gesprekken in de wijken worden de bewoners uitgenodigd zich uit te spreken over de verschillende zaken

die op veiligheidsterrein een rol spelen in de wijk. De bedoeling is om te komen tot een besluitvormingsproces waarbij de wijkbewoners bepalen wat de prioriteitenlijst is. Tijdens de bijeenkomst wordt aan de hand van een eenvoudige agenda bepaald waar in de volgende periode de meeste aandacht naar uit zal gaan. Dit geschiedt door middel van een stemming. De vraag is echter wat voor status je moet toekennen aan een dergelijke 'stemming'. Slechts de op de bijeenkomst aanwezigen kunnen 'stemmen' en het is maar de vraag hoeveel invloed zij hebben op de voorliggende agenda. Loen Schroeders: "We weten nog niet of we dit element zo over kunnen nemen in Maastricht. Waarschijnlijk kunnen we het als peiling wel gebruiken, maar er verder niets aan ontlenen, terwijl het in Poole gebruikt wordt als hard gegeven en een zekere dringendheid oplegt aan de autoriteiten om de 'uitslag' van de stemming te respecteren. Maar we hebben het in studie genomen. Op zich is het een goede zaak om bewoners veel invloed te geven op de prioriteitsstelling van de politie ten aanzien van de eigen wijk. De vraag is alleen in hoeverre en of je dit een rol kunt geven in ons formele democratische bestel. In Maastricht is de uitvoering van publiekgericht dienstverlening wel gedecentraliseerd door de gemeente, maar het gemeentelijk bestuur is dat niet. In Engeland bestaan ietwat andere structuren."

Schroeders: "Met wat we in Poole hebben gezien kunnen we ons voordeel doen en zelf doorgroeien. Bewustwording van professionals en bewoners vormt hierbij een belangrijk doel. We gaan in dit project samen op zoektocht om tot een echte Maastrichtse aanpak te komen in de vier wijken. Die vier wijken moeten een voorbeeldfunctie krijgen richting andere delen van de stad. Onder invloed van het Krachtwijken programma is het bestaande wijkweefsel, dat bestaat uit buurtplatforms, gemeenschapshuizen, brede scholen

en servicepunten, al aardig in beweging geraakt. Het is ook fijn dat het Wijkactieplan de ondertunneling van de A2 als belangrijk onderdeel van de wijkverbetering aangrijpt. De in het Wijkactieplan besproken sociale voornemens worden verbonden met de voorgenomen fysieke ingreep die het gebied zal herenigen. (Maastricht Noord Oost wordt doorsneden door de A2, via de verdiepte aanleg van deze weg kunnen de negatieve consequenties hiervan tot het verleden behoren.) Het wordt mogelijk om voorzieningen meer in samenhang te ontwikkelen. De wijk krijgt een andere fysieke structuur. Dit maakt het mogelijk de wijk sociaal te herontwerpen."

In Maastricht bestond al een structurele samenwerking tussen de politie en andere instellingen, maar door dit project met SMVP en MOVISIE kan die samenwerking verder worden ontwikkeld en verdiept. Een belangrijk aandachtspunt is bijvoorbeeld continuïteit. Als politie-agenten te vaak gaan rouleren met hun baan, zal dit de ontwikkeling van het project in die bepaalde wijken niet ten goede komen. Dit geldt overigens ook voor de andere uitvoeren. Kennen en gekend worden is een belangrijke voorwaarde voor het welslagen van het koppel. Loen Schroeders: "Daarom hebben we ook de districtschef van politie meegenomen op studiereis naar Poole. Hij is binnen de politie het aanspreekpunt gebiedsgebonden werken. Hij gaat er over binnen de politie. Het kan niet zo zijn dat alleen maar de gemeente of de politie zich verantwoordelijk toont voor het slagen van het project. Die verantwoordelijkheid moet je spreiden. Eigenlijk komt het neer op een goede en actieve PR. De instellingen die in het project participeren stralen hun commitment uit naar het publiek en de politiek, in de pers en tot aan de raadscommissies aan toe. Dat hebben die Engelsen heel goed begrepen. Als de communicatie niet goed loopt, kun je het schudden. Communicatie is cruciaal." <

Uit het Wijkactieplan

Van oudsher zijn Limmel en Nazareth arbeidersbuurten. Dit geldt ook voor de volksbuurt Wittevrouwenveld met zijn compacte bouw en weinig open ruimtes. Het langgerekte Wyckerpoort kent drie subbuurten (noord, midden en zuid). Het noordelijk deel bestaat overwegend uit sociale huurwoningen. De meeste bewoners in Noord Oost werkten in de maakindustrie. De teruggang van deze industrie betekende een verslechtering van de economische situatie en toename van de werkloosheid en sociale problemen. In de naoorlogse periode zijn er veel eentonige goedkope huurwoningen gebouwd. Door het gebrek aan woningvariatie is de bevolking eenzijdig samengesteld en zijn er weinig kansen op een wooncarrière; bewoners verlaten de buurt zodra zij het beter krijgen. In het centrum van Limmel veranderen steeds meer particuliere (gezins)woningen in studentenhuizen. Dit zet de sociale cohesie extra onder druk.

Van de 15.000 inwoners wonen er circa 5.500 in Limmel/ Nazareth en circa 9.500 in Wittevrouwenveld/ Wyckerpoort. In Limmel en Nazareth hebben relatief veel huishoudens een lage opleiding en een laag inkomen. Velen zijn aangewezen op een uitkering. In Limmel zijn jongeren (met name studenten in de leeftijd van 20 tot 23 jaar) oververtegenwoordigd, terwijl Nazareth juist veel ouderen (65-plus) heeft. Van de jeugd (0 - 23 jaar) kampt de helft met sociale- en/of ontwikkelingsproblemen, vaak verbonden met de thuissituatie. Ook is sprake van vroegtijdig schoolverlaten, drugs-gerelateerde problemen (drugrunners, handel en kweek), stijgende schulden- en echtscheidingsproblemen, huiselijk geweld en afnemende tolerantie. Wittevrouwenveld en Wyckerpoort noord scoren sociaal gezien eveneens zwak, en kampen met vergelijkbare problemen. Qua veiligheid (onveiligheidsgevoelens, bedreigingen, vermogensdelicten, drugsoverlast, verkeersveiligheid) scoren Wittevrouwenveld en Wyckerpoort noord op alle fronten negatief.

Het eerste speerpunt richt zich op iedereen in de wijk. Hierbij gaat het om samenlevingsopbouw, veiligheid op straat en in huis, het slechten van barrières, een gevarieerd woningaanbod en aantrekkelijke voorzieningen. Kortom een vertrouwde woon- en leefomgeving waar iedereen zich thuis voelt en gemeenschapszin heerst. Waar bewoners zelf initiatief en verantwoordelijkheid nemen en (weer) trots zijn op hun eigen buurt. Waar door middel van een integrale aanpak ruimte is voor sociale stijging en de middenklasse wordt behouden en versterkt.

En ten aanzien van veiligheid:

De samenlevingsopbouw kan alleen tot bloei komen als voldoende veiligheid op straat en in huis is gegarandeerd. Op dit punt valt in Noord Oost nog veel te verbeteren. De verschillende (sociale) veiligheidsproblemen (individueel en collectief) zijn complex en hardnekkig, hangen met elkaar samen en beïnvloeden elkaar. Om problemen op straat en in huis goed te kunnen oplossen, willen wij een aanpak die niet vrijblijvend is, zo concreet mogelijk en direct gericht op het wegnemen van het probleem. Preventie waar mogelijk en drang en dwang in combinatie met zorg waar nodig. Hiervoor is verdere samenhang en samenwerking nodig tussen organisaties, professionals en vrijwilligers.

In de lokale driehoek van politie, justitie en gemeente wordt bepaald welke prioriteiten worden gesteld op basis van het geformuleerde beleid. Het beleid richt zich op het:

- verminderen van criminaliteit en overlast;
- verbeteren van beleefde veiligheid onder burgers.

Als (voorlopige) prioriteiten zijn gesteld: aanpak jeugdoverlast, aanpak woonoverlast, aanpak drugs-gerelateerde overlast, aanpak veel- en meerplegers en daders huiselijk geweld. De stadsdeelleider en de wijkagent voeren gezamenlijk regie op de samenwerkende partners in de uitvoering. Op basis van beschikbare informatie (wijkscans, buurtpeilingen, dagelijkse signalering) en instrumentarium sturen zij de concrete inzet. <

Reassuran

Een mogelijkheid tot revitalisering van de wijkpolitie

In de afgelopen periode is kleinschalige, probleemgerichte politiezorg enigszins in het verdomhoekje geraakt. Toch zijn er niet te ontkennen positieve effecten van dit type politiewerk. Denk aan verminderd slachtofferschap, minder subjectieve onveiligheid bij bewoners van buurten en wijken. Ook het gezag en de legitimiteit van de politie winnen ermee. Toch staat die kleinschalige politiezorg onder druk. Waarom is dat zo? En waarom treedt de wijkpolitie steeds minder op als voortrekker in het lokale veiligheidsbeleid?

Of mensen zich veilig voelen in een samenleving hangt maar zeer ten dele af van de werking van het strafrecht. Neem de manier waarop de bevolking is samengesteld. Wanneer het aantal ouderen groeit, zal de behoefte aan veiligheid toenemen. Immers, zij zijn het die zich het meest onveilig voelen. Zouden daarentegen de jongeren overheersen, dan doet zich het tegenovergestelde effect voor. Het is een van de redenen om de betekenis van het strafrecht voor de veiligheid in de maatschappij te relativeren. Van belang is in dit verband dat belangrijke sociale indicatoren die invloed hebben op de wijze waarop burgers hun veiligheid beleven, al geruime tijd niet in de goede richting bewegen. In een advies over sociale veilig-

heid vraagt de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) hiervoor aandacht. De RMO wijst op afnemende sociale cohesie in de woonbuurt, vergrijzing, deconcentratie van sociaaleconomische problemen en de multiculturele samenstelling van bepaalde wijken, factoren die in de hand werken dat mensen zich onbehaaglijk of onveilig gaan voelen. Ook het afgenomen institutionele vertrouwen in de overheid komt volgens de Raad het veiligheidsgevoel niet ten goede.² Desgevraagd hebben burgers toch al geen hoge verwachtingen van de veiligheid in de maatschappij van de toekomst. Een grote meerderheid - ruim driekwart - van de ondervraagden verwacht dat de problemen rond veiligheid en criminaliteit in 2020 - veel - groter zullen zijn dan nu. Dat in

hetzelfde jaar wetten en regels beter zullen worden nageleefd, wil er bij bijna 80 procent niet in.³

De ambitie van de rijksoverheid om in de komende jaren de geregistreerde criminaliteit terug te dringen, zal op moeten roeien tegen een aantal maatschappelijke trends en verschijnselen die het ontstaan van gelegenheidsstructuren bevorderen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) wijst in dit verband op de open grenzen van Nederland, het vrije verkeer van mensen, de verbetering van computerfaciliteiten en op een aantal maatschappelijke trends: schaalvergroting van ondernemingen, toenemende complexiteit van organisaties en groeiende afhankelijkheid van geautomatiseerde systemen. De toename van mobiliteit

ce policing

van mensen, goederen en diensten en de voortgaande technologische ontwikkeling zorgen met elkaar voor een infrastructuur die ook criminelen ten dienste zal staan. Hetzelfde kan worden gezegd van de voortschrijdende verstedelijking van Nederland en de demografische ontwikkeling ofwel de groei van het aandeel immigranten in de totale bevolkingssamenstelling. Onderzoek leert dat er naar verhouding meer criminaliteit en verloedering is in concentratiewijken van achterstandsgroepen, waartoe naar verhouding veel immigranten behoren.

Het betekent dat versterkte nadruk op het strafrecht ontoereikend is om de maatschappij van morgen veiliger te maken. Zeker als dit geïsoleerd gebeurt als een repressieve reflex is de kans groot dat het gezag achter de onaangename feiten aan blijft lopen. Dit is zeker het geval indien de overheid de politie vooral betekenis als strafrechtelijke actor geeft. Kleinschalige, probleemgerichte politiezorg in buurten en wijken verliest hiermee betekenis. En juist die vorm van politiezorg kan in de veiligheidspolitiek aandacht schenken aan maatschappelijke factoren die de criminaliteit aanwakkeren en bevorderen en de in de maatschappij aanwezige gelegenhedenstructuren. Door die aandacht nemen objectieve en subjectieve veiligheid toe.

Nieuw is de gedachte natuurlijk allerminst. Samenwerking van politie, justitie en andere overheidsdiensten is al jaren praktijk in Nederland. Gaandeweg verbreedde de samenwerking zich tot publiekprivate arrangementen met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Het zijn concepten die in het laatste kwart van de vorige eeuw opkwamen en sindsdien in brede kring zijn geaccepteerd. Initiatief en leiding bij de tot stand komende samenwerkingsverbanden lagen aanvankelijk

overwegend bij de (lokale) politie, gerugsteund door het gedachtegoed van Politie in Verandering⁴. Deze ontwikkeling werd begunstigd door de gebiedsgebonden oriëntatie waartoe steeds meer korpsen overgingen. De gebiedsgebonden organisatie van het politiewerk vergemakkelijkt het aangaan van samenwerkingsverbanden met bewoners en bedrijven in stadswijk of gemeente. In de jaren negentig krijgt het gebiedsgebonden werk een extra impuls. Door de opheffing van de gemeentelijke politiekorpsen met de komst van regionale korpsen op grond van de Politiewet 1993 werd de rechtstreekse bestuurlijke band tussen politie en lokaal bestuur doorgesnoeid. Hierdoor en door de schaalvergroting dreigde de politieorganisatie te ver af te komen staan van de lokale werkelijkheid. Het gebiedsgebonden werken was ook bedoeld als tegemoetkoming aan de gerezen behoefte aan schaalverkleining. Bovendien werd zo de aansluiting bij het lokaal bestuur weer enigszins hersteld.

Politie als voortrekker

Het lijkt geen twijfel: zonder de signaalfunctie, het initiatief, de inzet en de aanjaagfunctie van de politie zouden de ontstane lokale veiligheidsnetwerken nooit een hoge vlucht hebben genomen. Of, zoals Terpstra en Kouwenhoven in hun onderzoek naar lokale veiligheidsnetwerken het formuleren: 'Zonder de inzet, persoonlijke betrokkenheid en het enthousiasme van bijvoorbeeld een wijkagent zouden meerdere van de onderzochte netwerken vermoedelijk nooit zijn ontstaan of hun aanlooppunten niet hebben overleefd'.⁵ Van meet af aan staat de politie in het algemeen positief ten opzichte van andere publieke en private partijen bij de aanpak van lokale veiligheidsproblemen. Zij is zich ervan bewust, en dat geldt zowel voor de wijkagent als voor de leiding, dat bij veel

veiligheidsproblemen andere deskundigheden, middelen en instrumenten nodig zijn naast handhaving en politieel optreden. Terpstra en Kouwenhoven spreken in dit verband van een 'nieuwe orthodoxie' bij de politie met een morele ondertoon: de principiële opvatting dat andere partijen meer verantwoordelijkheid moeten gaan dragen voor de veiligheid en dit langer volledig kunnen afschuiven op de politie. De bijdragen die de wijkpolitie levert aan veiligheidsnetwerken zijn divers van aard.⁶

'Kennen en gekend worden'

Toezicht en surveillance nemen een belangrijke plaats in. Van belang is ook het onderhouden van relaties en het voeren van overleg met deelnemende partijen: scholieren, ondernemers, buurtbewoners, uiteenlopende instanties. Dergelijke activiteiten liggen geheel in lijn met het politieadagium 'kennen en gekend worden'. Vrij vaak krijgt de wijkpolitie als taak de overige deelnemers aan de samenwerking aan te sturen. In de praktijk heeft dit een informeel karakter. En vanzelfsprekend behoort het tot de taak van de politievertegenwoordiger in het netwerk om de contacten met de rest van de politieorganisatie te onderhouden, hetzij de meldkamer, de surveillancedienst of de recherche.

Een zeer belangrijke rol van de wijkpolitie is informatieoverdracht. Zij beschikt over specifieke informatie - over daders, de veiligheidssituatie in de buurt, op school of op een bedrijventerrein - waarvan de andere partijen in het netwerk afhankelijk zijn: de school, de bewoners, de gemeente. Aan de hand van de informatie waarover zij beschikken, proberen wijkpolitied medewerkers soms hun visie op de >

aard en de ernst van veiligheidsproblemen op andere partijen over te brengen. Een belangrijke wijkpolitieactiviteit is voorts het uitvinden van oplossingen voor concrete problemen die zich voordoen op school, in de buurt, het winkelcentrum, bedrijven-terrein of uitgaansgebied. Dat kan variëren van conflicten tussen burens tot overlast van rondhangende jongeren. De bijdrage van de wijkpolitie in het netwerk komt dikwijls neer op het aanhoren van klachten, het in gesprek brengen van partijen of het inschakelen van andere instanties.

Wijkagent vaak degene die 'de kar trek'

Een centrale rol speelt de wijkpolitie als daadwerkelijk moet worden gereageerd op crimineel gedrag. Er moeten dan afspraken worden gemaakt tussen het netwerk en - afhankelijk van het delict en de doelgroep - de recherche, bureau Halt, justitie of reclassering over het doen van aangifte. In een meerderheid van de onderzochte netwerken blijkt de wijkpolitievertegenwoordiger degene die 'de kar trekt'. In eerste instantie is de voortrekkersrol van de politie vrijwel altijd permanent, ook al is dat niet tevoren zo beoogd. Terpstra en Kouwenhoven verklaren dit uit de praktische en doelgerichte cultuur bij de politie. De politie neemt zo ook het zekere voor het onzekere. 'In de ogen van de politievertegenwoordiger bestaat bij het in het begin te veel overlaten aan andere partijen soms het risico dat de samenwerking zal blijven steken in alleen maar 'vergaderen' zonder dat concrete stappen worden gezet.'

Kentering

Inzet en enthousiasme van de wijkpolitie lijken sinds enige tijd alweer wat over hun hoogtepunt heen. De wijkpolitie maakt terugtrekkende bewegingen, zonder er overigens uit te stappen. 'De brede, vaak initiërende en stimulerende bijdrage van de politie, gebaseerd op grote persoonlijke inzet, wordt vervangen door een beperktere bijdrage, waarbij de politie slechts als 'sluitstuk' van het netwerk wordt voorgesteld.'⁷ Er ontstaat een

tweede generatie netwerken. Bij de eerste generatie stond de samenwerking voorop, waarbij werkwijzen van afzonderlijke partijen soms aanzienlijk met elkaar verweven raakten. Om samenwerking gaat het bij de tweede generatie weliswaar ook, maar deze is minder hecht. Er is een striktere scheiding tussen verantwoordelijkheden van diverse partijen, waarbij vooral de engere taakopvatting van de wijkpolitie het verschil maakt. De wijkpolitie wil niet langer verantwoordelijkheid dragen voor het netwerk als geheel. Dat uit zich bijvoorbeeld in het afstoten van de coördinatietaak, van een voorzitterschap, van de bijdrage aan een deelproject of het niet meer willen dragen van bepaalde kosten.

Uiteenlopende ontwikkelingen spelen hier een rol. Zo heeft de rijksoverheid sinds enige jaren pogingen ondernomen om meer greep te krijgen op het lokale politiewerk: prestatiecontracten, nationale prioriteiten, meetbare targets. Vooral sturing op meetbare prestaties heeft grote invloed op het politiewerk in de korpsen. Activiteiten in de preventieve sfeer laten zich niet uitdrukken in getallen en lijken niet te worden beloond. Hetzelfde geldt voor het zoeken van samenwerking met andere partijen en het participeren in lokale veiligheidsnetwerken.

Een tweede factor is de toenemende belasting van de politie - die daarom ook wel wordt aangeduid als 'een organisatie met louter prioriteiten'. Dit maakt het in de ogen van de politieleiding bezwaarlijk om de grote inzet voor de lokale netwerken vol te houden. Mede als gevolg van deze overbelasting is de politie al enige tijd verwickeld in een kerntakendiscussie. Bij de leiding van de Nederlandse politie tekent zich eenstemmigheid af over een viertal taken die als 'superkerntaken' worden aangemerkt. Volgens Politie in ontwikkeling, een rapport van de projectgroep Visie op de politiefunctie van de Raad van Hoofdcommissarissen zijn dit:

- beschermen van de openbare orde tegen dreigende verstoringen, al dan niet op grote schaal;
- verlenen van noodhulp, al dan niet in samenwerking met brandweer en GGD;
- opsporen van delicten met een duidelijke opsporingsindicatie;

- signaleren en adviseren, deze taak vindt niet zijn oorsprong in de Politiewet 1993, maar vloeit volgens de projectgroep voort uit de eerste drie taken. 'Waar het om gaat is dat de politie vanuit haar operationele ervaringen, de daarmee samenhangende informatiepositie en haar professionaliteit, problemen op het gebied van veiligheid signaleert en waar mogelijk omvormt tot adviezen aan andere actoren, met name wat betreft de verantwoordelijkheid van deze partijen voor hun bijdrage aan veiligheid.'⁸ De politie in de rol van gezaghebbende leermeester en gangmaker.

Onderhouden van lokale netwerken sluit in deze visie niet naadloos aan bij de veronderstelde kerntaken. De politie neemt daarmee enige afstand van het leerstuk van de vermaatschappelijking dat de afgelopen decennia haar denken en handelen heeft bepaald. In de geest van dit leerstuk verlegde de politie haar aandacht van handhaving naar een aanpak van problemen die aan ordeverstoring en misdaad

'Beginnen aan de voet van de samenleving: de leefsituatie van burgers'

ten grondslag liggen; participatie in lokale netwerken en een grote mate van lokale bekendheid golden daarbij als onmisbaar. Maar de tijden lijken veranderd. Want vandaag de dag is de nadruk in het politiewerk weer meer op handhaving komen te liggen. Deze opvatting leeft overigens sterker bij de politieleiding dan bij de wijkagenten die nog actief zijn in de lokale netwerken. Deze politiemensen voelen zich soms onvoldoende gesteund door het hoofdbureau: 'Het is soms wel moeilijk om bij de leiding steun te vinden voor bepaalde activiteiten in het kader van een wijkprogramma. Het wordt gemakkelijk ondergesneeuwd door andere prioriteiten die altijd weer zwaarder wegen'.⁹ Ook een activiteit als bemiddeling in buurten stuit op toenemende reserves bij de leiding van korpsen. Hoe dan ook, de wijkpolitie staat onder druk.

Nieuw elan voor wijkpolitie

Tanende aandacht voor vermaatschappelijking van de politie doet geen recht aan de leefsituatie van burgers in buurten en wijken. 'In veel buurten en wijken zijn bewoners gigantisch uitgekeken op de overheid', zei de voorzitter van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP), prof. mr. Pieter van Vollenhoven, op de conferentie Welzijn

'Natuurlijk, de ene buurt of wijk is de andere niet'

versterkt veiligheid op 29 november 2002 in Amersfoort.¹⁰ In deze buurten en wijken is de leefsituatie voor bewoners vaak onherbergzaam. Er is sprake van een optelsom van discontinuïteit en onderlinge vervreemding die zich uit in vele gedaanten. Rondzwervende dealers en junks, dronkaards en psychoten die de omgeving terroriseren, allerlei vormen van geweld, overlast en langdurige conflicten, woninginbraak en verloedering, rondhangende jongeren en scheurende automobilisten, het zijn allemaal fenomenen die bij bewoners angst en ongerustheid veroorzaken. Natuurlijk, de ene buurt of wijk is de andere niet. In iedere buurt of wijk is een andere invulling van veiligheid, recht en orde, kortom van betamelijkheid op zijn plaats. Iedere buurt of wijk vergt een andere aanpak, blauwdrukken werken niet. En er bestaan ook buurten en wijken aan de andere kant van het ongemakken-spectrum. Maar hoe dan ook, alle buurten en wijken hebben gemeen dat de politie als geen andere instantie bewoners kan geruststellen. Zij heeft in dit opzicht een unieke positie, haar geweldsmonopolie is daaraan niet vreemd. De politie is bij uitstek in staat bij te dragen aan veiligheid van de samenleving door het aangaan van arrangementen met burgers, maatschappelijke organisaties en andere overheidsinstanties. En dat begint aan de voet van de samenleving: de leefsituatie van burgers in buurten en wijken. Going local, zoals de Engelse politie het thans noemt. Steeds gaat het daarbij om veiligheidsproblemen waarvan bewoners vinden dat aanpak is geboden. Steeds is ook de mogelijkheid van uitoefenen van drang

en dwang geboden. Repressie, preventie, noodhulp, toezicht, advies, bemoediging, vermaning, correctie en opsporing zullen daarbij allemaal nodig zijn. Waar het op aan komt, is dat de politie burgers in hun leefomgeving geruststelt en daardoor onherbergzaamheid voorkomt. In dit opzicht is reassurance policing een interessante ontwikkeling. Deze uit Engeland en Wales overgewaaide wijze van politietoedrenen maakt het kiezen van een passende aanpak van problemen in buurten en wijken mogelijk. Bewoners spelen hierbij een uitdrukkelijke rol.¹¹

Politiewerk in deze zin versterkt sociale cohesie in buurten en wijken, bouwt sociaal kapitaal op, leidt tot effectieve vormen van gemeenschapszin en creëert nieuwe vormen van samenwerking. Bewoners krijgen weer grip op hun eigen buurt, ook al zal dat vaak langzaam gaan, waardoor gevoelens van onbehagen verdwijnen. Maar dat optreden zal steeds moeten in nauwe samenwerking met andere partners. Gemeente, hulpverlening, winkeliers, horeca, noem maar op. De huidige spanningen in lokale gemeenschappen maken duidelijk dat samenleven steeds moeilijker is. Er zal veel energie nodig zijn om deze problemen aan te pakken. Aanpak van problemen op het niveau van de leefomgeving van de burgers, ook door de wijkpolitie, blijft van essentieel belang.

De auteur is directeur Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP)

<

1) Deze analyse is gebaseerd op Stuurgroep Samen werken aan Veiligheid (2007). Veiligheid als bestuurlijke opdracht (2e druk). Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.

2) Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2004). Sociale veiligheid organiseren: naar herkenbaarheid in de publieke ruimte. RMO-advies, 25. Den Haag: Sdu Uitgevers.

3) Sociaal en Cultureel Planbureau (2004). Sociaal en Cultureel Rapport 2004, 479.

4) Projectgroep Organisatiestructuren (1977). Politie in verandering. Den Haag.

5) Terpstra, Jan & Kouwenhoven, Roderik (2004). Samenwerken en netwerken in de lokale veiligheidszorg. Zeist/Apeldoorn: Kerckebosch/Politie en Wetenschap, 177. Aan dit boek werd in 2005 de Publicatieprijs SMVP toegekend.

6) Terpstra, Jan & Kouwenhoven, Roderik (2004). 180-183.

7) Terpstra, Jan & Kouwenhoven, Roderik (2004). 185.

8) Projectgroep Visie op de politiefunctie van de Raad van Hoofdcommissarissen (2005). Politie in ontwikkeling. Den Haag: Nederlands Politie Instituut, 66-67.

9) Terpstra, Jan & Kouwenhoven, Roderik (2004). 190.

10) SMVP, Verdijel & Landelijk Expertisecentrum Buurtbemiddeling (2003). Welzijn versterkt veiligheid. Betrokken burgers in leefbare wijken. Dordrecht/Utrecht: SMVP/Verdijel. Zie ook: (2004) Welzijn versterkt veiligheid. Een handreiking voor de praktijk, Utrecht/Dordrecht: Verdijel, MO Groep en SMVP.

11) Zie: Ponsaers, Paul & Gunther Moor, Lodewijk (eds.). (2007). Reassurance policing: concepten en receptie. Brussel: Politeja. Van Calster, Patrick & Gunther Moor, Lodewijk (red.). (2007). Reassurance policing: een alliantie tussen burgers en politie? Dordrecht: SMVP. Easton, Marleen, Gunther Moor, Lodewijk, Hoogenboom, Bob, Ponsaers, Paul & Van Stokkom, Bas (eds.). (2008). Reflections on Reassurance Policing in the Low Countries. Den Haag: BIJ.

Welzijn betekent

Onder het motto 'Welzijn betekent óók veiligheid' zijn in Den Bosch in zeven verschillende wijken zes koppels van opbouwwerkers en wijkagenten actief. De koppelwerkwijze heeft stevig wortel geschoten in Den Bosch, getuige de vier andersoortige koppels van opbouwwerkers en corporatiemedewerkers die daarnaast ook nog eens te vinden zijn in vijf wijken. Leveranciers van deze laatstgenoemde koppels zijn woningbouwcorporaties Zayaz en Brabantwonen.

'Koppelverhalen' uit de praktijk'

'Bende jij ook unne wout?' was één van de eerste vragen die de opbouwwerker als koppelgenoot te beantwoorden kreeg. In de Bartjes, een Bosche wijk waar het vertrouwen in instanties tot bijna het nulpunt is gedaald, zijn een politieagent en een opbouwwerker begonnen met het 'koppelwerk'. Wekelijks, op vaste dagen loopt het koppel in de straten en is bereikbaar en ook aanspreekbaar over allerlei zaken. Belangrijk was dat het koppel vooral weer vertrouwen moest gaan herwinnen en niet alleen als koppel, maar vooral ook naar alle andere instellingen die actief waren in de wijk. 'We zijn begonnen met simpelweg aan de deuren te bellen en ons voor te stellen als koppel. Gaandeweg groeide het vertrouwen en niet alleen omdat we zichtbaar waren in de straten en aanbelden, maar ook omdat we in die contacten toch steeds meer zaken tegenkwamen die om een oplossing vroegen.' Dus langzaam aan, achter de geraniums, ontvouwt zich een heel verscheidenheid van problematieken waar het koppel mee aan de slag ging. Die zaken varieerden van een simpel telefoonnummer waar je advies kon krijgen over een uitkering (bijvoorbeeld) tot en met het constateren van huiselijk geweld. Op pagina 38 een aantal voorbeelden.

Volgens Thom Riksen, projectleider cluster Wijkprogramma's bij Divers zijn alle koppelprojecten zeer succesvol. De koppels zijn in Den Bosch ontstaan in het kader van het landelijke programma Onze Buurt Aan Zet (OBAZ) dat van 2001 tot en met 2004 werd uitgevoerd in veertig wijken van dertig grote steden, als spin-off van het Grotestedenbeleid van het ministerie van BZK. Na de evaluatie van de koppels in Den Bosch door het Verwey-Jonker Instituut was de gemeente dermate enthousiast dat deze de voormalige OBAZ-projecten heeft overgenomen en in eigen beheer heeft voortgezet.

Ook de politie was bijzonder enthousiast over het werken met koppels en heeft in de loop van de tijd aangedrongen op de uitbreiding van het aantal koppels. Alle professionals die deel uitmaken van een koppel worden gezamenlijk gecoacht. Ze worden, net als de opbouwwerkers, bijgestaan door een Divers-collega. Tot nu toe was het niet nodig alle deelnemende beroepsgroepen apart te coachen. Mocht dit in de toekomst wel worden gevraagd, dan is het alsnog mogelijk dit aan te bieden. Met name de bredere leefbaarheidsteams, waarin naast opbouwwerkers, corporatiemedewerkers en politie-agenten ook jongerenwerkers, vertegenwoordigers van allerlei gemeen-

óók veiligheid

telijke diensten en de wijkmanager zitting hebben, maken gezamenlijk gebruik van de bestaande koppels. De leefbaarheidsteams vergaderen in de wijkwinkels, ze bestaan in Den Bosch al veertien jaar en het er zijn er acht. De koppels gebruiken de wijkwinkels als uitvalsbasis en om hun spreekuren te houden.

Het werken met koppels heeft ertoe geleid dat meer en meer wijken in Den Bosch, die voorheen een sterk gesloten karakter hadden, zijn 'opengebroken'. Dit 'openbreken' of 'erbij trekken' heeft een positief effect op de meldingsbereidheid van de wijkbewoners. Door een verbeterde communicatie met de instanties is het vertrouwen in gemeente en politie toegenomen en zijn bewoners weer bereid hen in te schakelen als er problemen zijn. Door de informele manier van werken van de koppels slagen zij er wel in om in de 'gesloten'buurten de benodigde initiële contacten te leggen. In een aantal wijken wordt gewerkt met straatcontactpersonen die overlast melden en vandalisme. Dit doen zij anoniem of openlijk, al naar gelang de eigen voorkeur. De koppels zijn zichtbaar op straat en aanspreekbaar. Ook verzorgen zij spreekuren. Zij gebruiken de Wijkwinkels, die een belangrijke signalerende functie hebben, als uitvalsbasis. De Wijkwinkels worden bemand door medewerkers van Divers en vrijwilligers uit de buurt. De wijkwinkel is een plek waar mensen terecht kunnen met persoonlijke opmerkingen en vragen, maar ook met zaken die in de wijk spelen, waaronder veiligheid. De wijkwinkels zijn goed ingebed in de 'haarvaten' van de wijk en werken nauw samen met de gemeente en instanties in de wijk. Daarnaast zijn er ook brede scholen in Den Bosch. Sommige wijkwinkels zijn gevestigd in een brede school. In de toekomst is het de bedoeling dat meer wijkwinkels in een brede school zijn opgenomen. Ook wil de gemeente de 1-loketfunctie in het kader van de Wmo bij die wijkwinkels neerleggen.

Overkoepelend bestaat er per wijk een wijknetwerk, dat wordt gecoördineerd door een (senior) opbouwwerker. In het netwerk zijn de politie, het maatschappelijk werk, bemoeizorg, corporaties en de verslavingszorg vertegenwoordigd. Op indicatie van de signalen van de koppels, bewoners(groepen), het onderwijs en uit de wijkwinkels komt het netwerk bijeen. Dit netwerk wordt dus alleen actief als er concrete actie geboden is, die dan ook sneller tot stand kan komen. "De specialiteit van het opbouwwerk is het vermogen om bewoners bij elkaar te krijgen en snel vast te stellen welke collega's het best in staat zijn om iets voor deze mensen te betekenen", aldus Thom Riksen. "De koppels signaleren, de opbouwwerkers brengen mensen bij elkaar en organiseren kleine projecten. Daarna worden de verschillende hulp- en ondersteuningsvragen zo snel mogelijk overgedragen aan de reguliere hulpverleners en welzijnswerkers die vanuit verschillende disciplines actief zijn."

Sociaal naast fysiek

De gemeente timmert gestaag verder aan een goede samenwerking tussen de sociale en de fysieke pijlers en aan verdere integratie van de verschillende netwerken en hun activiteiten. Zo zijn de opbouwwerkers in Den Bosch de laatste drie jaar veel bezig met het thema 'normen en waarden' in de brede scholen. Ook worden er discussies geëntameerd tussen beroepskrachten en vrijwilligers en de bewoners in de buurt. Deze discussies worden in een campagne-achtige vorm gegoten. Ieder jaar wordt er per wijk een afspraak gemaakt over uit te voeren activiteiten met alle betrokken instellingen. De gemeente streeft naar integrale wijkwerkprogramma's, analoog aan de Wijkactieplannen (WAP's) in de Vogelaarwijken. De reden dat twee Bossche wijken (Graafsewijk en Boschveld) die wel de status van aandachtswijk hadden in het Grotestedenbeleid nu geen deel uitmaken

van het Krachtwijken-programma van Vogelaar is overigens gelegen in het feit dat de postcodegebieden zo zijn afgebakend dat er statistisch geen sprake was van voldoende achterstand. Daarover is volgens Riksen in Den Bosch het laatste woord nog niet gezegd.

Intussen timmert Den Bosch dus aan een eigen bestuurlijk kader waarbinnen de activiteiten op wijkniveau worden afgestemd op elkaar. De wijkwerkprogramma's zijn gebaseerd op de sociale visie per wijk. Op basis van die sociale visie worden de thema's en projecten benoemd samen met de verschillende partners die voor de uitvoering zullen zorg dragen. In de wijk is een sociale projectleider, vanwege de afdeling Welzijn van de gemeente actief, naast een wijkmanager die verantwoordelijk is voor het wijkgericht werken van de verschillende gemeentelijke diensten. Opmerkelijk is dat in het ene geval het sociale beleid volgend is op het fysieke beleid, maar dat het omgekeerde ook voorkomt: fysiek beleid volgt sociaal beleid. Dit duidt op een wissel-

werking en een zekere gelijkwaardigheid van sociaal en fysiek. Riksen: "Binnenkort starten we bij Divers

met de beschrijving van de methodiek die door de koppels gebruikt wordt en eventuele nieuwe methodische praktijken die zijn ontstaan in het werken met koppels. Daarmee zullen we deze werkwijze verder kunnen ontwikkelen en ook meer overdraagbaar maken naar andere steden en instellingen." >

Verborgen huiselijk geweld

Via de school kwam het signaal dat een jongetje van 9 jaar op school zich steeds meer terugtrok en zelfs angstig leek te zijn. De school kon geen contact krijgen met de ouders en vroeg het koppel om dat gezin eens te gaan bezoeken. Dat hebben we gedaan en al heel snel kwamen we erachter dat er mogelijk sprake zou kunnen zijn van mishandeling van de moeder (angstig en ze wilde het koppel niet binnenlaten). Een paar bezoekjes verder, en na gesprekken individueel met moeder, vader en het kind, bleek er nog meer aan de hand te zijn. Toren hoge schulden, mishandeling van kind en moeder en bedreigingen aan het adres van de moeder en kind. Toen dat steeds duidelijker werd heeft het koppel ogenblikkelijk actie ondernomen en contact opgenomen met het AMK (advies en meldpunt kindermishandeling). De moeder deed uiteindelijk aangifte van mishandeling.

Drugs-problematieken

Enigszins overstuurd vroeg een Marokkaanse moeder het koppel bij haar langs te komen. Al geruime tijd woont haar kleinzoon van acht bij haar thuis omdat zijn moeder verslaafd is en (waarschijnlijk) ook prostitueert. Op onverwachte momenten duikt de moeder op en wil dan graag haar zoon zien, en vraagt soms ook geld. Oma zegt dat ze in een dilemma zit en ze vraagt zich af of ze die onverwachte ontmoetingen met haar kleinzoon nog moet tolereren en of ze überhaupt haar eigen dochter nog wel moet binnenlaten. Na een paar gesprekken vroeg het koppel haar een ontmoeting te arrangeren tussen dochter en koppel. Na een paar gesprekken met moeder en dochter is iemand van

Novadic (verslaafdenzorg) erbij gehaald. Deze heeft de begeleiding overgenomen en is met de dochter een lang traject begonnen van afkicken begonnen. Tot en met weer een eigen woonplek en een inkomen; ongeveer zo'n twee jaar later.

Relatieproblemen

Een jonge vrouw van 18 hield het koppel op straat aan en vroeg of ze even bij haar langs wilde komen. Onlangs is ze gescheiden en ze heeft een nieuwe vriend leren kennen. Daar woont ze nu mee samen. Omdat haar ex nogal gewelddadig is, is ze nu doodsbang dat hij een keer langs komt, ruzie zoekt met haar nieuwe vriend en dat het dan op een kloppartij uitloopt. Dan heeft ze ook nog één kind van haar ex, een jongetje van één jaar. De ex-vriend heeft al te kennen gegeven dat hij een bezoekregeling wil. Het koppel heeft geadviseerd om vooral met haar advocaat (en zijn advocaat) een regeling te treffen die voor alle partijen redelijk is.

Oogje in het zeil

Door een ongeluk heeft een man van in de veertig een hersenbeschadiging opgelopen. Gevolg van de beschadiging is dat hij 'niet helemaal in orde is' om het zo maar even te zeggen. Hij woont alleen in een gehuurde woning. Hij is, zo wordt gesteld, te goed om permanent opgenomen te worden en eigenlijk te slecht om zelfstandig te kunnen wonen. Door zijn mentale 'toestand' is hij een makkelijk doelwit voor kruimeldieven, oplichters en ander gespuis. Herhaaldelijk is hij dan ook een portemonnee of een mobieltje kwijt. Zo nu en dan treffen we bij huisbezoeken iemand bij 'm thuis aan die daar dan heeft geslapen of zogenaamd het huishouden doet. Door regelmatig bij hem langs te gaan en even poolshoogte te nemen, onderhoudt het koppel het contact, plus dat in de buurt aan iedereen duidelijk wordt gemaakt dat er een oogje in het zeil wordt gehouden. En op een gegeven moment gaan omwonenden dat zelf ook overnemen en melden het koppel als er iets ongebruikelijks is gebeurd of als er vreemde sujetten zijn gesignaleerd bij de man thuis. Overigens wordt op dit moment onderzocht (door het maatschappelijk werk) of budgetbegeleiding samen met beperkte dagopvang de hulp is waar hij baat bij zou kunnen hebben. <

Buurten in beweging

Bij problemen met hangjongeren is het zinvol niet uitsluitend naar de jongeren te kijken. Een eenzijdige aanpak heeft namelijk vaak een averechts effect waardoor problemen alleen maar escaleren. Opbouwwerkers kunnen helpen deze negatieve spiralen te doorbreken door alle betrokkenen een rol te geven in de oplossing ervan. In dit artikel bespreekt de auteur drie aanpakken met drie verschillende rollen voor de opbouwwerker.

Het zal voor veel opbouwwerkers een bekend beeld zijn: een gemeenteraad beslist over de inzet van de politie van volgend jaar. Aan de bewoners is gevraagd waar de prioriteit moet liggen. De gemeenteraad stelt het volgende lijstje vast: 1) agressie, 2) vandalisme, 3) verkeersovertredingen en 4) hangjongeren. Het lijkt een logisch lijstje, want de eerste drie zaken kunnen het woongenot ernstig verzieken en ook hangjongeren kunnen heel vervelend zijn. Maar wie beter nadenkt, realiseert zich dat hangjongeren vervelend zijn omdat ze agressief zijn, omdat ze vernielingen plegen en omdat ze met hun scooters te hard over de weg scheuren. Niet omdat ze hangjongeren zijn. Politieaanpak specifiek op de jongeren gericht kan dus wel eens een averechts effect hebben; de jongeren krijgen het gevoel dat er in deze samenleving geen ruimte voor hen is en onttrekken zich uit boosheid aan alle (ongeschreven) regels.

In dit artikel ga ik daarom in op de vraag welke alternatieven er bestaan voor bovenstaande aanpak waarbij de politie de taak

heeft om overlast te bestrijden door jongeren van straat te krijgen. Uitgangspunt zijn twee door de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling uitgebrachte adviezen: Tussen flaneren en schofferen. Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren en Inhoud stuurt de beweging. Drie scenario's voor het lokale debat over de Wmo. Door in dit artikel beide adviezen te verbinden hoop ik opbouwwerkers enige handvatten te bieden voor de toekomst.

Volgens de eerste twee prestatievelden van de Wmo moeten gemeenten zich inzetten voor de leefbaarheid in buurten en een inspanning verrichten om jongeren met problemen met opgroeien en hun ouders preventief te ondersteunen. Er zijn drie scenario's denkbaar voor opbouwwerkers om invulling te geven aan het hangjongerenbeleid binnen die prestatievelden. In ieder van de scenario's heeft de opbouwwerker een andere rol. Daarbij is scenario A niet beter dan scenario B, noch C beter dan A en B. De ene rol sluit de andere bovendien niet volledig uit.

Scenario A: Gemeente aan het roer

Het eerste scenario is een scenario dat door veel gemeenten is gekozen om uitwerking te geven aan de Wmo. In dit scenario heeft de gemeente zelf de regierol. Zij zorgt voor een preventief beleid door voor iedereen toegankelijke voorzieningen te creëren en budgetten op verschillende terreinen samen te voegen. Er ontstaan zo nieuwe kansen om samen te werken en belemmeringen weg te nemen.

In dit scenario spelen opbouwwerkers een grote rol. Zij kunnen problemen met hangjongeren in buurten aankaarten bij gemeenten omdat ze veel voeling hebben met wat er in de buurten gebeurt. Tegelijkertijd zijn zij ook de oplosers van problemen omdat ze van de gemeente de opdracht kunnen krijgen om werk te maken van een geconstateerd probleem. De relatie tussen gemeente en opbouwwerkers is daarbij een inkooprelatie; verschillende organisaties kunnen reageren op aan- >

bestedingsprocedures. De rol van contractwerker dwingt opbouwwerkers om innovatieve aanpakken te bedenken en goed te evalueren welke aanpak zinvol is en welke niet.

Dat juist opbouwwerkers een belangrijke rol kunnen spelen in dit scenario ligt aan de aard van de problemen met hangjongeren. Vaak vindt de escalatie van problemen namelijk op straat plaats. Jongeren en andere bewoners van de buurt leven langs elkaar heen. Resultaat daarvan kan zijn dat de jongeren al meer de grenzen van het toelaatbare opzoeken, maar er niemand is die hen corrigeert. Omwonenden doen dit niet omdat ze zich niet verantwoordelijk voelen om de jongeren te corrigeren, omdat ze niet weten hoe ze het gesprek aan kunnen knopen of omdat ze te bang zijn om het gesprek aan te gaan. En dus belien omwonenden liever de politie. De jongeren op hun beurt ervaren de bejegening door de politie vervolgens als selectief en onrechtvaardig en besluiten de politie of de omwonenden 'terug te pakken'.

De opbouwwerker kan een dergelijke escalatie voorkomen. Voornamelijk door zich niet alleen op de jongeren te richten, maar door hangjongeren en omwonenden met elkaar in contact te brengen. Als beiden betrokken zijn bij (de organisatie van) activiteiten, dan is een praatje maken of een gesprek aangaan over wat kan en wat niet kan op straat een stuk eenvoudiger. Bovendien zullen de jongeren redelijker reageren naar mensen die ze van gezicht kennen dan naar volslagen vreemden en zullen omwonenden minder snel bang zijn voor jongeren die ze bij naam kennen.

Maar soms zullen de belangen dusdanig tegenstrijdig zijn dat een praatje onvoldoende is om conflicten te voorkomen. Een opbouwwerker kan dan mediation, ook wel buurtbemiddeling genoemd, aanbieden. Als onafhankelijke derde partij gaat de mediator samen met de andere twee partijen op zoek naar een oplossing. Soms zal daar uitkomen dat er voorzieningen moeten komen in de openbare ruimte zodat jongeren en andere buurtbewoners minder last van elkaar hebben. De opbouwwerker heeft dan weer een rol als degene die dat aankaart bij de gemeente.

Scenario B: Stuurman van eigen leven

In het tweede scenario kennen burgers zelfregie. Zij krijgen toegang tot zelfgekozen arrangementen. Hulp bij de keuze van die arrangementen is voornamelijk afkomstig van ervaringsdeskundigen, en veel minder van professionals. De gemeente zorgt ervoor dat er netwerken kunnen ontstaan van mensen die elkaar kunnen helpen. Denkbaar is om dit te doen door middel van (al dan niet fysieke) expertisebureaus waar betrokkenen die een probleem ervaren met hangjongeren, maar ook jongeren die moeite hebben met groepsdruk, met ervaringsdeskundigen in contact kunnen komen en zo antwoord kunnen krijgen op hun vragen.

Betaalde beroepskrachten kennen in dit scenario een rol langs de zijlijn; de expertise is zoveel mogelijk afkomstig van ervaringsdeskundigen en dus niet van professionals. Wel helpen opbouwwerkers de gemeente de netwerken tussen ervaringsdeskundigen en burgers met hulpvragen tot stand te brengen en ondersteunen zij de ervaringsdeskundige waar nodig. Daarnaast zijn de opbouwwerkers achtervang als er niemand is met expertise. In dat laatste geval past hen de rol van marktaanbieder. De opbouwwerker geeft dus het eerste zetje en voorziet in kennis en vaardigheden waar deze ontbreken, maar probeert zoveel mogelijk aan de jongeren en de andere bewoners over te laten.

Belangrijk voordeel van dit scenario is dat de participatie wordt vergroot. Bewoners, jong en oud, zijn actief en wisselen ervaringen uit. De mentaliteit die hierdoor ontstaat, voorkomt dat jongeren het gevoel krijgen dat ze er niet bij horen. Jongeren worden niet weggejaagd van straat maar uitgedaagd om er iets nuttigs te doen. De kans dat jongeren teleurgesteld raken in wat de maatschappij hun te bieden heeft en hun toevlucht zoeken tot de verleidingen van de straat is hierdoor veel kleiner. Ook wordt voorkomen dat professionals blijvend actief moeten zijn in de wijken. In plaats daarvan stimuleren zij betrokkenen om elkaar zoveel mogelijk te helpen.

In dit scenario zullen meer dan nu het geval is de omwonenden aan de slag moeten; de

bewoner die wel goed contact heeft met de jongeren kan andere bewoners leren hoe zij contact kunnen leggen, de bewoners organiseren zoveel mogelijk zelf de activiteiten om hun buurt leefbaar te houden en ouders kunnen elkaar helpen bij de vragen die zij hebben over de opvoeding van hun kinderen. Dit kan ongeorganiseerd op basis van één op één relaties, maar ook georganiseerd in groepen vanuit de expertisebureaus. De opbouwwerker kan bijspringen als er onvoldoende expertise is of als er niemand het initiatief neemt.

Ook de jongeren zelf kunnen een bijdrage leveren. Niet alleen om mee te helpen bij de organisatie van activiteiten in de buurt, maar ook om leeftijdgenoten te helpen. Ze kunnen als mentor jongeren bijstaan die voortijdig van school dreigen te gaan. Of jongeren die dreigen te bezwijken onder de groepsdruk van hun vriendengroep helpen om daar mee om te gaan. Ook kunnen ze activiteiten organiseren voor jongere kinderen in de buurt zodat deze zich niet gaan vervelen. Voetbaltoernooien en rapcursussen zijn leuk en leerzaam voor de organisator én leuk en leerzaam voor de deelnemers. Ook hier kan de opbouwwerker de jongeren terzijde staan als de jongeren aangeven het niet alleen aan te kunnen of een zetje in de goede richting nodig hebben.

Scenario C: Initiatiefrijke burgers

In het laatste scenario ligt de nadruk op de aanwezigheid van een hoge organisatiegraad van (mondige) burgers en organisaties die, meer dan nu het geval is, verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor het leefbaar houden van hun omgeving. Spontane burgerinitiatieven en organisaties die handelen vanuit een maatschappijverantwoordelijkheid zijn onmisbaar. Anders dan in het vorige scenario wordt er niet uitsluitend gesteund op burgers met expertise, maar worden alle burgers actief uitgedaagd om hun verantwoordelijkheid te nemen. Een belangrijke verandering die hierdoor ontstaat is dat men niet achterover kan leunen tot de politie of een andere overheidsinstellingen de problemen op komt lossen, maar zelf actief op zoek moet naar de mogelijkheden. Natuurlijk zal de politie strafbare feiten moeten blijven aanpakken. Maar als er ergens overlast is zal

niet een mosquito of een samenscholingsverbod hieraan een einde moeten maken, maar burgers die de jongeren helpen zinvollere activiteiten te ondernemen en ouders helpen om beter met hun kinderen om te gaan.

(Een mosquito is een apparaatje dat een hoog, alleen voor kinderen en jongeren hoorbaar geluid uitzendt. Voor kinderen en jongeren is het geluid dusdanig irritant dat zij niet lang in de buurt van een mosquito willen verblijven. In Nederland hangen inmiddels meer dan driehonderd mosquito's in openbare ruimten.)

Opbouwwerkers zijn in dit scenario 'operators' of 'intermediairs' die aanvullend werken op wat de jongeren, omwonenden en andere betrokkenen zelf ondernemen. De opbouwwerkers brengen geen maatschappelijke initiatieven tot stand, maar scheppen voorwaarden zodat burgers die zelf, meer dan nu het geval is, kunnen ontplooiën. Ze onderhouden nauwe relaties met de vrijwilligers die als het ware in de front office werken. Zij vertalen vragen en knelpunten van de straat naar hun superieuren en naar het college van B en W, in plaats van andersom. Kortom: ze stellen zich de vraag wat de burger en de organisaties zelf hebben gedaan of het beste kunnen doen om de problemen op te lossen en wat de opbouwwerker kan doen om de burger en de organisaties daarbij te helpen.

Door deze aanpak zal het hele klimaat rond hangjongeren minder repressief worden. Media en politiek voeden nu vaak het gevoel bij omwonenden en organisaties dat hangjongeren alleen maar kwaadwillend zijn. Jongeren op hun beurt hebben het gevoel bij voorbaat al beschuldigd te worden. In de in dit scenario voorgestelde aanpak staan niet de problemen rond hangjongeren centraal, maar kansen en oplossingen.

In de praktijk kan dit zich bijvoorbeeld uitten in het betrekken van winkeliers bij het hangjongerenbeleid. Als winkeliers jongeren niet als vanzelfsprekend wegsturen maar een stageplaats bezorgen is niet alleen de jongere blij, het is immers niet altijd eenvoudig om een stageplek te vinden, maar ook de winkelier. De andere jongeren zullen namelijk minder snel lastig zijn bij een winkel waar een vriend van hen werkt. De opbouwwerker kan de winkeliers

begeleiden bij het coördineren van de begeleiding die de jongeren nodig hebben en bij de gemeente zo nodig subsidie regelen voor een dergelijk traject.

Een andere mogelijkheid is om jongeren beter te benutten als vrijwilliger bij sportverenigingen. Hoewel er al best vaak jongeren actief zijn is hun inbreng zeker nog niet optimaal. De opbouwwerker kan de verenigingen met jongeren in contact brengen, uitleggen welke werkzaamheden wel en niet zijn toegestaan en bij de gemeente nagaan of het mogelijk is om de jongeren een klein zakcentje als vergoeding te geven.

Tot slot

Er staat een groep jongeren op straat lekker met elkaar te kletsen. Ze vervelen zich en halen kattenkwaad uit. Niemand corrigeert hen en dus loopt het al verder uit de hand. Een ander beeld: een groep jongens en meiden staat voor een winkel maar doet geen vlieg kwaad. De winkelier is toch bang dat klanten niet naar binnen durven en belt de politie. Die deelt bekeuringen uit. De volgende dag is de etalageruit van de winkelier vernield. En dus zijn de bewoners van de wijk bang om de straat op te gaan, kunnen de jongeren geen stageplaats vinden en hun opleiding niet afmaken en krijgt de politie de opdracht om hard op te treden tegen de jongeren op straat. Waardoor de situatie alleen maar verder escaleert.

In dit artikel lieten we zien dat het zinvol is om bij problemen niet uitsluitend naar de jongeren te kijken, maar ook andere partijen te betrekken. Een eenzijdige aanpak zorgt namelijk vaak voor verdere escalatie van de problemen. Opbouwwerkers kunnen meehelpen negatieve spiralen te doorbreken door alle betrokken actoren een rol te geven in de oplossing ervan.

Hoe dat in de praktijk gaat, is afhankelijk van welk scenario er wordt gevolgd om uitwerking te geven aan de WMO. We schetsen drie rollen voor de opbouwwerker. In de eerste geeft de gemeente opbouwwerkers de opdracht buurtbewoners en jongeren met elkaar in contact te brengen. In de tweede zetten opbouwwerkers ervaringsdeskundigen aan om zelf actie te ondernemen en springen zij alleen bij als er niemand expertise heeft. Tot slot een scenario waarin opbouwwerkers uitzoeken

wat burgers en organisaties nodig hebben om het probleem zelf op te lossen. Drie aanpakken met drie verschillende rollen voor opbouwwerkers. Aan de opbouwwerker de opdracht om uit te vinden welk van de beschreven scenario's in welke situatie het beste past bij de gemeente, de jongeren en de andere betrokkenen. <

Bronnen

RMO (2006). Inhoud stuurt de beweging. Drie scenario's voor het lokale debat over de WMO. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

RMO (2008). Tussen flaneren en schofferen. Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

De Meerssenerweg, een belangrijke toevoerweg voor het verkeer naar de binnenstad, loopt precies tussen de wijken Limmel en Nazareth

Het SMVP/MOVISIE koppelproject in Maastricht staat - na een periode van proefdraaien - nu in vier wijken in de startblokken. Drie koppels bestaande uit een opbouwwerker en een wijkagent gaan gezamenlijk de straat op.

Zij geven de aanpak van veiligheid

en leefbaarheid en het bevorderen van burgerparticipatie in de

Vogelaar-wijken Wyckerpoort, Wittevrouwenveld, Limmel en

Nazareth de komende drie jaar een extra dimensie. Ter introductie een eerste impressie van de wijken, hun knelpunten en de potenties, alsmede het werk van de koppels die er van start gaan.

Koppels werken aan vertrouwen in de buurt

'Wittevrouwenveld is een levendige wijk. Zo divers als de gebouwen, zo verschillend zijn de bewoners: oud en jong, gezinnen en alleenstaanden. (...) Eén ding hebben alle bewoners gemeen: ze willen wonen in een wijk met karakter. Een heel eigen stukje Maastricht met het stadscentrum op wandelafstand.' Voor de duidelijkheid: Dit is het proza van een makelaar die gezinswoningen aanprijst van een nieuwbouwproject in het kader van de herstructurering van Wittevrouwenveld. Een huis en een buurt aanprijzen, laat dat maar aan de makelaar over. Lees verder: 'Maak eens een wandeling door de wijk en u voelt de energie van een historische wijk die

volop in ontwikkeling is. (...) In het nieuwe Wittevrouwenveld krijgt iedereen de mogelijkheid om te leven op zijn eigen manier. Individueel woongenot is heel belangrijk. Tegelijkertijd zijn sociale activiteiten en gezelligheid nooit ver weg.' Dit idyllische beeld van deze ene wijk is bijna een spiegelbeeldige voorstelling van de wijkschetsen, nota's en rapporten die over alle vier Vogelaarwijken van Maastricht Noord Oost in omloop zijn. Daarin voeren gegevens over onder meer langdurige werkloosheid, criminaliteit, drugsoverlast, tekortschietende voorzieningen, huiselijk geweld en opvoedingsproblemen de boventoon. Gewezen wordt op de com-

plexiteit van deze kwesties. De problemen zijn nauw met elkaar verweven en treffen deels ook een selecte groep bewoners. De wijken worden steeds meer multicultureel van samenstelling, maar allochtone en autochtone bewoners leven voor een groot deel nog langs elkaar heen. In deze versie krijgt lang niet iedereen de mogelijkheid om op zijn eigen manier te leven en is het woongenot vaak ver te zoeken.

Na een aantal wandelingen door de wijk en gesprekken met bewoners over hun wijk, blijkt dat er voor beide invalshoeken, de realistische benadering en het verwachtingsvolle perspectief, wel iets te zeggen valt. Wijkagenten en opbouwwerkers vertellen op basis van hun ervaringen over sociale knelpunten en schrijnende situaties in de wijk waar ze in hun werk tegen aan lopen. Die liegen er af en toe niet om. Tijdens een wandeling door hun wijk wijzen ze echter ook op positieve ontwikkelingen die gaande zijn. Er wordt hier en daar fysiek aan de weg getimmerd met renovatie en nieuwbouw. De herstructurering zorgt in

Koppelproject in Maastricht in de startblokken

bepaalde buurten voor een kentering in goede richting. Ze geven voorbeelden van pleintjes en speelterrinen die een metamorfose ondergaan, die het spelen in de buurt aantrekkelijker maken voor opgroeiende kinderen. Bewoners die evenementen organiseren of een eigen ontmoetingspunt van de grond weten te krijgen. Vaak gaat het ook om heel fijnmazige initiatieven. Zoals de actie van de verbolgen ouders van een kind dat op school werd gepest; dit leidde tot een project in haar klas over pesten. Een bewoner die samen met haar burens uit eigen beweging een paar keer per week het afval bij een bushalte opruimt, ze wil iets doen tegen de verloedering in haar buurt.

Voor de optimist zijn dit zwaluwen die een nieuwe lente preluderen. In potentie is er veel organiserend vermogen in de vier wijken, zo leerde deze zomer een fietstocht door de vier buurten tijdens het EK-voetbal. Delen van de wijk waren uitbundig oranje gekleurd, bewoners hadden grote schermen geïnstalleerd, er werden barbecues en straatfeesten gehouden. Voor kenners van de wijk niet alleen een aanwijzing waar het Oranje- en voetbalminded deel van de wijk zit, maar ook een indicatie waar ze over voldoende sociale cohesie en organiserend vermogen beschikken voor dergelijke initiatieven. Een geboren en getogen

Wyckerpoorter in het ontmoetingspunt Buurtbröck legt uit dat die verschillen tegenwoordig niet alleen per wijk zijn, maar ook per buurt en soms per straat: "Voor de gemeente is Wyckerpoort één wijk, maar dat is puur administratief. In het deel waar ik woon, het noordelijke stuk, hebben we eigenlijk niks van doen met de mensen die in de zuidkant van Wyckerpoort wonen. Daar ligt een wereld van verschil tussen. Wij hebben in feite veel meer gemeenschappelijk met de Wittevrouwenvelders aan de overkant van de weg, dat was vroeger nog veel sterker toen de A2 nog niet zo breed en druk was."

Voor wie de kaart van Maastricht niet op het netvlies heeft; de wijken waar het om gaat liggen alle vier in het Noordoosten van de stad, rechts van de Maas. Het eerste dat opvalt zijn de brede verkeersaders die deze wijken van elkaar scheiden. Tussen Wyckerpoort en Wittevrouwen loopt de A2, een drukke vierbaansweg naar het centrum van de stad. Noordelijker liggen de wijken Limmel en Nazareth, daartussen loopt een spoorlijn en parallel daaraan nog een andere drukke toeweg voor het verkeer naar de binnenstad, de Meerssenerweg. De vier wijken liggen als het ware ingeklemd tussen invalswegen. Voeg daarbij de industrieterreinen aan de flanken en het zal duidelijk zijn dat de opeenstapeling van

verkeersdrukte, geluidsoverlast en luchtverontreiniging een zware hypotheek legt op het leefklimaat in deze buurten.

De megaoperatie die nodig is om de wijken in Noordoost Maastricht uit hun infrastructurele wurggreep te bevrijden, vereist een lange termijn aanpak en dito planning. Deze kwestie staat dan ook al ruim tien jaar op de agenda. Maar er is licht aan het eind van de tunnel. Uiterlijk volgend jaar, in 2009, valt het besluit over een ondertunneling van de A2. De uitvoering van dit plan neemt overigens nog zeker tien jaar in beslag, is de verwachting. Maar het vooruitzicht van een groene boulevard op de plek waar nu de A2 loopt, is niet alleen een oplossing voor de geluids- en verkeersoverlast. Door het wegvallen van de fysieke barrière die de A2 ook was, liggen er nu kansen om voor deze twee wijken gezamenlijk het voorzieningenniveau te verbeteren. In het Wijkactieplan (het WAP) staat uitvoerig gedocumenteerd hoe buurtkaders, corporaties, partnerorganisaties en gemeente met hun plannen voor fysieke en sociale verbeteringen nu al druk anticiperen op de geplande ondertunneling van de A2. (zie kader op pagina 31 in dit blad) Een bijkomend hardnekkig probleem van de uitvalswegen die de wijken in Maastricht Noord Oost doorkruisen, is de overlast >

van drugrunners. "Vannacht was het weer raak, ze reden hier met piepende banden de bocht om, niet normaal. Hondsbuitaal zijn ze. Als het je één keer is overkomen, dat ze een ruit van je auto intikken of bij je inbreken, dan blijf je er voor altijd op verdacht", vertelt een van de bewoners over de impact die de drugrunners hebben op haar leven. De vrouw schrikt bij het geringste geluid wakker sinds er bij haar ingebroken is. Dat was overigens midden op de dag. Het raampje waardoor iemand bij haar naar binnen is geslopen, heeft ze zwaar gebarricadeerd met dikke ijzeren spijlen. "Meestal is de overlast diep in de nacht, de politie op dat tijdstip bellen haalt weinig uit. Als ze hier eenmaal op de stoep staan, dan zijn die jongens al lang weer vertrokken. Het gaat om jonge jongens, ze zijn watervlug. Sommigen hebben een adresje in de buurt of wonen hier. De meesten komen van andere steden, van Rotterdam zeggen ze."

De drugsoverlast is natuurlijk niet het enige probleem in de wijken waar de koppels van opbouwwerker en wijkagent tegen aan lopen. Het is wel een heel hardnekkig onderdeel van de buurtproblematiek. "Ik laat mijn zoon 's avonds als het donker wordt niet meer buiten. De jongens hier in de buurt die op straat rondlopen zie ik om auto's rondhangen, die zorgen alleen maar voor ellende. Als de politie hier langsrijdt dan zijn ze opeens heel snel vertrokken. Dan weet je het wel. Ik heb ook liever niet dat hij met de Marokkaanse jongens uit de straat optrekt", vertelt een Marokkaanse moeder uit Wittevrouwenveld over haar dertienjarige zoon. Tijdens een wandeling door de wijk vertelt de agent dat we even om moeten lopen, in de straat waar we op af lopen is een observatieteam actief. Het gaat om een pand waarvan vermoed wordt dat het fungeert als dekmantel voor onoorbare praktijken. "Daar lopen onderzoeken naar prostitutie en schijnhuwelijken, naar illegale onderverhuur en er zijn kentekens gescreend. Het is vaak heel moeilijk om er een vinger achter te krijgen", vertelt de agent in het voorbijgaan. Want de aandacht van de wijkagent als koppelgenoot van de opbouwwerker ligt op een ander vlak. De wandelingen door de wijk die ze gezamenlijk maken zijn in de eerste plaats bedoeld om contacten te leggen, drempels te slechten en aanknopingspunten te vinden om in coöperatie met bewoners bij te dragen aan de leefbaarheid in de buurt. Dat vraagt een andere opstelling en een ander soort con-

tact dat opgebouwd moet worden. Maar ook een onderlinge afstemming tussen twee nogal verschillende beroepen.

Het koppelproject biedt gedurende drie jaren de gelegenheid om de mogelijkheden te verkennen voor een nieuwe onorthodoxe aanpak van de problemen die in de vier wijken spelen. Contacten te leggen, netwerken op te bouwen en te bewerkstelligen dat bewoners zich gaan roeren en een actieve

van deze wijk staan goedkope huizen die aan kwaliteit te wensen overlaten. Er wonen vanwege de lage huren in dit deel veel studenten en allochtone gezinnen die krap behuisd zijn.

Wittevrouwenveld is een volkswijk met een grote voorraad goedkope huurwoningen. In de statistieken over onveiligheidsgevoelens, bedreigingen, vermogensdelicten, drugs-overlast, verkeersveiligheid en dergelijke

partner worden bij nieuwe initiatieven. Het gaat om vier wijken die een eigen geschiedenis hebben, met verschillende karakters en uiteenlopende knelpunten. Opvallend aan Wyckerpoort is bijvoorbeeld het Old Hickeryplein met het Johan Cruyffcourt, en het gastvrije ontmoetingspunt Buurtbröck in een voormalig winkelpand. De middenstand lijdt hier, gezien de leegstand, en kwijnend bestaan. In het noordelijk deel

scoort Wittevrouwenveld samen met het noordelijk deel van Wyckerpoort op alle fronten negatief. De fysieke veranderingen in de wijk zijn zichtbaar. De wijk krijgt een kloppend hart als binnenkort een compleet nieuw winkelcentrum wordt opgeleverd en de nieuwbouw van huizen daarboven en eromheen is voltooid. Deze metamorfose van wat eerder een problematisch deel van de wijk was, heeft de doorstroming onder

de bewoners in gang gezet. Een deel van de bewoners zal in de eigen wijk willen blijven wonen, het is echter nog afwachten hoeveel huurders zich vanwege de hoogte van de huren gedwongen zien elders op zoek te gaan naar goedkope huisvesting. Zodra de splitszwam A2 wordt ondertunneld en er een fraaie groene boulevard voor in de plaats komt, zullen Wyckerpoort en Wittevrouwenveld naar elkaar toe groeien. Voor voorzieningen, de winkels bijvoor-

operatie te wachten en liggen er plannen klaar in het kader van de krachtwijken van Vogelaar. In wijk Nazareth staat de uit beton opgetrokken katholieke kerk H. Antonius van Padua en de gebouwen er om heen op de nominatie om gesloopt te worden. De markante kerktoren blijft bewaard, op het terrein komt ouderenhuisvesting. Het is de eerste fase van een herstructureringstraject dat Nazareth de komende jaren staat te wachten. Nazareth is een typische weder-

problematische huurders, een gevangenis aan de rand van Limmel wordt omgebouwd tot TBS-kliniek en de bewoners vrezen dat op schootsafstand van de wijk een coffeeshop wordt gehuisvest in het kader van het stedelijk beleid om deze uit de binnenstad te bannen. De wijk wordt dus van meerdere kanten belaagd.

De koppels die in deze vier wijken aan de slag gaan, hebben in de periode tot de zomer vakantie kunnen proefdraaien. Dat is in de vier wijken heel verschillend verlopen. Deels had dit te maken met de tijd die koppels nodig hadden om op één lijn te komen over de manier waarop ze willen samenwerken. Of juist omdat deze manier van werken niet echt nieuw voor ze was. "Als koppel in de wijk samenwerken was voor ons beiden niet echt nieuw. Ik werkte vanuit het opbouwwerk in mijn vorige wijk al heel regelmatig nauw samen met de wijkagent. We zochten elkaar op als er iets was, overlegden regelmatig en trokken ook in vergaderingen veel samen op. Het verschil is dat ik nu in een andere wijk met een andere agent zit, bovendien is de samenwerking in dit project ook minder vrijblijvend", aldus een van de opbouwwerkers. Hij neemt zich voor om als koppel eens per week de straat op te gaan, bij wijze van presentatie naar de wijk. Voor de gewenste integrale aanpak zocht hij in de aanloopperiode naar inbedding en aansluiting bij de diverse netwerken in de wijk. En wil zich ervoor hoeden om in het begin te hard van stapel te lopen door vooraf prioriteiten vast te stellen. Een collega-opbouwwerker koos voor een avontuurlijker opstelling. "Ik ben er heel open en onbevangen ingestapt. Al doende realiseerde ik me welke impact het heeft door naast je koppelgenoot in politie-uniform door de wijk te lopen. Dit dwong mij al vrij snel om mij heel duidelijk te profileren als opbouwwerker", vertelt een collega. "Het eerste effect van de samenwerking was de noodzaak om bij mezelf de rol en taak van het opbouwwerk scherper te markeren." Contactlegging met bewoners en er voor zorgen dat de koppels gezien en bekend worden, zijn in deze beginfase belangrijke doelen voor de koppels. Of zoals een van de agenten het omschreef: "Voor jong en oud, voor iedereen in de wijk moeten we als koppel vertrouwde gezichten worden. Dat ze je gemakkelijk even aanschieten in het vertrouwen dat je iets voor ze kunt betekenen. Als we dat in het eerste jaar voor mekaar krijgen, dan ben ik tevreden." <

Bezorgende groenteboer in Wittevrouwenveld

beeld, of scholen, betekent dit dat ze een breder draagvlak krijgen.

De wijken Nazareth en Limmel zijn er eveneens gebaat bij dat de barrière van de spoorlijn en de Meersenerweg geslecht wordt. De mogelijkheden om dit onderdeel bij de plannen voor dit gebied te betrekken worden onderzocht. Want ook in deze beide wijken staat een herstructurerings-

opbouwwijk, in de periode na de oorlog bood het soelaas voor de woningnood in de binnenstad van Maastricht. Limmel daarentegen is van oudsher een zelfstandig dorp dat ingesloten is door de stad. De leefbaarheid staat hier flink onder druk door de oprukkende industrie, maar ook de komst van minder draagkrachtige huurders uit de herstructureringsbuurten elders in de stad. Limmel fungeert als uitvalplek voor

Betrekken van bewoners bij de **aanpak**

Veel mensen maken zich zorgen. Zij willen dat er iets wordt gedaan om de veiligheid te verbeteren en kijken vooral naar de overheid. De politie moet meer optreden op straat, justitie moet hardere straffen eisen en de gemeente moet de problemen in buurten aanpakken. Vaak verwijst men daarbij naar vroeger. Toen was het wel anders. Toen had je nog gezag. Wie twijfelde aan de regering, het koningshuis, God? Als je een agent zag, dan maakte je dat je weg kwam. Als de leraar zei dat je je mond moest houden, dan deed je dat, als de pastoor zei dat het Gods wil was dat er kinderen kwamen, dan kwamen ze en als de directeur zei dat je kon gaan, dan ging je. Het gezag had immers gesproken.

Van die slaafs aandoende gehoorzaamheid is al langer niet meer sprake. Waar vroeger gezag gemakkelijk werd geaccepteerd, lijken we nu grote problemen te hebben met de acceptatie van gezag. Grote groepen trekken zich nauwelijks meer iets aan van wat de leraar of de politie zegt. Sterker nog, als een corrigerende opmerking niet bevalt dan zijn gewelddadige, of tenminste agressieve, reacties aan de orde van de dag. Klachten van conducteurs in trein, bus of tram, van toezichthouders, van politie, vanuit het onderwijs, de sociale dienst, de zorg en vanaf het voetbalveld wijzen alle in dezelfde richting. Je mag mensen geen strobreed in de weg leggen. Iedereen moet vooral kunnen doen waar hij of zij zin in heeft zonder met anderen rekening te houden. En waag het niet er iets van te zeggen, dan zul je er van lusten! Je mag

alleen nog respect betonen. Er wordt respect gevraagd, vooral door degenen die zelf niet voorop lopen in het betonen ervan. De geringe acceptatie van gezagsbeïnvloeding speelt tussen 'gewone' burgers en functionarissen van velerlei pluimage, bijvoorbeeld politie en andere toezichthouders. Het speelt ook tussen burgers onderling. Een somber beeld. Meer en meer valt te horen dat er stevig moet worden opgetreden om mensen weer in het gareel te krijgen. Gezag moet dan maar worden afgedwongen. Het is echter de vraag of alleen stevigheid wel het juiste antwoord is op de ervaren problemen (Van der Vijver en Gunther Moor (2001)).

Problemen rond gezag zijn voor de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) al een aantal jaren geleden aanlei-

ding geweest om activiteiten te ontplooiën op het terrein van de verhoudingen tussen de bevolking en de overheid. Hoe staat het met het gezag van de overheid en meer in het bijzonder met dat van de politie als het gaat om de leefbaarheid en de veiligheid in buurten en wijken? Uit eerder onderzoek blijkt, dat de wijkpolitie gezag kan verwerken door het serieus nemen van bewoners, interactie als basis voor handelen te nemen, een personalistische rechtsbenadering te hanteren, externe normen niet te willen opleggen, discussies over verschillende werkelijkheidsbelevingen aan te gaan, kortom benaderingen te kiezen waardoor de sociale cohesie opnieuw groeit, vertrouwen ontstaat en verhoudingen normaliseren. Er is dan wel degelijk sprake van nieuwe gezagsverhoudingen. Maar niet tussen bewoners en de wijkpolitie, maar tussen mensen als

van **onveiligheid**

vertegenwoordigers van de wijkpolitie en bewoners. De geschetste aanpak is niet soft. De wijkpolitie stelt wel degelijk grenzen en er wordt indien nodig door de wijkpolitie repressief opgetreden.

Activiteiten rond het betrekken van bewoners vinden steeds plaats vanuit het besef dat sociale veiligheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van overheid (en het bijzonder de politie) en burgers. De leidende gedachte hierbij is dat bewoners eigen krachten hebben om de leefbaarheid en veiligheid positief te beïnvloeden. De professionals (en vooral de wijkpolitie) kunnen als geen ander deze krachten stimuleren. Door een persoonlijke benadering van de professionals bij bewoners ontstaat weer vertrouwen in de overheid. Op basis van dit vertrouwen nemen bewoners verantwoordelijkheid voor de sociale veiligheid van hun wijk of buurt.

Kleinschalig zijn bewoners zeer wel in staat hun directe leefomgeving positief te beïnvloeden. En juist in de combinatie van flexibele instanties en instellingen met betrokken bewoners is voor sociale veiligheid van buurten en wijken de grootste winst te boeken. Betekent dit dat er voor de professionals inclusief de wijkpolitie geen rol meer is? Integendeel, betrokkenheid van bewoners werkt alleen als de professionals nabij, bereikbaar en beschikbaar zijn. Als zij bekend zijn met ook kleine problemen in de buurt en persoonlijk gekend zijn in de buurt. Het betrekken van bewoners bij het organiseren van hun eigen veiligheid vergt dus eerder meer dan minder inzet van de professionals. Zij zijn nodig als katalysator - breng mensen op ideeën - en als achterwacht. Die achterwachtpositie is voor de

politie bijzonder. Als het burgers zelf niet lukt, beschikt de politie niet voor niets over het geweldsmonopolie.

Aanpakken van onveiligheid

Bij het aanpakken van onveiligheidsproblemen gelden een paar vaste uitgangspunten (Toenders, Meijer, Gunther Moor, Van de Leur en Van der Vijver, 2002). In de eerste plaats, en dan hebben we gelijk het belangrijkste uitgangspunt te pakken: elke aanpak is specifiek; er bestaat geen blauwdruk. De nadruk ligt op het samen-doen. En dat begint ermee dat iedereen die bij de aanpak van problemen is, meehelpt bij het bespreken van de problemen, bij het nadenken over de aanpak en bij de feitelijke aanpak.

Die benadering staat haaks op de gebruikelijke plannenmakerij in de top van de organisatie, waarbij de rest van de organisatie en zelfs bewoners worden geacht mee te werken aan de uitvoering van die plannen. In de praktijk blijkt die laatste benadering niet altijd even goed te werken, en niet zonder reden. De wereld van de plannenmakers verschilt hemelsbreed van de wereld waarin de gewone bewoner leeft. In veel overheidsplannen is de bewoner gewoonlijk niet meer dan lijdend voorwerp. Er worden plannen gemaakt zonder hem of haar erbij te betrekken. Die plannen gaan vaak over problemen die voor bewoners niet of nauwelijks herkenbaar zijn. Voor zowel de problemen als de voorgestelde oplossingen. Bewoners worden dan meewerkend in plaats van lijdend voorwerp. Daarom moeten we een stap verder gaan: bewoners moeten weer onderwerp worden; personen die centraal staan, om wie het draait. Om zijn of haar problemen moet het gaan in de discussies, oplossingen moeten serieus

worden genomen en zo mogelijk de basis vormen voor de aanpak. En daarbij moet hij of zij kunnen rekenen op ondersteuning.

In de tweede plaats moeten wijkwerkers, inclusief de wijkpolitie, snappen wat er leeft. Te vaak is er sprake van misverstanden. Overheidsfunctionarissen en hulpverleners hebben vaak wel het gevoel te weten wat er leeft, maar als zij daarover spreken met bewoners blijkt de beleving van problemen van de wijkbewoners toch vaak anders te zijn dan de ideeën van de professionals. Echt inzicht verkrijgt men alleen in rechtstreekse communicatie. Die communicatie is ook belangrijk als men wil discussiëren over mogelijke oplossingen. Hoe sceptisch er vaak ook wordt gedacht over de bereidheid van wijkbewoners om mee te denken en te praten over problemen en oplossingen, in de praktijk blijkt dat vaak uitstekend te lukken. Maar het vergt wel specifieke vaardigheden van hulpverleners en overheidsfunctionarissen om zover te komen. Hulpverleners moeten achtergronden van gevoelens en meningen kennen om ermee te kunnen omgaan, politiemensen moeten precies weten waardoor onveiligheid wordt veroorzaakt om de juiste ondersteuning te kunnen bieden en te weten wanneer zij problemen weer moeten overnemen van bewoners. En bewoners moeten weten dat zij serieus worden genomen; dat het niet gaat om 'inspraak om de inspraak'.

In de derde plaats, overigens in nauwe samenhang met het voorgaande, zal de nadruk moeten worden gelegd op het vinden van oplossingen die specifiek zijn voor die betreffende wijk of die betreffende personen. Contextgebonden oplossingen, zoals dat met een mooi woord heet. >

Daarmee wordt bedoeld dat wat in de ene wijk werkt, niet automatisch ook hoeft te werken in andere wijken. Elke wijk is anders. De samenstelling van de bevolking, de manier waarop men samenleeft, de problemen die men ervaart, de ervaringen met de aanpak van onveiligheid, de mate waarin men bereid is de handen uit de mouwen te steken, allemaal factoren die spelen.

Betrekken bewoners

Het betrekken van bewoners bij de aanpak van onveiligheid kan ertoe leiden, dat zij herkennen dat hun leefomgeving beïnvloedbaar en beheersbaar is, en dat kan gevolg hebben dat gevoelens van onveiligheid verminderen; zij worden immers vooral veroorzaakt door het gevoel dat problemen onbeheersbaar zijn. Ook zijn oplossingen die mensen zelf bedenken en in praktijk brengen duurzamer zijn dan de oplossingen die door de overheid en in het bijzonder door de politie worden aangedragen; op termijn kan betrokkenheid van bewoners daarom leiden tot een vermindering van de feitelijke onveiligheid. Het meewerken aan oplossingen geeft bovendien voldoening. Niets stimuleert meer dan succes. Als mensen merken dat hun activiteiten tot gunstige resultaten leiden, heeft dat tot gevolg dat zij zich in de toekomst met steeds meer problemen gaan bezighouden; het is een groeiproces naar meer veiligheid.

Politieteams in Deventer hanteren de volgende opgaven bij het betrekken van bewoners bij de aanpak van onveiligheid:

- bewoners kennen elkaar en willen gekend worden;
- bewoners werken samen aan het oplossen van problemen;
- bewoners leren nieuw gedrag en laten oud (afhankelijkheids)gedrag los;
- bewoners geven elkaar ruimte en tonen grenzen;
- bewoners tonen wij-gevoel en zorgen voor elkaar;
- bewoners kunnen elkaar op gedrag aanspreken;
- bewoners tonen zorg voor de fysieke woonomgeving.

Deze zeven doelen zijn evenzoveel checkpunten voor de politieorganisatie om na te gaan welke inspanningen er zijn verricht door de wijkpolitie. Toegegeven, zij zijn moeilijker te meten dan bijvoorbeeld het aantal geregistreerde meldingen van incidenten in buurten en het aantal uitge-

schreven processen-verbaal. Maar het zijn wel belangrijke indicatoren voor de vraag hoe bewoners leefbaarheid en veiligheid in wijken en buurten beoordelen. En zij geven ook aan welke belangrijke rol bewoners spelen in het integrale veiligheidsbeleid, juist door het nemen van verantwoordelijkheden.

In het kort: consequenties

1. De keuze voor het betrekken van bewoners bij het organiseren van sociale veiligheid vergt een andere dan de huidige dominante mentaliteit bij de politie en andere dienstverleners in buurten en wijken. Zij moeten accepteren dat buurtbewoners centraal staan en hun opvattingen ertoe doen.
2. Het bevorderen van betrokkenheid van bewoners vergt veel kleine teams. In totaliteit gaat het echter eerder om meer dan om minder professionals.
3. Wanneer instellingen en instanties het betrekken van bewoners gaan stimuleren heeft dat consequenties voor de organisatie, type chef en type sturing. De executieve professionals hebben bij uitstek deskundigheid die aan de top van de organisatie veelal ontbreekt. Het is daarom verstandig om op hun kompas te varen. Dit vergt een andere rol van de chef. De chef stuurt niet hiërarchisch, maar faciliterend en bemoeidigend. Nog te vaak is de sturing van het optreden van executieve professionals te centralistisch. Dat staat haaks op het betrekken van burgers bij het organiseren van veiligheid. Geef executieve professionals de ruimte, opdat zij de meeste kans hebben om bewoners daadwerkelijk te betrekken. Dit vergt creativiteit die aan de top van de organisatie moeilijk is vorm te geven.

Met het omarmen van deze uitgangspunten is het mogelijk het adagium van Sir Robert Peel van bijna 200 jaar geleden weer een nieuwe inhoud te geven:

'Police at all times, should maintain a relationship with the public that gives reality to historic tradition that the police are the public and the public are the police; the police being only members of the public who are paid to give full-time attention to duties which are incumbent on every citizen in the interest of community welfare and existence.'

Literatuur

- Gunther Moor, L. en K. van der Vijver (red.) (2000), Het gezag van de politie, Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Toenders, N., R. Meijer, L. Gunther Moor, W. van de Leur en K. van der Vijver (2002). Veilig in de wijk; Sociale zelfredzaamheid in de praktijk. Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (2002), Politie en haar gezag, Dordrecht; SMVP.
- Vijver, C. D., van der en L.G.H. Gunther Moor (2001), Het gezag van de politie, in: Justitiële verkenningen, jrg. 27, nr. 1., pp. 72- 83.
- Vries, M.S. de en C.D. van der Vijver (2002), Beelden van gezag bij de bevolking en bij de politie, Dordrecht: SMVP.

De auteur is directeur van Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP)

<

Gebrek aan commitment

Reconstructie van een voortijdig einde

Projecten die niet van de grond komen, of voortijdig vastlopen zijn als ondergewaardeerde winkel-

dochters, niemand kijkt er meer naar om. Ten onrechte, want juist het blootleggen van fricties en tekorten biedt soms waardevolle inzichten. Een reconstructie van een valse start en gebrek aan commitment.

Twee jaar geleden ging een koppel-project van politie en opbouwwerk van start als onderdeel van het SMVP-MOVISIE traject 'Openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten'. De vooruitzichten voor dit koppelproject waren aanvankelijk heel gunstig, toch pakte het heel anders uit. De opbouwwerker en de wijkagent vonden geen match, en hun leidinggevendenden onderkenden vanaf het begin onvoldoende de consequenties van het project dat ze in huis kregen. Het zijn zure maar leerzame ervaringen, vandaar deze reconstructie. In de zomer van 2006 waren de vooruitzichten nog heel goed. De geselecteerde wijk in een middelgrote stad voldeed aan het profiel van het project: een achterstandswijk, multicultureel, met voldoende mogelijkheden voor een gezamenlijke aanpak van het opbouwwerk en de politie. Dat leek allemaal in orde. Tijdens een oriënterend bezoek voorafgaand aan de start van dit project, vertelde de wijkagent enthousiast over de metamorfose van een voetbalkooi

op een berucht pleintje. Dat was eerder een obscure plek in een straat die op de nominatie stond om gesloopt te worden. Graffiti tegen muren, oude fornuizen en koelkasten die er gedumpt werden, vervelozes hekken, een dominante groep jongens die het plein als privé-domein claimde en omwonenden die er na eindeloos klagen geen gat meer in zagen. Het keerpunt kwam op het moment dat de agent contact legde met twee leden van de vaste groep jongens op het plein. Zij kwamen net uit de gevangenis en hadden even niks om handen. De agent kreeg ze aan het schilderen en samen met een grote groep jongeren uit de buurt maakten ze plannen om er een aantrekkelijke ontmoetingsplek van te maken. De agent klopte bij de opbouwwerker aan om dit samen op te pakken. Toen we er op een zomerse woensdagmiddag langsliepen liet de agent trots zien dat de rotzooi was opgeruimd, de hekken geveerd waren, jong en oud er speelde en twee moeders op een bankje toekeken. De agent was ook realistisch, hij

waarschuwde dat het later op de avond net zo goed weer hommeles kon wezen; en ruzie, vernielingen, drugs- en drankgebruik. Hij realiseerde zich dat voor een blijvende verbetering meer nodig was dan een eenmalige opknapbeurt met de jongens.

De start van het pilotproject van SMVP/MOVISIE kwam voor deze agent dan ook als geroepen. Hij zag het project als een bekroning van het werk door hem dat al in gang was gezet. Binnen de politieorganisatie fungeerde hij dan ook als voortrekker van het project. En de eerste contacten met het opbouwwerk gaven hem het vertrouwen dat ze als koppel ook elders in de wijk te werk konden gaan door regelmatig gezamenlijk door de wijk te lopen. De voorbeelden daarvoor dienden zich tijdens de wandeling door de wijk als vanzelf aan. Zo vroeg de agent een Turkse winkelier die aan het inladen naar zijn vergunning, hij had de eigenaar een paar weken geleden gewaarschuwd dat bij een officiële inspectie >

het ontbreken van zo'n vergunning ver- gaande gevolgen zou hebben. De man liep naar binnen en kwam kort daarna met een map terug en liet trots zijn officiële papie- ren zien. De agent vroeg of hij nog last had van de groep rondhangende jongeren voor zijn winkel. Toen we even later weer verder liepen vertelde de agent dat dit typisch zo'n punt was om met de opbouwwerker op te pakken. Gezamenlijk hadden ze de pro- blematische plekken in de wijk al in kaart gebracht en vastgesteld dat er behoefte was aan ontmoetingsplekken voor de jeugd. Het SMVP/MOVISIE-project was voor hem een uitdaging om in plaats van brand- jes blussen, dergelijke zaken structureel aan te kunnen pakken. Het moest hem een verrijking van zijn werkzaamheden bieden. Hij had daar ook duidelijke beelden en ver- wachtingen bij. Het liep echter heel anders, de agent werd langdurig ziek en door het wegvallen van deze 'ambassadeur' op de werkvloer en zijn persoonlijke 'drive' viel er een groot gat.

"Dit project is niet onder een gunstig gesternte geboren", zo vat teamleider van de agent anderhalf jaar later deze aan- looperperiode samen. Na het wegvallen van de drijvende kracht waar dit project aan gekoppeld was, diende zich binnen zijn team geen vervanger aan. Niemand kon of wilde een substantieel deel van zijn of haar werktijd, twintig uur, vrij maken voor dit project. De teamleider had dit project van hogerhand 'in de schoot geworpen' gekregen, terwijl hij op dat moment de consequenties ervan nog niet kon overzien. Binnen zijn team stelden ze op de werkvloer andere prioriteiten. De stekker er uit trekken en de opdracht teruggeven was ook geen optie, hij realiseerde zich dat het experi- ment in de hogere echelons van de politie- organisatie daarvoor te zeer op prijs werd gesteld. De teamleider sprak in dit verband van 'een molensteen' die aan zijn nek hing. Ook de welzijnsorganisatie erkent achteraf dat men onvoldoende heeft stilgestaan bij de consequenties van het project. Het ging om een achterstandswijk met veel dynamiek waar doorgaans veel mogelijk was en niet op een project meer of minder werd gekeken, was de gedachte destijds. Dat leek ook geen problemen op te leveren. In de aanlooperperiode was er bewust voor gekozen om het inkwartieren 'low profile' te doen, zonder formele startbijeenkomst en publicitaire aandacht. De aanpak zou al

werkende zijn beslag moeten krijgen. Deze strategie werd in de hand gewerkt door het lange uitblijven van een vervangende wijk- agent. Bovendien wilden ze bij de politie en de welzijnsorganisatie voorkomen dat het project al in een vroeg stadium zou worden ingekapseld door de bestaande netwerken. Een vrije rol van het koppel zou ten goede komen aan hun experimenteeruimte. Deze strategie heeft achteraf de werking van een boemerang gehad, want tegen de tijd dat de aspiraties van het project wel open en bloot op tafel gelegd werden, groeide de weerstand. De regierol die in de projecto- pzet aan de agent en de opbouwwerkers werd toegedicht, vond men bijvoorbeeld veel te hoog gegrepen. Dit bleek overigens pas achteraf toen iedereen zijn kaarten op tafel legde.

Met het wegvallen van de gangmaker in de startfase van het project werden ook de eerste haarscheurtjes zichtbaar van iets dat achteraf gezien fataal is gebleken. Gebrek aan commitment, noemden beide mana- gers het zelf, maar ook een gemis aan drive en het ontbreken van een klik tussen beide partijen. Het gevolg hiervan was dat er half- bakken oplossingen werden gevonden die zonder slag of stoot doorgevoerd konden worden. Zo werden beide uitvoerders op projectbasis ingezet in het werkgebied van een collega. De teamleider van de politie had een van zijn agenten bereid gevonden zich beschikbaar te stellen voor het project zonder dat dit al te veel afbreuk hoefde te doen aan het reguliere werk in zijn eigen wijk. De praktijk was dat de agent regelmatig weggeroepen werd of afspraken moest afzeggen. De afspraken om een vast aantal uren samen de straat op te gaan bleek hier- door moeilijk na te komen. De opbouwwer- ker daarentegen had wel van zijn organisa- tie meegekregen dat hij flink kon inzetten op presentie op straat, maar ze verwachtten van hem ook concrete resultaten om het nut van deze werkwijze te onderstrepen. De agent was daarentegen vrij om invul- ling te geven aan zijn taken, maar moest wel stand-by zijn als er een oproep binnen kwam. Het illustreert de kloof tussen twee heel verschillende beroepsgroepen die overbrugd moest worden.

Toch leverden de gezamenlijke wandelin- gen van het duo een keur aan aanknopings- punten op waar ze vanuit het project op

in konden haken. Het bleek uiterst nuttig om samen door de wijk te lopen. Bewoners maakten een praatje en kwamen al snel met vragen en klachten. Bij het zetten van vervolgstappen kwamen echter ook weer de verschillen in benadering aan het licht: de politie die heel praktisch georiënteerd is en meldingen volgens een vaste procedure afwerkt. Terwijl de opbouwwerker zo'n mel- ding veel meer als aanknopingspunt ziet voor een langer traject. Het kostte eenvou- digweg tijd en energie om daar gezamenlijk een weg in te vinden. Er was echter een ander knelpunt dat het duo in toenemende parten speelde. Diverse straten in de wijk stonden op de nominatie om gesloopt te worden waardoor de samenstelling en de sociale structuur van de wijk ingrijpend zou veranderen. Het duo realiseerde zich dat hun contacten en de netwerken die ze opbouwden er een half jaar later wel eens totaal anders uit konden zien. Ze kregen te maken met een wijk die een grote doorstro- ming te wachten stond. En werden gecon- fronteerd met spanningen die samenhangen met de onzekerheid waarin bewoners ver- keerden over het bericht wanneer ze waar naar toe moesten verhuizen. Ze spraken jongeren die al vertrokken waren, maar hun oude buurt bleven bezoeken. Deze diffuse situatie was een belangrijke reden voor het besluit om het project naar een ander deel van de wijk te verschuiven. En een herstart te maken in de wijk waar zowel de opbouw- werker als de agent hun thuisbasis hadden. Deze herstart eind mei 2007 was in een ander deel van de wijk waar de sloop en de fysieke herstructurering inmiddels gro- tendeels achter de rug was. De agent en de opbouwwerker waren er goed bekend, het was hun eigen werkterrein dus veel inwerk- tijd hadden ze niet nodig. Het meest opval- lende verschil met de vorige wijk was wel het organiserend vermogen van bewoners en instanties: het hele proces van herstruc- turering had met zich meegebracht dat de uiteenlopende professionals en organisaties in de wijk elkaar hadden gevonden in over- leggen en netwerken. Dezelfde beweging had zich bij de bewoners voltrokken: van spontane initiatieven tot stevig georgani- seerde bewonersgroepen die gepokt en gemazeld waren in het overlegcircuit dat vanwege de herstructurering in het leven was geroepen. In dat labyrint aan overleg- vormen waren taken en verantwoordelijk- heden tot achter de komma verkaveld.

In de verkenningsfase kon het duo nog freewheelend zijn gang gaan. Ze wandelden regelmatig gezamenlijk de wijk door en legden informele contacten met bewoners, verleenden hand en spandiensten bij buurtactiviteiten. En konden extra aandacht geven aan een aantal probleemgezinnen en knelpunten. Het was vooral de wijkagent die de meerwaarde onderkende van de bredere benadering en mogelijkheden zag om zich op sociaal vlak verder te ontwikkelen. De opbouwwerker daarentegen had meer moeite zich te positioneren, hij voelde zich in de contacten op straat overvleugeld door de politie. Mensen vroegen hem regelmatig of hij ook van de politie was, het uniform bleek hierbij heel bepalend voor de beeldvorming. De opbouwwerker besloot om die reden tijdens hun wandelingen door de wijk een hesje met het logo van zijn welzijnsorganisatie te dragen. Maar ook inhoudelijk sloop bij de opbouwwerker de twijfel binnen over de rol die hij moest vervullen. De samenwerking ging als een korset voelen, zou hij later opmerken. De meerwaarde voor de agent lag in zijn nieuwe contacten met het overlegcircuit in de wijk. De opbouwwerker kende dit inmiddels als zijn broekzak. Juist om die reden aarzelde hij bij het zetten van vervolgstappen. Met name de veronderstelde regierol van het koppel leek hem te hoog gegrepen. Er was sprake van een impasse toen na een aantal verkennende maanden het koppel, hun leidinggevend en de coaches het werkplan gezamenlijk wilden bespreken. Want na een uitgesteld begin vanwege ziekte van de wijkagent en deze herstart in een ander deel van de wijk dreigde ook nu het project weer moeizaam van de grond te komen. De teamleider van de politie vergeleek het koppelproject met een loogetje; je probeert er aardig voor te zijn, je wordt nooit onbeleefd, maar het is niet je eigen kindje. De wil om er in te investeren was wat hem betreft altijd aanwezig geweest, maar als de spirit er uit is dan moet je reëel zijn en de knoop doorhakken. De teamleider zag dan ook weinig heil in het voortzetten van het koppelproject en nog eens opnieuw te sleutelen aan het concept. Volgens hem had de profilering van het project meteen aan het begin veel scherper en duidelijker moeten gebeuren, achteraf gezien. Dan hadden alle partijen geweten waar ze aan toe waren. Dat laatste is in dit project te lang in het midden gelaten, vond

hij. Zijn collega van de welzijnsorganisatie viel hem hier in bij. Gebrek aan commitment is wat haar betreft de kern waar het project op stukgelopen is. Ze was dan ook bereid op dit punt de hand in eigen boezem, ook zij en haar organisatie gingen destijds te gemakkelijk akkoord. Ze had, net als de andere partners, eerder aan de bel moeten trekken en scherper kunnen zijn bij het beoordelen van de voortgang. "Als er geen commitment is en het enthousiasme is ver te zoeken, dan is elk initiatief tandeloos."

<

SMVP zoekt tips voor de

Publicatieprijs 2009

In 2009 zal de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) opnieuw een publicatieprijs uitreiken. Niet alleen boeken, maar ook andere publicatievormen, zoals audiovisuele 'publicaties' komen voor deze prijs in aanmerking.

De SMVP is op zoek naar allerlei vormen van publicaties die op een creatieve manier een probleem op het gebied van openbare orde en veiligheid behandelen. De SMVP ontvangt gaarne inzendingen en tips.

Sinds 1992 heeft de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie zevenmaal de Publicatieprijs SMVP uitgereikt. De prijs is mogelijk voor een publicatie die een bijdrage levert aan de politiestudies. Maar ook komen publicaties in aanmerking die - volgens de doelstellingen van de SMVP - een bijdrage (kunnen) leveren aan het verbeteren van de maatschappelijke veiligheid en veiligheidszorg en aan het functioneren van de politie voor de Nederlandse samenleving. Alles weliswaar in de meest ruime zin, maar typisch criminologische onderwerpen of onderwerpen die alleen over (on)veiligheid gaan en niet over de reactie van de politie (en eventuele andere overheidsorganen) erop, vallen buiten de doelstellingen van de SMVP.

Gaarne ontvangt de SMVP inzendingen en suggesties voor februari 2009 voor de Publicatieprijs SMVP 2009.

SMVP
Postbus 239
3300 AE Dordrecht
E smvp@smvp.nl
www.smvp.nl

<

Burgers met twee

Het burgerperspectief is in onze beschouwing steeds positief getoonzet.¹ In termen van burgerschap en zelfredzaamheid in een civil society: veiligheidszorg kan niet zonder de inbreng van burgers die hun medeverantwoordelijkheid nemen. Tot dit positieve burgerperspectief geeft de praktijk gelukkig voldoende aanleiding. De aanwezigheid van duizenden samenwerkingsverbanden op vele plaatsen in Nederland bevestigt dit beeld. Sociale zelfredzaamheid komt ook tot uitdrukking in het handelen van individuele burgers in hun directe omgeving: bemiddelend optreden, sociale controle, beslechten van ruzies.

Maar helaas vertoont de burger ook een ander, minder positief gezicht dat niet onbesproken kan blijven. Al geruime tijd is in onze samenleving een negatieve spiraalbeweging gaande van toenemende normoverschrijding en afnemend normbesef. Het is kennelijk minder vanzelfsprekend geworden dat burgers de geldende normen onderschrijven en door hun medeburgers worden gecorrigeerd. Dit gedrag kan een demoraliserende uitwerking hebben op het publiek en kan de sociale controle in de samenleving ondermijnen.

Burgers vertonen dus twee gezichten. Enerzijds zijn er burgers die zich aanspreekbaar tonen op burgerschap en op medeverantwoordelijkheid voor de veiligheid en daarnaar handelen. Sociaal zelfredzame en probleemoplossende burgers. Anderzijds zijn er burgers die het minder nauw nemen met wetten en normen. Deze burgers zijn het tegendeel van sociaal zelfredzaam en probleemoplossend, zij zijn veroorzakers van (veiligheids)problemen.

Sociaal zelfredzame burgers

Het is moeilijk voorstelbaar, en overigens ook niet wenselijk, dat elke vorm van overlast, buurtconflict of ontkiemende criminaliteit zou worden beslecht door het strafrechtelijke apparaat. Gelukkig zijn burgers in heel veel gevallen verstandig genoeg om hun eigen problemen op te lossen. Dat doen ze dan ook, en vaak beter dan de rechtshand-

havers. Het is een ervaringsfeit dat door burgers zelf bedachte oplossingen beter bekliven dan interventies van overheid of politie. Er is nog een ander motief om de eigen verantwoordelijkheid van burgers te koesteren: in veel buurten in onze steden is het vertrouwen in overheid en politie niet bijster hoog. Het laten van het primaat bij de bewoners zelf zou dan in die omstandigheden wel eens effectiever kunnen zijn dan ingrijpen van de rechtshandhavers.

Talrijk zijn de voorbeelden van dergelijk optreden van burgers: het leren omgaan met potentieel bedreigende situaties, het beslechten van ruzies voor de zaak escaleert door kalmerend en bemiddelend optreden, het verminderen van overlast, vandalisme of graffiti door de jonge daders op hun gedrag aan te spreken, medeburgers de helpende hand bieden in crisissituaties. Sociale zelfredzaamheid kan daarnaast ook de vorm krijgen van georganiseerde, preventieve actie. Aan overlast kan een einde worden gemaakt door bijvoorbeeld een ontmoetingsplaats te regelen voor jongeren, overleg te organiseren tussen groepen buurtbewoners of het afsluiten van achterpaden en brandgangen, waardoor bewoners zich veiliger gaan voelen. Projecten voor buurtbemiddeling zijn in opkomst in onze steden. Van meet af aan heeft sociale zelfredzaamheid een voorname plaats ingenomen in het gedachtegoed en op de agenda van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie

(SMVP). Van begin jaren negentig al dateert het Project Sociale Zelfredzaamheid dat is opgezet samen met het Landelijk Centrum Opbouwwerk, thans MOVISIE. Gezocht werd naar wegen om de rol van de individuele burger in de veiligheidszorg te vergroten, als potentieel slachtoffer of als interveniërend omstander bij (dreigende) overlast en criminaliteit. Het werk van politiepsycholoog Frans Denkers speelde hierbij op de achtergrond een belangrijke rol.²

Sociale zelfredzaamheid betekende voor Denkers dat het primaat voor veiligheidszorg in beginsel bij burgers lag. Hij zag burgers niet als verlengstuk van de politie, maar als individuen die op eigen verantwoordelijkheid handelen. Een sociale aanpak van veiligheidsproblematiek stond bij Denkers voorop. Zorg voor veiligheid begint bij burgers zelf, het eisen stellen aan de overheid komt op het tweede plan.

Sociale zelfredzaamheid heeft betrekking op het vermogen om de helpende hand te bieden aan medeburgers die met ongemakken kampen en in lichte of ernstige crisissituaties verkeren. Daar sociale zelfredzaamheid niet zo gemakkelijk is af te bakenen is de literatuur niet scheutig met definities. Een geslaagde poging deed Zoomer, die onderzoek deed naar bevorderende en belemmerende factoren. Voor haar is sociale zelfredzaamheid > het vermogen en de bereidheid van burgers om conflicten en problemen in relatie met anderen tot een oplossing te

gezichten

brengen, vanuit de opvatting dat het niet uitsluitend de verantwoordelijkheid van de overheid - of de politie - is om problemen tussen burgers op te lossen, maar ook de verantwoordelijkheid van die burgers zelf.³ Sociale zelfredzaamheid gaat om meer dan zelfbescherming. In de diepere betekenis van het woord is sociale zelfredzaamheid het bevorderen van gemeenschapszin, van saamhorigheidsgevoel tussen burgers in hun woon- en leefomgeving, het overbruggen van tegenstellingen. Burgers moeten bewust worden gemaakt van de mogelijkheden om hun eigen leefsituatie te verbeteren. Door een beroep te doen op hun eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid bleken buurtbewoners eerder tot het besef te komen dat hun leefomgeving positief te beïnvloeden is, waardoor ze zich veiliger gingen voelen. Gevoelens van onveiligheid in buurten hangen, zoals bekend, samen met de verwachting dat een slechte omgevings-situatie toch niet te beheersen of te verbeteren is. Doorbreking van dit gevoel heeft positieve gevolgen, zowel voor de objectieve als de subjectieve veiligheid.

Burger als veroorzakers

Naast een verheugende mate van sociale zelfredzaamheid maakt de samenleving in toenemende mate kennis met het verschijnsel hufterigheid. In dit begrip komen uiteenlopende vormen van norm overschrijdend gedrag en inbreuken op het fatsoen samen. Dit gedrag van burgers schaadt niet alleen de veiligheid en de sfeer in het publieke domein (verloedering), het psychologische effect is mogelijk nog ingrijpender. Burgers gaan vermijdingsgedrag vertonen, wat weer de informele sociale controle in de woonomgeving en in het publieke domein ondermijnt. De nieuwe hufterigheid pakt dus naar twee kanten slecht uit: enerzijds een toename van wetsovertredingen in het publieke domein, anderzijds een ondermijning van sociale zelfredzaamheid. Zo dreigt door de verzwakte publieke moraal een negatieve spiraal te ontstaan.

De gemiddelde Nederlander heeft er regelmatig mee te maken. En voor professionals in de openbare dienstverlening zoals treinconducteurs politieagenten, ziekenhuispersoneel, huisartsen of sociale dienstmedewerkers, is de confrontatie met >onfatsoen= vrijwel dagelijkse werkelijkheid.

Waar gaat het over? In 2003 heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) getracht het verschijnsel in kaart te brengen. In het rapport Waarden, normen en de last van gedrag schetst de Raad een oplopende reeks van ergerniswekkend gedrag en maakt daarbij onderscheid tussen onbehoorlijk, onduelbaar en onwettig handelen.

Onbehoorlijk handelen, zoals niet opstaan in de tram, voordringen en niet groeten zouden volgens de WRR door de samenleving terughoudend tegemoet moeten worden getreden: wel bespreekbaar maken binnen verbanden en organisaties, zonder elkaar voortdurend er op aan te spreken.

Bij onduelbaar gedrag gaat het om onbeschofte en onuitstaanbare gedragingen en ernstige overlast. Vaak gaat het om de overtreding van een rechtsnorm, zoals bij het bekladden van interieur, illegaal storten van afvalzakken of het doen van bedreigingen aan het adres van medeburgers. Gelatenheid is hier niet op zijn plaats, meent de WRR. Aangifte doen behoort hier tot de mogelijkheden, al kan de politie er doorgaans niet veel mee. Soms kunnen organisaties er iets tegen ondernemen, zoals bij pesten op school.

Tenslotte zijn er de onwettige gedragingen, zoals zwart rijden in tram of trein of vernielingen. Handhaving is hier zonder meer op zijn plaats, wat een overheidstaak is.

Concluderend stelt de WRR dat de meest serieuze inbreuken moeten worden aangepakt. Daaronder wordt verstaan: normoverschrijdingen die de persoonlijke integriteit van de burger aantasten en die de coöperatie en het onderlinge vertrouwen van burgers als geheel doen afnemen.

Onderzoekers en beleidsmakers breken zich al enige tijd het hoofd over dit complexe

probleem, op zoek naar aangrijpingspunten voor goed burgerschap en meer beschaafde omgangsvormen. Onderzoek naar verklaringen en interpretaties bestrijkt een breed terrein: van de invloed van de openbare ruimte en het thema van het tanende gezag tot cultuurpsychologische interpretaties. Bij dit laatste staan begrippen als informalisering, assertiviteit en narcisme het meest in de belangstelling.

Volgens de meeste auteurs is overigens niet zozeer sprake van een tekort aan waarden en normen, maar van een gebrek aan verantwoordelijkheid bij een toenemende groep burgers voor een consistente naleving van de regels. Van Stokkom waarschuwt in dit verband voor al te zwartgallige interpretaties van de morele gebreken van de hedendaagse burger. De meeste burgers lijken in de meeste situaties, en met name in instituties waarin ze verantwoordelijkheid dragen zoals gezin en werk, goed in staat de normen na te leven die ze zelf onderschrijven. Niettemin zijn er tal van aanwijzingen dat zij in de hoedanigheid van consument of verkeersdeelnemer over weinig morele standvastigheid beschikken en halfslachtig betrokken zijn op de publieke zaak.⁴

Hoe dan ook, de hedendaagse maatschappelijke verzuiving dreigt sluipenderwijs het burgerschapspectief op veiligheid te ondermijnen. Het gaat dus om nog veel meer dan om wat dagelijkse ergernissen voor goedwillende burgers. Hoe dan ook, dit vergt aandacht van de politie. Liefst en het meest effectief in samenwerking met welwillende burgers.

De auteur is directeur Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP).

<

1) Dit artikel is mede gebaseerd op Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (2006). Veiligheid als bestuurlijke opdracht. Dordrecht.

2) F.A.C.M. Denkers (1993). Op eigen kracht onveiligheid de baas, Lelystad: Koninklijke Vermande.

3) O.J. Zoomer, Zelf doen en overlaten. Acties van burgers, politie en lokale overheid tegen overlast en kleine criminaliteit, 1990.

4) Bas van Stokkom, Ben ik te min? Ergernis, lichtgevoelzaamheid en maatschappelijke verzuiving. In: Martijn Pijnenburg, Carlo Leget (red.), Agressie in het ziekenhuis: ethische aspecten van ondervinden, reageren en voorkomen. Budel 2005. >

Tussenbalans

Het driejarige SMVP/MOVISIE project in Zwolle ging anderhalf jaar geleden van start onder de naam 'Samengaan voor de Palestrinalaan'.

Investeren in de diepte

Inmiddels is het project de kinderschoenen ontgroeid en zijn de eerste succes-

sen geboekt. Hoe verging het dit project in de beginperiode, wat zijn dilemma's waar ze in de periode daarna tegenaan liepen en waarin onderscheidt de aanpak zich? Er is in Zwolle veel in gang gezet. In deze terugblik een voorlopige tussenbalans.

De BontePalestrinaKinderKunstClub maakte onder begeleiding van een kunstehares werkstukken voor in de flat

in Zwolle

Kan het overzichtelijker? Een werkgebied dat slecht één straat omvat met vier flats, een woonwagengkampje en een aantal kleine portiekflats aan de overzijde. Ja, voor wie er met de auto doorheen rijdt is het waarschijnlijk een saai stukje waar weinig te zien of beleven valt. Maar wie er de tijd voor neemt zal ontdekken dat op dit kleine oppervlak maar liefst 1300 mensen wonen, in een melting pot aan culturen en levensstijlen. Cijfers weerspiegelen de complexiteit van deze buurt: uit de bevolkingsgegevens van de gemeente blijkt dat er 69 verschillende nationaliteiten wonen. Er wonen verhoudingsgewijs veel jonge bewoners tussen de achttien en veertig jaar, 47 procent van de bewoners is van allochtone afkomst, met Antilianen als grootste groep, de doorstroming is hoog, ruim een kwart is binnen het jaar al weer vertrokken, er wonen relatief veel één-ouder huishoudens, de inkomens zijn heel laag en het percentage bijstandsontvanger is twee keer zo hoog als in de rest van de wijk. Instanties constateren veel problemen op het gebied van verslaving, opvoeding, en schulden. Saai is anders.

De Paestrinalaan ligt in de wijk Holtenbroek, een Vogelaar-wijk waar ze al een heel eind op weg zijn met de fysieke herstructurering en waar ook in sociaal opzicht stevig geïnvesteerd wordt. Gelegen aan de noordrand van de stad hebben de bewoners van de Paestrinalaan op de bovenste verdiepingen een prachtig uitzicht op de Vinexwijk Stadshagen en de weidse polders rond Zwolle. Met eigen ogen hebben ze kunnen zien hoe Holtenbroek er in de afgelopen jaren een nieuw winkelcentrum, een nieuw wijkcentrum en een aantal nieuwe buurten bij heeft gekregen. Holtenbroek heeft hier en daar de trekken van een nieuwbouwwijk. In de oude buurten die overeind zijn gebleven is het karakter van de voormalige volkswijk nog te herkennen. Daar speelt het leven zich nog op straat af, als het mooi weer is.

Wat de herstructurering betreft is de Paestrinalaan buiten schot gebleven. Juist om die reden was er anderhalf jaar geleden nogal wat ongerustheid onder de flatbewoners. Werden hun flats niet het afvalputje voor de Holtenbroekers die niet meer terug konden in hun oude woningen? Dumpten ze hier niet de probleemgezinnen uit de wijk? En was dit geen voorstadium voor een verdere verloedering en uiteindelijke afbraak van de flats? Die onzekerheid heerste er, ook al werd van gemeentewege en door beide woningcorporaties ten stelligste ontkend dat dergelijke zwarte scenario's de ronde deden. En dat ze, in tegendeel, juist wilden investeren in verbetering van het leefklimaat. Uit een enquête die woningcorporatie SWZ, eigenaar van twee van de vier flats, destijds hield kwam heel duidelijk naar voren dat bewoners zich nogal zorgen maakten over de leefbaarheid in en rond de flats. De vervuiling in de lift, op de galerijen, de portieken en de entree van de flats zat de mensen heel hoog. Een op de drie voelde zich er niet veilig. Een uitgebreide verkenning kort daarna onder bewoners in alle vier flats bevestigde dit beeld. Een opeenstapeling van ergernissen en ongenoegens vermengde zich met bezorgdheid over een verdere verloedering van de buurt. Als signaal dat de corporatie zich de uitslag van de enquête wel degelijk aantrok, organiseerde SWZ in september 2006 alvast een grote schoonmaakactie. De corporatie zette materieel in en een schoonmaakbedrijf. Bewoners kregen een emmer met schoonmaakspullen en werden opgeroepen om ook hun steentje bij te dragen. Daarmee namen ze alvast een voorschot op de gebundelde aanpak in het kader van het project rechtshandhaving in multiculturele buurten en wijken van SMVP en MOVISIE dat er aan stond te komen.

Het project 'Samengaan voor de Paestrinalaan' ging in februari 2007 van start. Het project bundelt de krachten van vier partijen, te weten de beheerders van woningcorporaties deltaWonen en SWZ met ieder twee flats in eigendom en beheer, de wijkagent van regiopolitie IJsselland en de opbouwwerker van welzijnsorganisatie Travers. Samen vormen ze het projectteam dat, gecoördineerd door de gemeente, drie jaar de tijd krijgt voor een diepte-investering in het verbeteren van de leefbaarheid en de veiligheid in dit deel van de wijk. Richtsnoer daarbij is dat bewoners een actieve rol moeten spelen bij de omslag

naar een levendiger, socialer en veiliger omgeving. De uitdaging is om deze participatie op gang te brengen in een buurt met uiterst weinig sociale cohesie waar de problemen voor het oprapen liggen. Het team krijgt de kans om op zoek te gaan naar nieuwe methodieken en onorthodoxe oplossingen.

"Belemmerende factoren genoeg, ga maar na: 69 nationaliteiten en de nodige taalproblemen, meervoudige achterstanden, weinig onderlinge sociale contacten, weinig toegankelijk ook voor instanties, lage opleidingen, armoede, verzin daar maar iets op", stelde opbouwwerker Bert van der Poot nuchter vast toen hij anderhalf jaar geleden op zoek moest naar manieren om bewoners rondom hun belangen te organiseren. Dat moest van de grond af opgebouwd worden, misschien wel per flat, per galerij, of aan de hand van hele praktische activiteiten die bewoners samen konden oppakken. De opbouwwerker realiseerde zich dat voor een deel van de bewoners de lat waarschijnlijk nog veel lager gelegd moest worden, voor sommigen ging het om hele primaire stappen als het doorbreken van het isolement waar ze in zitten. Of het weghalen van de anonimiteit als burens elkaar in de lift of de portiek niet eens herkennen of op z'n minst vriendelijk groeten.

In Zwolle hebben ze er vanaf het begin voor gekozen om langs twee sporen te werk te gaan: communicatie en contacten leggen met bewoners en daarnaast verbindingen leggen met en tussen instanties. Het eerste spoor, contactlegging met bewoners, was niet alleen om bekendheid te geven aan het project, maar vooral ook om de bewoners te leren kennen, hun signalen op te pikken, hun wensen te inventariseren, ideeën op te doen en zicht te krijgen op de potenties van de buurt. Daarvoor is het afgelopen anderhalf jaar van alles uit de kast gehaald. Zo stond ter introductie van het project een week lang een feestelijke klepkar voor de ingang van de flats. De opbouwwerker en de wijkagent trokken sinds de start van het project tweemaal per week als kop-pel de wijk in, ieder kwartaal op andere tijdstippen. Het project heeft een eigen appartement in een van de flats gekregen, daar houdt de wijkagent wekelijks een goed bezocht spreekuur, de opbouwwerker heeft er vergader- en werkafspraken. De twee huismeesters zijn belangrijk als vaste aanspreekpunten, door hun vaste stek naast de flatingang zijn het ook hele toegankelijke >

Ter introductie van het project stond een week lang een feestelijke klepkar voor de ingang van de flats

praatpalen voor veel bewoners. Er zijn ook huisbezoeken afgelegd om bewoners alle gelegenheid te geven om over hun verhaal te doen, over ervaringen te praten en kenbaar te maken wat er volgens hen zou moeten veranderen.

Het tweede spoor heeft betrekking op de organisaties. Ook hier is in het afgelopen anderhalf jaar al veel in gang gezet. Heel praktisch door bijvoorbeeld het financieel spreekuur in het projectkantoor in een van de flats te houden, maar ook door partnerorganisaties als het ware de hand te reiken en hun activiteiten een plek te geven in de buurt. Dit is zo gegaan met Maxi Axi en de BontePalestrinaKinderKunstClub, een kinderclub die onder leiding van een kunstenaar werkstukken voor in de flat maakte, een jonge moedergroep en een ambassadeursproject in het kader van de inburgering. Omgekeerd loodst en verwijst het project ook bewoners naar instanties. Dit gebeurt met problematische situaties als verslaving, overlast, opvoedingsproblemen of relatieproblemen, en als er sprake is van meervoudige achterstand. Met de betreffende instanties en netwerken zijn hierover afspraken gemaakt. Er is een toezichtproject ontwikkeld in samenwerking met ROC Deltion, een grote scholengemeenschap die is gehuisvest in Holtenbroek. Studenten van deze opleiding, het Lyceum Uniformberoepen, houden onder toezicht van de Stadswacht en in het kader van hun stages zeven dagen in de week toezicht. Een ander samenwerkingsverband heeft betrekking op misschien wel de grootste ergernis, het zwerfvuil. Samen met de ROVA zijn schoonmaakacties georganiseerd, feestelijk omlijst met muziek en kinderactiviteiten. Als vervolgstap hierop probeert het projectteam nu met bewoners en beide corporaties tot een sluitende aanpak te komen, met als experiment het zoeken naar een vorm van beloning voor bewoners. Waar het bij al deze voorbeelden om gaat

is het creëren van de randvoorwaarden, het projectteam neemt in al deze voorbeelden de positie in van initiator en verbindingschakel.

Er is behalve deze tweesporenbenadering nog een derde element aan te wijzen dat typerend is voor de werkwijze in het eerste anderhalf jaar, namelijk de specifieke aandacht voor communicatie. De gemeente Zwolle heeft tijd en deskundigheid beschikbaar gesteld om dit onderdeel goed uit de verf te laten komen. De eerste bijdrage was erop gericht het project te voorzien van een eigen logo en een eigen huisstijl. Met het introduceren van deze uiterlijkheden in de vormgeving werden ook invalshoeken geïntroduceerd die in dergelijke projecten in de regel weinig prioriteit krijgen. Er is in het eerste half jaar gewerkt aan een communicatieplan met aanknopingspunten voor de doelen, doelgroepen, thema's, mediakanalen en resultaten die het project zich stelt. Onderdeel hiervan is de aandacht voor de helderheid van de beelden en boodschappen die je wilt communiceren. Tastbaar resultaat is de nieuwsbrief 'In de lift' die eens per twee maanden verschijnt. Het kan met recht het visitekaartje van het project genoemd worden. Er is ook een eigen website gemaakt. Parallel aan de planning van activiteiten wordt steevast gekeken naar de communicatie die daarbij past. Mede door de extra aandacht op dit punt kan het project bogen op een goede 'pers' in huisorganen van de partners, huis-aan-huis bladen, gemeentelijke publicaties en dergelijke. Het zijn overigens middelen die ingezet worden om de persoonlijke communicatie in het project te ondersteunen en te versterken en geen doel in zichzelf.

Na pakweg ruim een jaar had het projectteam de zaken redelijk op gang, was het gevoel. Er was ook alle reden voor tevredenheid wat betreft de bekendheid onder de bewoners, de belangstelling voor de activiteiten en de samenwerking met

diverse partners. Tegelijkertijd werd ook heel langzaam duidelijk dat er een keerzijde aan deze medaille bleek te zitten. De kernactiviteit, namelijk het directe contact met de bewoners, dreigde ondergesneeuwd te raken door het succes. Vanwege de complexiteit van de problematiek ging er veel tijd en aandacht zitten in bijzaken. Dat gaf het gevoel steeds meer achter de feiten aan te lopen. Het projectteam had de behoefte om zich opnieuw te concentreren op de contacten in de wijk, op gesprekken met bewoners. En op die manier steeds beter te achterhalen waar de kracht van de wijk in ligt, wat positieve ontwikkelingen zijn en hoe ze die processen kunnen versterken en faciliteren. De leden van het projectteam toetsten hun beelden hiervan bij de bewoners tijdens hun dagelijkse werkzaamheden, en ze hebben ruim vijftig huisbezoeken afgelegd om hier uitgebreid met bewoners over te praten. Deze verdiepingsslag was nodig om goed aan te kunnen sluiten bij de beelden en opvattingen die in de wijk leven. En beter te kunnen bepalen welke bindende elementen en welke dynamieken en positieve ontwikkelingen al in de wijk aanwezig zijn waar werkers op aan kunnen sluiten.

Deze stap naar verdieping betekent geen breuk met de activiteiten die tot nu toe heel succesvol zijn ontwikkeld, eerder een intensivering en een inhaalslag. Het werk dat in gang is gezet gaat gewoon door. Dat geldt bijvoorbeeld voor het vervolg op de KinderKunstClub, de jonge moedergroep en de volgende schoonmaakactie. De inzet van Deltion-studenten bij toezichthoudende taken gaat ook op korte termijn zijn beslag krijgen. En er staan diverse nieuwe initiatieven op stapel, zoals het entameren van kleinschalige bedrijvigheid, een pilot met de naam 'Veilige wijken- What's in it for me' samen met de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting. De keuze om vooral scherper in te willen spelen op processen in de wijk houdt in dat het project vanzelfsprekend niet werkt met uitgewerkte of dichtgetimmerde werkplannen, maar steeds voldoende ruimte biedt om in te spelen op ontwikkelingen die zich voordoen. Voor de geïnteresseerde buitenstaander is het daarbij niet zozeer het resultaat of de activiteit die telt, maar vooral de manier waarop die tot stand is gekomen, de methodiek van werken. Met name op dat punt wil het project zich het komende anderhalf jaar verder bewaken. <

Wat is *reassurance* policing?

In dit nummer is aandacht voor *reassurance policing*. Maar wat is *reassurance policing*? Dit uit Engeland overgewaaid politieconcept is gebaseerd op de zogenaamde *reassurance gap*: een kloof tussen objectieve en subjectieve veiligheid.

Uit de jaarlijks gehouden British Crime Survey (BCS) bleek dat tussen 1997 en 2001 de geregistreerde criminaliteit was afgenomen. In hetzelfde BCS is ook gemeten hoe respondenten denken dat de criminaliteit zich over de afgelopen twee jaar heeft ontwikkeld. Daarbij kwam naar voren dat veel respondenten dachten dat de criminaliteit enigszins of veel was toegenomen. Ook bevond het vertrouwen in de politie zich op een absoluut dieptepunt. Om de kloof te dichten en het vertrouwen in de politie te herstellen, stelden de initiatiefnemers van *reassurance policing* voor het wijkgerichte werken van de politie in Engeland en Wales een nieuwe impuls te geven. In wijken zou de politie juist die problemen dienen aan te pakken die bewoners als het meest storend ervaren. Dat kunnen allerlei vormen van criminaliteit zijn, maar ook overlast en allerlei vormen van incivilities (bijvoorbeeld huftegrigheid).

Uitgangspunten

De uitgangspunten van *reassurance policing* zijn:

- criminaliteitsreductie leidt op zichzelf niet tot afname van onveiligheidsgevoelens;
- *reassurance policing* en criminaliteitsbestrijding zijn afhankelijk van elkaar: ze vullen elkaar aan en versterken elkaar. Het één kan niet zonder het ander;
- door *reassurance policing* zijn de volgende potentiële outcomes in wijken mogelijk:
 - * een realistischer beeld over de omvang van criminaliteit bij bewoners;
 - * afname van onveiligheidsgevoelens bij bewoners;
 - * meer zichtbare, beter bekende en benaderbare wijkpolitie;
 - * groter zelfvertrouwen van bewoners en meer vertrouwen in de politie;
 - * betere informatiepositie van de politie in de wijk.

Wetenschappelijke achtergrond

Reassurance policing is gebaseerd op Martin Innes' *Signal Crimes Perspective* (Innes, 2005). Als er iets op straat gebeurt (bijvoorbeeld het plotseling verschijnen van graffiti in het straatbeeld) dan kun je dit

signaal volgens Innes splitsen in drie componenten:

- **expressie** - de gebeurtenis zelf die aanleiding is voor het signaal (de verschenen graffiti);
- **inhoud** - de betekenis die aan het signaal gehecht kan worden (tekst of afbeelding van de graffiti zelf, bijvoorbeeld een racistische tekst);
- **effect** - de resulterende verandering ten gevolge van expressie en inhoud (bijvoorbeeld allochtonen die zich onveilig voelen).

Het *Signal Crimes Perspective* onderscheidt de volgende vormen:

- *signal events*;
- *signal crimes*;
- *signal disorders*;
- *control signals*.

Innes definieert een signal event als een signaal van neutrale aard dat verwijst naar significante veranderingen in de wijk. Deze kunnen zowel positief als negatief van aard zijn. Een negatief signaal kan een signal crime of een signal disorder zijn. Een signal crime is elk crimineel incident dat een disproportionele invloed heeft op de risicoperceptie van bewoners. Bij de studie van deze signalen blijkt dat de meest voorkomende signalen niet zozeer betrekking hebben op criminaliteit maar veeleer op disorder, inbreuken op de sociale orde.

Voorbeelden van de meest hoog scorende signalen zijn overlast door hangjongeren, drugsoverlast, graffiti, straatvervuiling, >

et cetera. Deze signalen vormen dus niet perse een inbreuk op het strafrecht. Daarom spreekt men van signal disorder. De naam 'signal crimes perspective' is wellicht enigszins misleidend omdat het vooral de signal disorders zijn die de grootste invloed blijken te hebben op de veiligheidsgevoelens van bewoners. De politie kan deze negatieve signalen ook tegengaan. Een positief signaal wat afgegeven wordt om het gevoel van onveiligheid van bewoners tegen te gaan noemt Innes een control signal. Welk misdrijf, welke overtreding of welke inbreuk op de sociale orde bewoners als een signaal beschouwen, is zeer persoonsgebonden en hangt onder meer af van de zichtbaarheid en de sociale context. Bijvoorbeeld in een verwaarloosde buurt waar overal rommel ligt en graffiti staat, zal nog meer graffiti doorgaans niet tot een sterke toename van onveiligheidsgevoelens leiden. In een 'nette' wijk daarentegen zal het plotseling opduiken van graffiti een heel ander effect hebben op de veiligheidsbeleving van bewoners. Media kunnen de waarde van signalen beïnvloeden. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat ook sociale klasse, leeftijd, geslacht, etniciteit en slachtofferschap een rol spelen.

Implementatie

Dennis O'Connor, toenmalig korpschef van de Surrey Police Force, zocht korpschefs die een pilot wilden steunen. Zijn inspanningen resulteerden in pilots in zestien wijken in zeer verstedelijkte, semi-verstedelijkte en rurale gebieden bij acht korpsen. Zes wijken waren voorzien van een controlewijk. Dit project kreeg de naam National Reassurance Policing Programme (NRPP). Het NRPP was gericht op de volgende doelstellingen:

- afname in de gevoelens van onveiligheid bij bewoners;
- afname in anti-sociaal gedrag in wijken en toename van de quality of life in wijken;
- toegenomen tevredenheid over het politie optreden en toegenomen vertrouwen in de politie van bewoners;
- versterkt sociaal kapitaal in wijken.

Daarbij golden in het NRPP de volgende uitgangspunten:

- aanwezigheid van zichtbare, toegankelijke en lokaal bekende wijkpolitie;
- betrokkenheid van de lokale gemeenschap bij het vaststellen van priori-

teiten van de wijkpolitie en betrokkenheid van bewoners bij de aanpak daarvan;

- doelgerichte en probleemoplossende activiteiten van de politie in de aanpak van criminaliteit en overlast die lokaal de hoogste prioriteit heeft.
- Dit werd in de operationele handleiding vertaald in de volgende principes (Home Office, 2003):
- De wijkpolitie dient vertrouwen van bewoners te verwerven door die problemen aan te pakken waarvan bewoners het meeste last ondervinden. De wijkpolitie geeft bewoners inspraak. Betrokkenheid van bewoners op het politieoptreden geldt als een sleutel tot succes.
 - De wijkpolitie zorgt voor uitvoering die voor bewoners zichtbaar is. Hierdoor kan de wijkpolitie bewoners duidelijk

maken dat er aan hun problemen wordt gewerkt.

- De wijkpolitie opereert doelgericht en informatie gestuurde aanpak. Zij maakt maximaal gebruik maken van beschikbare intelligence in het identificeren en aanpakken van de aan de geconstateerde problemen ten grondslag liggende oorzaken.
- De wijkpolitie kiest voor een integrale aanpak. Zij werkt samen met alle betrokken stakeholders.
- De wijkpolitie gebruikt haar toegevoegde capaciteit. Haar agenten zijn volledig vrijgemaakt voor het wijkwerk en worden niet gebruikt voor andere inzet.

Vervolgens is met deze principes in het achterhoofd getracht dit programma in zeven stappen uit te rollen.

1. Onderzoek

De initiatiefnemers achten een zeer goede bekendheid met de buurt een vereiste. Zijn er moeilijkheden te verwachten bij het benaderen van bewoners? Wat is er bekend van eerdere monitors en onderzoeken? Hoe is de 'criminele' situatie en wat zijn de bekende problemen op overlastgebied?

2. Tegemoet treden

Met deze stap verwijzen de initiatiefnemers naar het daadwerkelijk in contact komen met bewoners in bijeenkomsten waar bewoners hun ideeën en gedachten kunnen uitspreken. In wijken waar men zich niet erg betrokken voelt, komt het er volgens hen op aan om een nog grotere inspanning te verrichten om vertrouwen te winnen en samenwerking te stimuleren. Buurtbetrokkenheid beschouwt men als een cruciaal aspect.

3. Publieke voorkeuren vaststellen

De initiatiefnemers geven aan dat de politie vaak opvattingen heeft over overlast en criminaliteit in een buurt die niet samenvallen met wat bewoners ervaren. Zij stellen voor met behulp van een schouw samen met bewoners problemen in beeld te brengen. Daarnaast zou de wijkpolitie enquêtes kunnen gebruiken.

4. Analyse

De initiatiefnemers achten een analyse noodzakelijk om oorzaken van problemen te identificeren en verantwoordelijke stakeholders te benoemen. Dit dien in brede zin te geschieden. De blik van de wijkpolitie dient dus niet alleen naar de politieorganisatie en de geijkte netwerkpartners te zijn gericht. Geadviseerd is ook van open of heimelijke observatie gebruik te maken. Daarnaast dient de wijkpolitie maximaal gebruik te maken van informatie uit bestaande systemen en informatie gestuurde politiezorg.

5. Prioriteren van publieke keuzes

In de vorige stappen kunnen wellicht vele verschillende voorkeuren naar voren zijn gekomen. Het is volgens de initiatiefnemers nu zaak dat de wijkpolitie de resultaten van het onderzoek naar de geopperde voorkeuren op een voor bewoners begrijpelijke wijze te presenteren. Het kan noodzakelijk zijn om duidelijk uit te leggen dat het niet haalbaar is om alle benoemde problemen aan te pakken. De voorkeur van de initiatiefnemers gaat uit naar een publieke bijeenkomst. De operationele handleiding van het programma waarschuwt er overigens voor om niet meer dan drie prioriteiten te benoemen!

6. Plannen en actie

Het doel is om te komen tot een plan van aanpak om de specifieke problemen aan te pakken. De initiatiefnemers hebben voorkeur om doelstellingen SMART te benoemen. De aanpak vergt betrokkenheid van verschillende netwerkpartners.

7. Feedback en bijsturing

De initiatiefnemers achten het noodzakelijk om de voortgang regelmatig te bespreken met de bewoners. Ook als zaken niet lopen zoals verwacht zijn zij van oordeel dat openheid naar bewoners een sleutel voor het verwerven van vertrouwen blijft.

Evaluatie

Er heeft uitgebreide evaluatie plaatsgevonden over uitvoering en resultaten van het project (Tuffin, 2006 en Morris, 2006). Enige resultaten van het programma zijn:

- een vermindering van slachtofferschap;
- bewoners vinden anti-sociaal gedrag in hun buurt verminderd;
- het aantal geregistreerde anti-sociale gedragingen is verminderd;
- bij bewoners nemen gevoelens van onveiligheid af (voelen zich bijvoorbeeld minder onveilig in het donker);
- tevredenheid van bewoners over de politie neemt toe;
- bewoners hebben meer vertrouwen in hun buurt (helaas is geen onderzoek verricht naar sociale cohesie in de buurt);
- bewoners achten de politie meer bij de buurt betrokken;
- bewoners achten de politie meer met de buurt bekend;
- bewoners achten de politie meer zichtbaar in de buurt;
- bewoners achten de politie meer aanspreekbaar in de buurt.

Uiteraard komen in het evaluatieonderzoek ook minder positieve geluiden naar voren. De uitvoering van het programma verloopt niet vlekkeloos. Zo blijkt het betrekken en

betrokken houden van bewoners moeilijker dan gedacht. Daarnaast kan er bij bewoners omdat zij veelvuldig worden geraadpleegd consultatiemoedigheid ontstaan. Het programma zorgt voor een zware administratieve belasting voor betrokken executieve medewerkers en ondersteuning. Voortdurende monitoring is hier debet aan. De meeste van de betrokken politiemedewerkers blijken de noodzaak van versterkte samenwerking met bewoners in te zien. Maar het loslaten van hun eigen visie op wat problemen in de buurt zijn, is hiermee niet gewaarborgd. Het blijkt moeilijk te zijn om aan de beleving van wijkbewoners voorrang te geven. Ook zijn noodzakelijke veranderingen bij de noodhulp (via de meldkamer direct in te schakelen politiepersoneel in surveillance-auto's) lastig te realiseren. Idealiter zou de noodhulp de wijkpolitie dienen te ondersteunen. Maar burgerbetrokkenheid blijkt voor veel noodhulpers een ver-van-mijns-bed-show. Ook is er sprake van een capaciteitsprobleem. Volgens het programma zouden betrokken agenten volkomen zijn vrijgemaakt. Maar in de praktijk is dit moeilijk vol te houden. Inzet op andere taken komt herhaaldelijk voor.

De auteur is directeur van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP)

<

Literatuur

- Home Office. (2003). National Reassurance Programme. Operational Manual. Version 3.0 GIS. 27-10-2003. Home Office, London.
- Innes, M. (2005). Why Disorder Matters? Antisocial Behaviour and Incivility as Signals of Risk. Paper of the presentation at the "Social Contexts and Responses to Risks"-conference (SCARR). 28th and 29th of January 2005. Canterbury.
- Morris, J. (2006). The National Reassurance Policing Programme: a ten-site evaluation. Findings 273. Home office, London.
- Tuffin, R. (2006). The National Reassurance Policing Programme: a six-site evaluation. Findings 273. Home Office Research, Development and Statistics Directorate. London.
- Tuffin, R., Morris, J., Poole, A. (2006) An evaluation of the National Reassurance Policing programme. Home Office Research Study 296. Home Office Research, Development and Statistics Directorate, London.
- Deze beschouwing is gebaseerd op Luuk Wondergem en Lodewijk Gunther Moor (2007), Reassurance policing: een mogelijkheid tot revitalisering van een wijkgerichte aanpak, in: Paul Ponsaers en Lodewijk Guntgher Moor (red.), Reassurance policing: concepten en receptie, Brussel: Politeia.

stimio

De schakel in uw communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Eén adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs.

Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FIOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politie museum, Compaq Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?
Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

CONSULTANTS DRUKWERK & DESIGN BV

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

Stephensonstraat 7
4004 JA Tiel
Tel 0344 - 673485
Fax 0344 - 673486
www.stimio-tiel.nl